

Et undervisningsmateriale til
lærere og elever i 1.-10. klasse
om demokrati, køn og etnicitet

INDHOLDSFORTEGNELSE

VELKOMMEN TIL UNDERVISNINGSMATERIALET	3
INTRODUKTION TIL UNDERVISNINGSMATERIALET	4
INDHOLDSOVERSIGT TIL UNDERVISNINGSMATERIALET	7
OM DEMOKRATI	8

INDSKOLING

KAN MAN SE TRÆER FOR BARE SKOV? - OM KULTURARV OG KULTURMØDER	15
GÅR DET ALTID SOM PRÆSTEN PRÆDIKER? - OM DANNELSE OG OPDRAGELSE	33
SKAL MAN SKUE HUNDEN PÅ HÅRENE? - OM ROLLER I SAMFUNDET	55
SMILER VERDEN TIL DIG, NÅR DU SMILER TIL DEN? - OM TRIVSEL OG TRYGHED	75

MELLEMTIN

ER ENHVER SIN EGEN LYKKES SMED? - OM DEMOKRATI OG FÆLLESSKAB	91
SKAL MAN SKÆRE ALT OVER EEN KAM? - OM KROP, KULTUR OG MYTER	113
MÅ MAN KASTE MED STEN, NÅR MAN SELV BOR I ET GLASHUS? - OM MOBNING OG DISKRIMINATION	127
GØR MANGE BÆKKE SMÅ EN STOR Å? - OM BØRNERETTIGHEDER	143

UDSKOLING

LEGER LIGE BØRN BEDST? - OM KØN, ETNICITET OG POLITISK MAGT	159
KAN TRO FLYTTE BJERGE? - OM FORVENTNINGER OG FORDOMME	177
ER ALT SOM SKINNER GULD? - OM RELIGIØSE OG VERDSLIGE SYMBOLER	195
HAR KÆRT BARN MANGE NAVNE? - OM "DANSKHED"	213

VELKOMMEN TIL UNDERVISNINGSMATERIALET

Kære Skolelærere

I 1909 stemte de danske kvinder til de kommunale valg for første gang. Selvom det har været muligt at stemme på kvinder til kommunale valg i 100 år, er kun 27 % af byrådsmedlemmerne og 8 % af landets borgmestre i dag kvinder. 100 års udviklingshistorie har ikke været nok til at sikre lige repræsentation af kønnene i magtens haller. På samme måde halter nydanskerne efter, når det gælder indflydelse i vores demokrati.

Derfor udgiver Københavns Kommune et undervisningsmateriale om demokrati, køn og etnicitet, som vil give eleverne i de københavnske skoler indsigt i, hvad der skaber et demokrati med lige muligheder for alle på tværs af køn og etnicitet. Forfatterne Bonnie Vittrup og Cecilie Nørgaard har skabt et undervisningsmateriale med tilhørende lærervejledning, som gør emnet sjovt og relevant for alle skolens klassetrin. Brug det til at sætte fokus på indflydelse, medborgerskab, magt og mangfoldighed på jeres skole!

Med venlig hilsen

Bo Asmus Kjeldgaard

& Ritt Bjerregaard

BRUG DIN STEMME!

- OM KØN, ETNICITET OG DEMOKRATI

BRUG DIN STEMME! lægger op til tværfaglig undervisning om demokratiske processer mellem primært dansk, kristendomskundskab, historie og samfundsfag. Dog er flere fag i spil, herunder billedkunst, hvor både billedfremstilling, billedkundskab og visuel kommunikation er integreret i undervisningsmaterialet. Temaerne er mangfoldige, diskussionerne utallige, og materialet rummer og åbner flere spørgsmål, end det giver svar.

OM FORMÅLET

Undervisningsmaterialet er en del af 100-års fejringen af Kvinders Valgret. Den 12. marts 2009 var det præcis 100 år siden, kvinder første gang stemte – vel at mærke kun ved kommunalvalg.

BRUG DIN STEMME! skal bidrage til elevernes indsigt i, hvad der skaber et demokrati med lige muligheder for alle på tværs af køn og etnicitet. Materialet skal tillige kunne inspirere til læreprocesser, der opbygger færdigheder til aktiv deltagelse og oplevelse af medlemskab i demokratiske processer – også på tværs af køn og etnicitet.

Hele den historiske proces omkring opnåelsen af kvinders valgret, samt de aktuelle problemstillinger angående køn, etnicitet og repræsentation, peger i høj grad på nødvendigheden af at nuancere normalitetsforståelser, og af at afvikle stereotype forventninger til køn og etnicitet, som kommer til udtryk på det kulturelle og samfundsmæssige plan, i familien og hos den enkelte. Køn og etnicitet er kategorier, der fylder meget i menneskers opfattelse af hinanden.

Fokus i undervisningsmaterialet er altså rettet mod køn og etnicitet som foranderlige kategorier, med blik for at disse ofte mødes stereotypet i vores kultur. Med andre ord, at stereotyperne skygger for alsidigheden i måden, køn og etnicitet i virkeligheden tager sig ud på.

STRUKTUR OG TILGANG

Undervisningsmaterialet er udarbejdet med henblik på, at læreren vælger et tema og kopierer elevdelen til hver enkelt elev. Hvert tema er et afrundet forløb, der begynder med en tematiserende forsideillustration og slutter med en handlingsrettet øvelse i forhold til temaet. Undervisningsmaterialet er inddelt i tre niveauer: Indskoling, mellemtrin og udskoling. Det indeholder 4 temaer til hvert trin om demokrati med særligt fokus på køn- og etnicitetsperspektiver. Tilgangen til temaerne er kompetenceorienteret. Materialet skal bidrage til, at eleverne gennem aktiviteterne får mulighed for at opnå handlingsrettede kompetencer ud fra en viden om køn, etnicitet og demokratiske processer. De i alt 12 temaer tager afsæt i et inkluderende perspektiv på demokrati, køn og etnicitet med eksemplariske nedslag i både historiske og aktuelle problemstillinger, som er relevante for elevernes indsigt og engagement i hverdagslivet og demokratiet. Temaerne til indskoling skal primært inspirere til at åbne et kritisk blik for køn, etnicitet og demokrati. Til mellemtrinnet skal de inspirere og kvalificere, og til udskoling skal de inspirere, kvalificere og problematisere.

Lærervejledningen rummer i de enkelte forløb:

- En indledende formålsbeskrivelse med temaintroduktion og trinmål
- Forslag til elevaktiviteter som inspiration til lærerens planlægning
- Refleksionsspørgsmål og baggrundsoplysninger

Hvert forløb er udarbejdet med blik for elevernes differentierede niveauer, og forløbene kan både benyttes som et helt, afrundet forløb og som udgangspunkt for enkelte opgaver, der kan sammensættes med opgaver fra andre forløb. Se også forløb fra andre trin til yderligere inspiration.

OVERORDNEDE MÅL

- Styrke elevernes kompetencer til at agere i et mangfoldigt demokrati
- Fremme elevernes oplevelse af inklusion og anerkendelse, særligt i forhold til køn og etnicitet
- Nuancere elevernes normalitetsopfattelser
- Styrke elevernes oplevelse af medborgerskab
- Mindske elevernes oplevelse af eksklusion, diskrimination og marginalisering

INTRODUKTION TIL UNDERVISNINGSMATERIALET

- Befordre mødet mellem etnisk danske elever og elever med anden etnisk baggrund end dansk
- Mindske køns- og etnicitetsrelaterede problemstillinger gennem primær forebyggelse

Undervisningsmaterialet BRUG DIN STEMME! er i sin helhed udarbejdet ud fra Folkeskolens formål §1:

§ 1. Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

Stk. 2. Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

BRUG DIN STEMME! lever op til Københavns Kommunes Børne- og Ungepolitik, der siger at: Børn og unge skal lære at være ansvarlige og demokratiske borgere, der føler sig ligeværdige og har tillid til egne og fællesskabets muligheder og udfordringer.

Desuden er undervisningsmaterialet udarbejdet differentieret i forhold til Fælles Mål (2009), herunder Trinmål for henholdsvis indskoling, mellemtrin og udskoling. Relevante punkter fra både Historiekanon og Demokratikanon er tillige integreret i materialet.

Vi håber, at BRUG DIN STEMME! vil bidrage til at inspirere og kvalificere både læreres og elevers arbejde med demokratiske processer i et køns- og etnicitetsperspektiv.

God fornøjelse!

INDHOLDSOVERSIGT TIL UNDERVISNINGSMATERIALET

TRIN	TITEL	EMNEORD
Indskoling	Kan man se træer for bare skov? - om kulturarv og kulturmøder side 15	• Historier • Traditioner • Mad • Sprog
Indskoling	Går det altid som præsten prædiker? - om dannelse og opdragelse side 33	• Dannelse og opdragelse i gamle dage og i dag • Social korrekthed og politisk korrekthed • Løgne og ærlighed • Normer i samfundet
Indskoling	Skal man skue hunden på hårene? - om roller i samfundet side 55	• Familie og arbejdsmarked • Magtpositioner • Tronarvefølge • Dyrelivets roller
Indskoling	Smiler verden til dig, når du smiler til den? - om trivsel og tryghed side 75	• Glæde • Frihed og rettigheder • Tolerance og fordomme • Tryghed og mod
Mellemtrin	Er enhver sin egen lykkes smed? - om demokrati og fællesskab side 91	• Fællesskab og individualitet • "Frihed, lighed og broderskab" • Demokratiske kanaler • Kvinders valgret
Mellemtrin	Skal man skære alt over een kam? - om krop, kultur og myter side 113	• Stereotyper • Myte som samfundsfortælling • Fordomme og forventninger • Kultur og natur
Mellemtrin	Må man kaste med sten, når man selv bor i et glashus? - om mobning og diskrimination side 127	• Normalitet og mangfoldighed • Individuel og kulturel mobning • Lige og/eller ens? • Forskelstolerance
Mellemtrin	Gør mange bække små en stor å? - om børnerettigheder side 143	• Menneskerettigheder • Børnekonventionen • Revselsesret • Ytringsfrihed
Udskoling	Leger lige børn bedst? - om køn, etnicitet og politisk magt side 159	• Repræsentation • Strukturel diskrimination • Racisme og sexismen • Historisk og nutidigt
Udskoling	Kan tro flytte bjerge? - om forventninger og fordomme side 177	• Maskulinitet og femininitet • Etnicitet og religion • Sprogets betydning • Vold og ekstremisme
Udskoling	Er alt som skinner guld? - om religiøse og verdslige symboler side 195	• Kvinde- og mandetegn • Beklædning • Symbolske genstande • Symbolske handlinger
Udskoling	Har kært barn mange navne? - om "danskhed" side 213	• Inkluderende og ekskluderende "danskhed" • Danske kendetegn? • Demokratiske kanaler • Politisk debat

OM DEMO- KRATI

HAV BAGGRUNDEN I ORDEN!

- FAKTA OG REFLEKSIONS-
SPØRGSMÅL OM DEMOKRATI I
FORHOLD TIL KØN OG ETNICITET

OM DEMOKRATI

FRA FORMEL TIL FAKTISK INDFLYDELSE

I 1908 indførtes ved lov helt individualiseret valgret, dvs. at enhver myndig person havde ret til at tage stilling og få politisk indflydelse ved at afgive sin stemme og opstille til valg. Det var en radikal nyskabelse. Det blev første gang effektueret ved kommunalvalget i 1909.

Selv om der havde været demokrati i Danmark siden 1849, havde valgretten været forbeholdt husstandens mandlige overhoved. Det var ham, der repræsenterede hustru, børn og tjenestefolk udadtil. Den repræsentationsform rakte århundreder tilbage.

Det var derfor ikke så sært, at det i praksis tog mange årtier, før kvinderne faktisk fik - eller måske rettere tog - den indflydelse, de havde fået på papiret med valgrettighederne. Indtil midten af 1940-erne var under fem kvinder indvalgt i Folketinget. Efter krigen tog tallet et spring, men frem til 1968 var der aldrig over 20 kvindelige folketingsmedlemmer. I de seneste fire årtier er antallet mere end tredoblet, til 67 medlemmer i dag.

Så på trods af en stadig mere ligelig repræsentation mellem mænd og kvinder, må man alligevel konkludere, at det på 100 år kun er lykkedes at sikre kvinderne godt 1/3 af den politiske indflydelse i Folketinget. Det samme gælder i regeringen (7 ud af 19 ministre). I kommunalt regi er under 30 % af de indvalgte kvinder, og kun lige godt 7 % af borgmestrene.

Formel indflydelse er altså ikke nok til at sikre reel indflydelse. Rodfæstede forestillinger og roller tager tid at ændre.

- Hvordan kan man forklare den historisk hierarkiske kønsopdeling?
- Overvej hvad der kan være årsager til, at repræsentationen af kvinder har flyttet sig?
 - Hvilke betydninger kan fx biologi eller kultur have?
- Hvad er "mandligt" og "kvindeligt"?
- Viser alle kvinder "kvindelighed" på den samme måde?
Viser alle mænd "mandlighed" på den samme måde?

OM DEMOKRATI

ETNISKE MINORITETERS POLITISKE REPRÆSENTATION

Når det gælder etniske minoriteter i Danmark, fik udlændinge kommunal valgret (efter tre års fast bopæl i landet) i 1981. Deres repræsentation er også vokset relativt langsomt i starten, dog efter nogle år med stærkt stigende kurve: Tallet blev fordoblet fra 1997 til 2001. Ved den sidste optælling i 2001 var der valgt 52 etniske mindretalspersoner i 32 kommuner.

I forhold til valgberettigede (valgbare med stemmeret) er repræsentationen forskellig fra den ene kommune til den anden, men i mange kommuner er de etniske minoriteter i dag overrepræsenteret, herunder i København (I 2007: 8 personer ud af 55 medlemmer af Borgerrepræsentationen). Af de kommunalt indvalgte etniske minoritetsrepræsentanter er kun 14% kvinder, så her er til gengæld en klar underrepræsentation. Med et snævert demokratibegreb (dvs. når vi kun taler om valgte repræsentanter) kan vi altså sige, at det går støt og gradvist fremad, og hurtigere for minoriteter end for kvinder generelt.

- *Hvordan kan man forklare den historisk hierarkiske opdeling mellem mennesker med dansk etnisk baggrund og anden etnisk baggrund?*
- *Hvad skal der til for at unge vil agere politisk?*
- *Hvordan kan nærdemokratiet åbne for nye generationer, herunder for medborgere med anden kulturel baggrund end dansk?*

FORHOLDET MELLEM DEMOKRATI OG (MENNESKE)RETTIGHEDER

Demokrati som styreform er altid eksklusivt. Kun nogle er med til at træffe beslutninger i det demokratiske fællesskab: I Danmark, som næsten alle andre steder, kræves statsborgerskab til folketingsvalg, og til kommunalvalg kræves tre års fast bopæl i landet (hvilket er usædvanligt tidligt i international sammenhæng). Desuden gælder de demokratiske valgrettigheder fx ikke børn.

Menneskerettigheder er derimod (i de fleste tilfælde) universelle, dvs. alle har dem uanset køn, alder, national eller etnisk herkomst. Enhver har ytringsfrihed, ret til privatlivets fred, mv. - uanset hvad samfundet ellers mener om vedkommende. Også forbrydere og mentalt syge har disse rettigheder. Menneskerettigheder sætter

OM DEMOKRATI

altså grænser for, hvad der kan vedtages demokratisk. Med andre ord beskytter Menneskerettighederne principielt mod flertalsdiktatur.

Demokrati er grundlæggende nationalt defineret, dvs. demokratiske beslutninger vedtages i valgte nationale parlamenter. Menneskerettigheder er derimod i deres moderne form overnationalt defineret; i europæisk eller globalt (FN) regi. Derfor kan der opstå spændinger mellem de to typer mekanismer, som vi fx kender det fra diskussioner om definitionen af, hvad der er minoriteters eller udenlandske statsborgeres rettigheder.

- *Hvilke muligheder for demokratisk deltagelse sikrer Menneskerettighederne?*
- *Hvordan højner man følelsen af medborgerskab?*

MULTIKULTURELT DEMOKRATI?

Som eksempel på multikulturelle råderum i det danske demokrati kan nævnes friskoleloven, som giver private ret til at oprette og få store tilskud til drift af skoler for mindretal af religiøs eller anden art. Kommunale Integrationsråd er et andet eksempel på, at minoriteter har mulighed for at lade deres stemme høre i kommunale anliggender. Omvendt har der været en tendens i den seneste tid til at ville begrænse særlige religiøse (især muslimske) karakteristika i det offentlige, fx med beslutningen for nylig om at dommere ikke må bære hovedtørklæde.

Den internationale terrorisme med rod i politisk yderligtgående islam virker uden tvivl som katalysator for en voksende modvilje i Danmark mod, at religiøse symboler og praksisser præger det offentlige og halvoffentlige rum (incl. arbejdspladser og skoler).

Det er vigtigt, at der er plads til og åbenhed over for religiøsitet og religiøs praksis, ligesom det er afgørende at skabe viden om, at islam ikke i sig selv medfører hverken antidemokratiske holdninger endsige tilbøjelighed til terrorisme. Samtidig skal der også være plads til og accept af en kritisk stillingtagen og debat om religion - også islam. Og selv om et demokratisk samfund som det danske ikke ønsker at begrænse ytringsfriheden mere end højst nødvendigt og uanset at det også vil betyde, at mange fra tid til anden føler sig trådt over tæerne af religiøse, kønspolitiske eller andre grunde, så er der alligevel grund til, at man i den almindelige offentlige debat søger at formulere sig med rimelig respekt i forhold til ens religiøse eller politiske modpart.

OM DEMOKRATI

Frygten for parallelsamfund er udbredt, måske især i et majoritets-samfund som det danske. Historisk er der solide eksempler på, at Danmark har haft parallelsamfund (ikke nødvendigvis etnisk baserede, oftere socialt baserede): I det 19. århundrede organiserede bønder og husmænd sig i et omfattende netværk af fritidsforeninger og produktionsorganisationer, oprettede fri- og højskoler, frikirker, presse, mv. Endnu mere udpræget var parallelorganiseringen af arbejderbevægelsen. Udover organiseringer som mindede om bondebevægelsens, boede arbejderne også i særlige 'ghettoer', og forstod sig selv i opposition til det øvrige samfund. Men fælles for begge historiske parallelle organiseringer var, at de også var bevægelser, som ville kappes om magten i majoritetssamfundet. De ville ikke nøjes med at fungere i deres egne enklaver. De var ikke anerkendt som politisk ligeværdige aktører i forhold til samfundets øvrige sociale klasser i de første mange årtier af deres eksistens. Men de endte med at blive det.

- *Hvilket fællesskab eller hvilke fællesskaber skal en demokratisk dannelse give adgang til?*

DET UDVIDEDE DEMOKRATIBEGREB: DEMOKRATI SOM LIVSFORM

Siden 2. Verdenskrig er det udvidede demokratibegreb (især formuleret af Hal Kock) blevet det gængse demokratibegreb i Danmark, og det har præget folkeskolens formålsparagraf siden Den blå betænkning (1960), altså i snart 50 år. Her forstås demokrati som en livsform, hvor dialog med alle involverede parter er det centrale.

Det udvidede demokrati fungerer således ikke kun i de politiske fora som Folketinget og kommunalbestyrelser. I alle sammenhænge, hvor mennesker indgår i forpligtende fællesskaber, og hvor der træffes beslutninger, aktiveres det udvidede demokratibegreb.

I skolen er der udover elevråd, pædagogisk råd og samarbejdsudvalg også skolebestyrelse og forældreråd. Her inddrages skolens brugere, og der træffes beslutninger om stort og småt. I alle disse sammenhænge er der forventninger og strukturer, der er indrettet på det udvidede demokratibegreb.

Det udvidede demokratibegreb har mange fordele: Som nævnt kan inddragelsen af alle involverede kvalificere og forankre beslutninger, som bliver mere bæredygtige. De fremmer ejerskab, og samtidig mindskes utilfredshed og konfliktpotentiale.

Svagheden ved det udvidede demokratibegreb er, at det er ganske krævende. Det fordrer tid, tiltro til egne muligheder, og kulturel kapital - i den forstand, at man skal mestre de kulturelle og poli-

OM DEMOKRATI

tiske koder for at kunne få noget ud af det. Det kræver ofte en omfattende demokratisk dannelse og handlekompetence, at kunne og ville gå ind i de tilgængelige demokratiske kanaler og strukturer.

- *Hvilke muligheder er der i skolen for at udvikle demokratisk dannelse og medborgerskabskompetence?*
- *Hvordan kan man sikre, at de kompetencer, eleverne skal opbygge, reelt styrker deres medborgerskab i samfundet?*
- *Hvad skal der til for at få et mere inkluderende demokrati?*
- *Hvad skal der til for, at demokrati også inkluderer nuancerede og ikke-stereotype køns- og etnicitetsperspektiver?*

KAN MAN SE TRÆER FOR BARE SKOV?

- OM KULTURARV OG KULTURMØDER

EMNEORD

- * HISTORIER
- * TRADITIONER
- * MAD
- * SPROG

FORMÅL

Den danske kulturarv som mange børn møder både hjemme, i skolen og gennem den bredt tilgængelige medie- og populærkultur, er produkter eller udtryk, der er opstået i mødet mellem dansk kultur og en anden kultur – eller produkter, der slet og ret er taget fra andre himmelstrøg.

Hensigten med temaet er, at eleverne får viden, redskaber og metoder til at udvikle en kritisk, inkluderende kompetence. Dette skal hjælpe eleven til at stille sig kritisk overfor entydige opfattelser af national identitet - og til at få blik for, at dansk kultur også er formet af andre kulturer, der gensidigt påvirker og inspirerer hinanden. Formålet er derved at styrke elevernes interkulturelle kompetence.

TRINMÅL

Forløbet leder frem mod, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til:

DANSK (efter 2. kl. og 4. kl.)	DET TALTE SPROG • bruge talesproget i samtale og samarbejde og kunne veksle mellem at lytte og at ytre sig • udvikle ordforråd, begreber og faglige udtryk • lytte med forståelse til oplæsning og fortælling og genfortælle indholdet (efter 4. kl.) • give udtryk for fantasi, følelser, erfaringer og viden	SPROG, LITTERATUR OG KOMMUNIKATION • udtrykke en begyndende forståelse for samspillet mellem genre, sprog, indhold og situation • være opmærksom på sprog, sprogbrug og sprogrigtighed i egne og andres tekster • kende forskellen mellem fiktion og ikke-fiktion og kunne tale med om genre og hovedindhold • forstå at der er mange sprog, og at de rummer forskellige udtryksmuligheder (efter 4. kl.) • samtale om tekster og andre udtryksformer ud fra umiddelbar oplevelse, kendskab til faglige begreber og begyndende analytisk forståelse • forholde sig til holdninger og værdier i litterære tekster og andre udtryksformer • opnå kendskab til, hvordan sprog og litteratur fra forskellige tider afspejler den periode, den er blevet til i • iagttage forskelle og ligheder i sprog fra forskellige kulturer	LIVSFILOSOFI OG ETIK • tale med om almene tilværelses-spørgsmål med brug af enkle faglige begreber og med en begyndende bevidsthed om det religiøse sprog • samtale om og forholde sig til normer for samvær • give udtryk for en begyndende bevidsthed om, at mennesker lever og opfatter verden forskelligt afhængigt af deres kultur og religion	KRISTENDOMS-KUNDSKAB (efter 3. kl.)	UDVIKLINGS- OG SAMMENHÆNGSFORSTÅELSE • fortælle om familie, slægt og fællesskaber og berette om episoder, der har haft betydning for familiens liv • fortælle om spor fra fortiden i lokalområdet og gengive dem i tegning og dramaform • kende til hverdagen i andre kulturer	KRONOLOGISK OVERBLIK • gengive historiske fortællinger fra dansk historie	FORTOLKNING OG FORMIDLING • fortælle om sammenhænge mellem materielle kår og hverdagsliv
	DET SKREVNE SPROG – LÆSE • søge forklaring på ukendte ord • genfortælle indholdet og udtrykke forståelse af det læste (efter 4. kl.) • udtrykke forståelse af det læste mundtligt og skriftligt	DET SKREVNE SPROG – SKRIVE • skrive enkle fiktive tekster og små sagtekster • udtrykke sig i enkle produktioner med billede og tekst • bruge skrivning til at fastholde og støtte egne tanker (efter 4. kl.) • strukturere egen tekst kronologisk • bruge skrivning til at fastholde og strukturere idéer og tanker					

FORLØB

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT "KAN MAN SE TRÆER FOR BARE SKOV?"

Titlen er taget fra ordsproget *Man kan ikke se skoven for bare træer* som et udtryk for, at man ikke kan se helheden, fordi man fokuserer for meget på detaljerne. Når udtrykket her er vendt om, er det for at visualisere tematikken om den danske kulturarv, så spørgsmålet omkring andre kulturmøder inkluderet i den danske kulturarv træder frem.

For måske glemmer vi til tider, at den danske kultur er blevet og bliver til i mødet med andre kulturer?

Spørg eleverne, om de kender det rigtige ordsprog? Og hvad kan overskriften betyde i denne sammenhæng? Brug forsideillustrationen i samtalen.

HVORDAN MØDER KULTURER HINANDEN?

Tal om billederne, hvor turisterne beundrer H. C. Andersens lille havfrue.

I hurtigskrivningen om "kultur" skal eleverne ikke tænke på rigtig og forkert, retstavning eller lignende. Det er et svært ord, som de færreste nok har begreb om, men alligevel nogle forestillinger om i forlængelse af den indledende samtale. De skal lade sig inspirere af deres associationer, og skrive løs i 5 minutter. Øvelsen skal skærpe deres opmærksomhed og lede videre til, hvad temaet handler om.

Da forløbets tema er kulturarv og kulturmøder, dækker "kultur" i dette tilfælde over kultur som dannelse og menneskers åndelige udtryk, og over de kulturelle udtryksformer: Fx billedkunst, musik, teater og litteratur. Desuden dækker "kultur" over dét at tilhøre én eller flere kulturer, og at et samfund udtrykker sig symbolsk gennem fx genstande eller bygningsværker og/eller har et mangfoldigt udtryk med en mere usynlig kerne.

ORDSPROG

Ordsprog er sproglige vendinger eller anonyme sætninger med almengyldige karakterer. Ordsprog har ofte en billedlig form og udtrykker en bestemt forklaring eller vurdering af en given menneskelig situation.

JUL ER DA DANSK! SÆT X

For mange børn i Danmark opleves kulturelle (og oprindeligt religiøse) højtider, fx julen, som en selvfølgelighed, der inkluderer alle, og som en selvfølgelig del af dansk identitet. Ved at sætte fokus på højtidens oprindelse, udbredelse og kristne forankring bliver det tydeligt, at også kulturelle højtider er opstået i mødet med andre kulturer, og at julen fejres også andre steder i verden på mange forskellige måder.

Læreren læser tekststykkerne nedenfor højt. Eleverne skal lytte aktivt, og efterfølgende sætte kryds i skemaet på elevsiden.

LÆS/FORTÆL OM JUL FOR ELEVERNE:

Jul er en årligt tilbagevendende højtid i de kristne lande, hvor man fejrer Jesu fødsel. Mange lande er kristne, og jul fejres derfor mange steder i verden, dog oftest den 25. december. Det danske ord Jul stammer fra den hedenske tids jól. Dengang fejrede man midvinteren med store mængder sul og mjød. Festerne blev typisk holdt i januar og gik under navnet jól (oldnordisk), yule (engelsk) og joulu (finsk). Ordets oprindelse er ukendt, men man slog senere midvinterfesterne sammen med den kristne julefest, og navnet Jul blev bibeholdt.

Lad børnene udtale jul på de forskellige sprog. Måske nogen i klassen kender ordet på andre sprog? Eleverne skal sætte kryds i spørgegarkene.

LÆS/FORTÆL OM JULETRÆET FOR ELEVERNE:

Juletræet hører man først om i den danske historie omkring starten af 1800-tallet, altså for ca. 200 år siden. Traditionen går til gengæld ca. 500 år tilbage i Tyskland, hvor man i historiebøgerne kan høre om, hvordan man stillede et grantræ i midten af lokalet og pyntede det. Børnene måtte efterfølgende tage de gaver, der hang på træet. Andre fortæller om, at man hængte udklippede roser af farvet papir, sukker og andet på træet.

Eleverne skal sætte kryds i spørgegarkene.

INDSKOLING / LÆRER

LÆS/FORTÆL OM JULEMANDEN FOR ELEVERNE:

Historien om julemanden stammer fra Tyrkiet, hvorfra der kom en helgen – et særligt helligt menneske - ved navn Sankt Nikolaus. Han var blandt andet skytshelgen for børn. Desuden hører man om ham i mange andre lande, hvor han fx hedder: Santa Claus (USA), Father Christmas (England), Jultomten (Sverige), Julenissen (Norge), Babbo Natale (Italien) og Weihnachtsmann (Tyskland). I de lande, hvor man fejrer jul, hører man historien om julemanden, der juleaften tager af sted på sin slæde trukket af 9 rensdyr med Rudolf i spidsen, for at dele gaver ud til alverdens børn.

Lad børnene udtale julemand på de forskellige sprog. Måske nogen i klassen kender navnet på andre sprog? Eleverne skal sætte kryds i spørgemarkene.

Eleverne skulle gennem de små fortællinger om traditioner knyttet til jul have fået blik for, at traditioner som mange opfatter som danske, for det første er opstået i mødet med andre kulturer, og for det andet kan forandre sig over tid. Hvad kan dette betyde for fremtidige traditioner i Danmark?

VÆLG MELLEM:

På få år er Halloween, som kommer fra USA, blevet en årligt tilbagevendende begivenhed – på tværs af Danmark. Kan man forestille sig traditioner fra andre lande eller kulturer blive en del af den brede danske kultur? Hvad med ramadan? Det kinesiske nytår? Eller andre? Man kan fx tage udgangspunkt i elevernes familiers måder at fejre en fødsel på.

Eleverne kan vælge imellem at skrive om (eller tegne) en for dem kendt tradition, som med tiden kunne blive en del af den brede danske kultur. Eller forestille sig en tradition, hentet fra fantasien eller andre fremmede egne, tage plads i Danmark.

HØR OM H. C. ANDERSENS REJSEOplevelser

H. C. Andersen (1805-1875) satte Danmark på verdenskortet med sine eventyr og rejseskildringer. Tal om verdenskortet (brug evt. klassens eget). Kender børnene landene? Hvilke H. C. Andersen eventyr kender de?

INDSKOLING / LÆRER

H.C. Andersens inspiration til hans eventyr opstod i høj grad gennem hans oplevelser med de fremmede kulturer, han mødte på sin vej. Hans historier kan derfor også ses som udtryk for kulturmøder - som eksempler på, hvad der kan opstå i mødet med det ukendte.

H.C. Andersens fortælling "Mohammeds fødselsdag" udkom i bogen "En digters bazar" i 1842.

Fortæl eleverne, at de nu skal høre et uddrag fra en af H.C. Andersens mange rejsebeskrivelser, som handler om en oplevelse fra Tyrkiet, hvor han overværede, hvordan man fejrede profeten Mohammeds fødselsdag.

Læs "Mohammeds fødselsdag" højt:

Nattergalen oversatte, hvad de fortalte for os. Det handlede om Mohammeds fødsel. Hvis nattergalen ikke havde oversat det for os, havde vi ikke forstået det.

Nattergalen Siger:

"La Illah ilallah*!" Engang i byen Mekka kom købmændene for at handle og bede; der kom indiske og persiske, der kom ægyptiske og syriske. Dengang havde købmændene hver sit gudebillede med i templet.

Det var inden Mohammeds fødsel.

La illah ilallah! Abdallah voksede og blev så skøn, at hundrede piger døde af kærlighed til ham; profetflammen lyste fra hans pande, flammen, der fra skabelsens dag skjult gik fra slægt til slægt, indtil profeten fødtes, Mohammed, den sidste og første. Sandsiger-sken Fatima så denne flamme, og hun ville byde Abdallah hundrede kameler for et knus, men han trykkede Emina til sit bryst, og samme nat forsvandt profet-flammen fra hans pande og brændte under Eminas hjerte.

La illah ilallah! Ni måneder gik, og aldrig havde jordens blomster duftet så sødt som i disse; aldrig har frugten på grenen svulmet så saftfuld; da rystede klipperne, søn Sava sank i Jorden, gudebillederne styrtede i templet, og dæmonerne, som ville bestorme himlen, faldt som millioner stjernesud, styrtet af landesvingeren, thi Mohammed, profeten, fødtes i denne nat! "La Illah ilallah!"

Den fortælling oversatte nattergalen for os, og nattergalen forstår tyrkisk ligeså godt, som den forstår dansk.

* (Der er ingen Gud, uden Gud).

Fri gendigtning af uddrag fra En Digters Bazar, udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2006

INDSKOLING / LÆRER

Referer i fællesskab Andersens oplevelse. Hvor er han? Hvad foregår der? Hvad betyder det, at Nattergalen ligeså godt forstår Tyrkisk som dansk?

Eleverne skal tegne Mohammeds fødselsdag ud fra H.C. Andersens billedrige fortælling.

SE PÅ BILLEDERNE. ER DET DANSK OVERALT?

DET DANSKE SPROC: Det danske sprog har haft tradition for at optage ord fra andre sprog, og det er gennem tiden blevet til tusindvis af ord fra fremmede sprog.

I Vikingetiden blev især engelske ord som *law* 'lov', *window* 'vindue', *loose* 'løs' og *die* 'dø' optaget i det danske ordforråd. I Middelalderen var det især ord fra lavtysk, fx *rigtig* af det tyske ord 'richtig'. Fra det 17. århundrede og fremefter er det i særdeleshed franske låneord man finder, fx ord som *genre* og *hotel*. Og især i det 20. århundrede har mange engelske ord fundet vej til det danske sprog, ikke mindst ord, der forbindes med ny teknologi; computer, iPod, mm.

Lande som Frankrig og Norge har arbejdet bevidst strategisk mod påvirkning af nationalsproget udefra, og konsekvent oversat nye ord til nationalsproget, som fx den norske version af ordet brainstorm "idémyller".

Fortæl eleverne om ovenstående og at @ derimod er et tegn, der har fået sit helt eget navn i stort set alle lande. Få eleverne til at læse de forskellige sprogs @ højt.

ARKITEKTUR: Mange større bygningsværker i København er inspireret af arkitektoniske stilarter, der har rødder i andre egne af verden end de skandinaviske. Mange forskellige bud på klassicisme, som stammer fra Antikken og det gamle Grækenland, kan ses i fx Amalienborg, hovedsalen i Glyptoteket, Danske Banks hovedsæde på Kongens Nytorv og Domhuset på Nytorv. Klassicistisk stil kendetegnes blandt andet ved symmetri og enkelhed. Formsproget skulle vække den enkelte borgers respekt for autoriteten.

Stilen på Københavns Rådhus betegnes *historicisme*, og bygningen er symmetrisk bortset fra tårnet. Den asymmetriske placering af Rådhusets tårn, samt ideen om pladsen foran formet som en muslingeskal, er hentet fra Rådhuset i Siena i Italien.

MAD: Madretter er ofte knyttet til særlige egne i verden og de fleste retter kan spores tilbage til et oprindelsesland; sushien kommer fra Japan, spaghetten fra Italien (på trods af at nudlen kom først fra Kina), franskbrødet fra Frankrig, osv. Alligevel er der retter, som vi Danmark opfatter som særdeles danske, fx frikadeller.

Men der findes ikke én endegyldig forklaring på frikadellens oprindelse. Farsretter er et internationalt fænomen, og kan spores helt tilbage til år 200 før vo-

INDSKOLING / LÆRER

res tidsregning. Farsretter findes i mange variationer rundt om i verden, fx svenske kødboller, græske farsbrød og arabiske farserede peberfrugter.

Tal med eleverne om den gensidige kulturelle udveksling og inspiration, som kommer til udtryk mange steder, hvis man har de briller på. Træk på elevernes forforståelse, og spørg ind til om de kender til ord, mad, bygningsværker eller andet, der er inspireret af andre lignende versioner.

Eleverne kan evt. få til opgave at lave en farsret i fællesskab med deres far eller mor. De kan medbringe retten, lave restaurant og hvis der knytter sig en særlig familiehistorie til retten, fortælle resten af klassen om den.

BRUG DIN STEMME! LAV ET NUTIDIGT SEGL FOR KØBENHAVN

På seglet fra 1296, altså mere 100 år efter København blev grundlagt af Absalon*, står der: "Sigillum civitatis hafniensis", som betyder, at det er Københavns borgers segl.

Tal med eleverne om, hvad det er for et sprog, og om at man dengang skrev latin, når noget fx var højtideligt.

Har I set latin andre steder?

Er dansk skrift- og talesprog mere lig hinanden i dag?

Kender I eksempler, hvor det adskiller sig fra hinanden? (Medicinskrivelser, juridiske formularer).

Spørg til:

Hvad er et segl?

Hvad forestiller Københavns segl fra 1296?

Få eleverne til at skrive teksten af. Hvad betyder den mon?

Et segl er en slags by-logo; et by-våben, der i sin tid blev brugt som identifikationssymbol for byen. Skrift og billede var symbol på byens vigtigste erhverv.

Hvad forestiller Københavns Byvåben fra 1661?

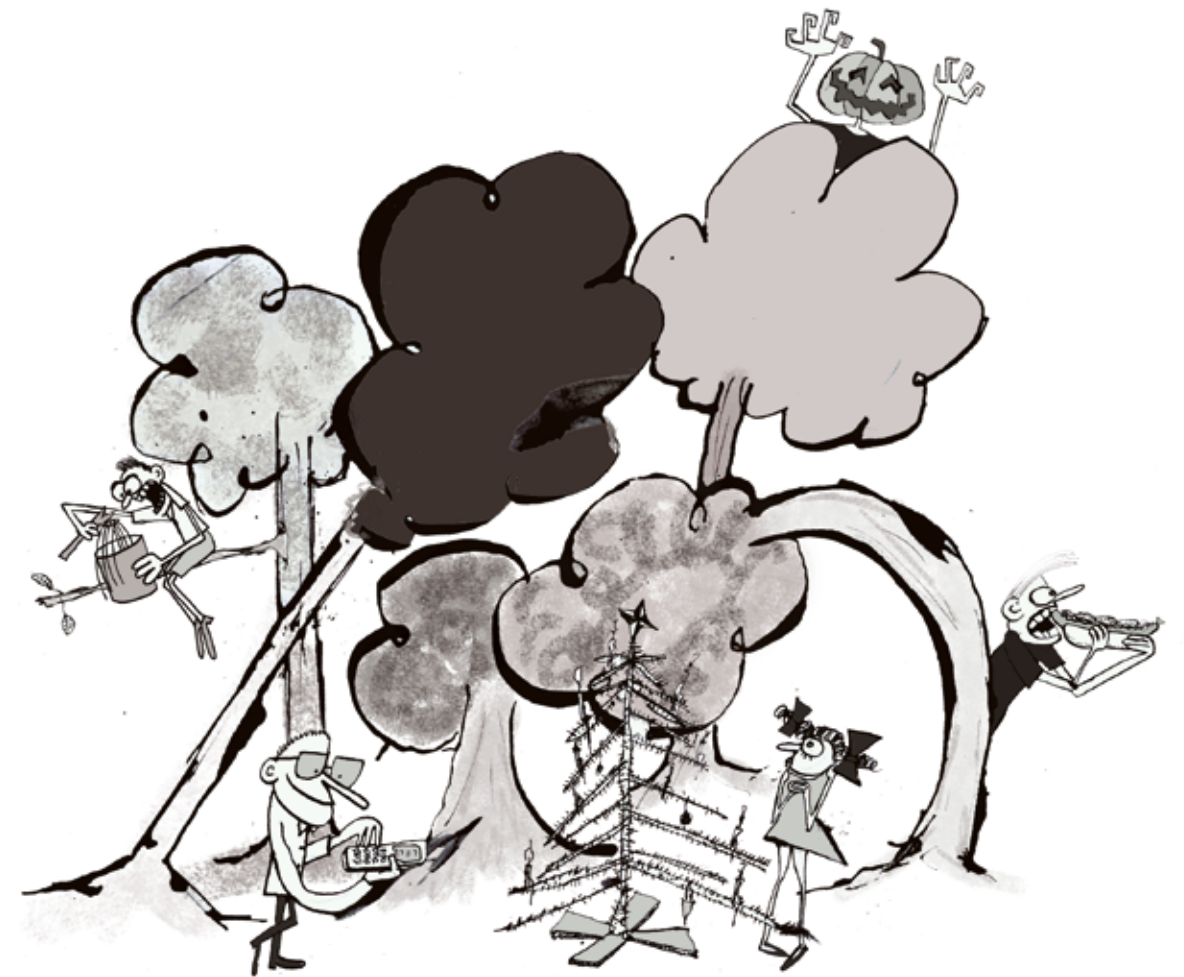
Eleverne skal lave et moderne segl for København

Hvordan ser elevernes København ud?

Formen på seglet skal være en cirkel (de kan evt. bruge passer) med tekst og en tegning indeni. Eleverne skal inden overveje, hvad de synes er karakteristisk for København i et kulturelt inklusionsperspektiv. Det vil sige, at de skal opfordres til også at indtænke, hvad de oplever som nye og anderledes bud end de traditionelle symboler som den lille havfrue og rødgrød med fløde. Det skal komme til udtryk både i teksten og billedet. Eleverne skal argumentere for deres valg af både tekst og billede.

*Arkæologer har for første gang anfægtet, hvad der indtil nu har været et faktum: At Absalon grundlagde København i 1160'erne. De siger, at nye fund viser, at byen allerede i begyndelsen af 1000-tallet var forholdsvis stor og for længst havde markeret sig som et internationalt handelscentrum (Politiken 6 nov. 2008).

KAN MAN SE TRÆER FOR BARE SKOV?

- OM KULTURARV OG KULTURMØDER

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT
"KAN MAN SE TRÆER
FOR BARE SKOV?"

Hurtigskriv i 5 minutter – om "kultur"

KAN MAN SE TRÆER FOR BARE SKOV?

JUL ER DA DANSK! SÆT X

OM JUL:	JA	NEJ
Jul fejres mange steder i verden		
Jul fejres overalt d. 24 december		
Navnet Jul kommer fra Danmark		
Mennesker, der tror på andre guder, holder også jul		
 OM JULETRÆET:	JA	NEJ
Juletræet er kun en dansk tradition		
Juletræstraditionen er ca. 200 år gammel i Danmark		
Juletræstraditionen er ca. 500 år gammel i Tyskland		
I Tyskland pyntede man juletræet med gaver til voksne		
OM JULEMANDEN:	JA	NEJ
Historien om julemanden stammer fra Tyrkiet		
Julemanden hedder det samme i alle lande		
Julemanden har 9 rensdyr til at trække sin slæde		
Rensdyret i spidsen hedder Torden		

KAN MAN SE TRÆER FOR BARE SKOV?

VÆLG MELLEM:

1. SKRIV ELLER TEGN OM EN ANDEN TRADITION

2. SKRIV ELLER TEGN OM EN OPDIGTET TRADITION

HØR OM H. C. ANDERSENS REJSEOPLEVELSER

Lyt til uddraget af "Mohammeds fødselsdag"

TAL OM HISTORIEN, OG TEGN JERES FORESTILLINGER

AT REJSE ER AT LEVE

sagde H. C. Andersen

SE PÅ BILLEDERNE.
ER DET DANSK OVERALT?

@?

Dansk:
Snabel a

Norsk:
Krølle a

Svensk:
Kanelbulle

Finsk:
Kattehale

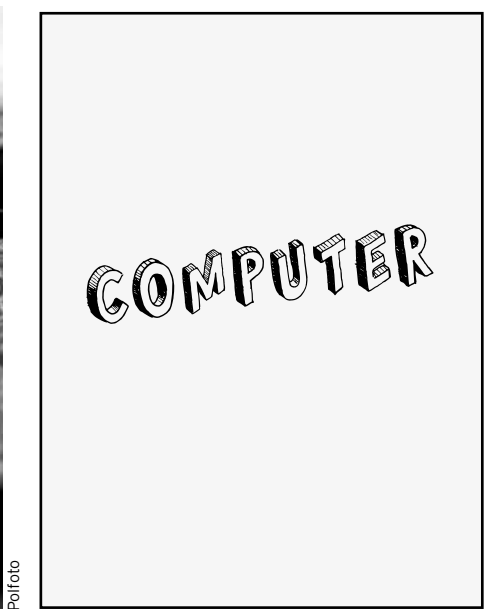
Fransk og spansk:
Snegl

Hollandsk:
Lille abe

Græsk:
Lille and

Tyrkisk:
Rose

Tysk:
Edderkoppeabe

LAV ET NUTIDIGT SEGL FOR
KØBENHAVN

Hvordan skal Københavns segl se ud i dag?

KØBENHAVNS SEGL 1296

KØBENHAVNS BYVÅBEN 1661

GÅR DET ALTID SOM PRÆSTEN PRÆDIKER?

- OM DANNELSE OG OPDRAGELSE

EMNEORD

- * DANNELSE OG OPDRAGELSE I GAMLE DAGE OG I DAG
- * SOCIAL KORREKTHED OG POLITISK KORREKTHED
- * LØGNE OG ÆRLIGHED
- * NORMER I SAMFUNDET

FORMÅL

Tidligere var der større almen enighed om, hvordan man skulle opføre sig. Der var tydeligere kulturelle regler for, hvad dannelse og opdragelse indebar. I vor tids multikulturelle virkelighed er der mange meninger om rigtigt og forkert, og flere forskellige sociale spilleregler og værdier. Eleverne skal få indblik i udviklingen af samfundets sammenhængskraft, og det forhold at samfundets normer for dannelse er dynamisk. Hensigten med temaet er, at eleverne får viden, redskaber og metoder til at udvikle sociale, etiske og demokratiske handlekompetencer.

TRINMÅL

Forløbet leder frem mod, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til:

DANSK (efter 2. kl. og 4. kl.)	KRISTENDOMS- KUNDSKAB (efter 3. kl.)	HISTORIE (efter 4. kl.)
DET TALTE SPROG • bruge talesproget i samtale og samarbejde og kunne veksle mellem at lytte og at ytre sig • udvikle ordforråd, begreber og faglige udtryk • fremlægge, referere, fortælle og dramatisere • lytte med forståelse til oplæsning og fortælling og genfortælle indholdet (efter 4. kl.) • lytte aktivt til andre og følge op med spørgsmål og respons • bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel	LIVSFILOSOFI OG ETIK • samtale om og forholde sig til normer for samvær • give udtryk for en begyndende bevidsthed om, at mennesker lever og opfatter verden forskelligt afhængigt af deres kultur og religion SPROG, LITTERATUR OG KOMMUNIKATION • udtrykke en begyndende forståelse for samspillet mellem genre, sprog, indhold og situation • forstå at tekster og andre udtryksformer kan udtrykke holdninger og værdier • vide at sprog og tekster fra gamle dage kan være forskellig fra vores tids tekster (efter 4. kl.) • samtale om tekster og andre udtryksformer ud fra umiddelbar oplevelse, kendskab til faglige begreber og begyndende analytisk forståelse • opnå kendskab til, hvordan sprog og litteratur fra forskellige tider afspejler den periode, den er blevet til i DET SKREVNE SPROG – LÆSE • søge forklaring på ukendte ord • begynde at læse sig til viden i faglige tekster (efter 4. kl.) • udtrykke forståelse af det læste mundtligt og skriftligt DET SKREVNE SPROG – SKRIVE • skrive enkle fiktive tekster og små sagtekster • disponere egne tekster med overskrift, indledning, indhold og slutning	UDVIKLINGS- OG SAMMENHÆNGSFORSTÅELSE • fortælle om familie, slægt og fællesskaber og berette om episoder, der har haft betydning for familiens liv • fortælle om spor fra fortiden i lokalområdet og gengive dem i tegning og dramaform • kende til hverdagen i andre kulturer KRONOLOGISK OVERBLIK • gengive historiske fortællinger fra dansk historie FORTOLKNING OG FORMIDLING • fortælle om sammenhænge mellem materielle kår og hverdagsliv

FORLØB

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT "GÅR DET ALTID SOM PRÆSTEN PRÆDIKER?"

Tal i fællesskab om, hvad et ordsprog er, og om eleverne kender nogle. Hvorfor er ordsproget i titlen mon et spørgsmål, og hvad kan spørgsmålet betyde? Eleverne kan sammenligne ordsprogets oprindelige betydning *Det går ikke altid som præsten prædiker* med ordsproget formuleret som spørgsmål. Brug forsideillustrationen i samtalen.

ORDSPROG

Ordsprog er sproglige vendinger eller anonyme sætninger med almengyldige karakterer. Ordsprog har ofte en billedlig form og udtrykker en bestemt forklaring eller vurdering af en given menneskelig situation.

GÅ EN TUR OG HOLD DØREN FOR ANDRE

Eleverne skal gå en tur rundt på skolen, og holde døren for dem, de møder på deres vej. De skal hver tegne én af deres oplevelser, og hænge tegningerne op, så de kan give inspiration til klassens videre refleksioner.

LAV EN BRAINSTORM OM OPDRAGELSE

Lav en skriftlig brainstorm i fællesskab på tavlen. Bagefter skal eleverne udfylde den i deres elevsider. Tal om forskellige autoriteters (læreren, forælderen, statsministeren, borgmesteren, m.fl.) betydning for måden, vi opfører os på. Tal om, at man til tider ønsker sig at gøre noget anderledes, end hvad man får besked på, eller plejer at skulle gøre. Tal om forskelligheder i måden, hvorpå eleverne i klassen oplever at blive opdraget derhjemme. Desuden kan man fokusere på, at dannelse og opdragelse har ændret sig over tid.

OPDRAGELSE I GAMLE DAGE. LÆS OM EMMA GAD

Læs teksten sammen med eleverne, og tal om bogen. Hvad handler den mon om? Hvor længe siden er det, Emma Gad levede? Hvad mente hun mon om børneopdragelse? Skab motivation ved at trække på elevernes forforståelse og forestillingsevne.

DISKUTER BØRNS ROLLE I SAMFUNDET I DAG

Emma Gad var forfatter og kvindesagsforkæmper. Bl.a. arrangerede hun i 1895 Kvindernes Udstilling, som var den første af sin art i Europa, og hvor pressen kom fra hele verden. Læs højt i klassen fra Emma Gads mest berømte bog "Takt og tone" (1918), som handlede om god opførsel og dannelse:

"I gamle Dage anvendtes der ikke alene større Strenghed i Opdragelsen, men man gik under denne ud fra det Princip, at Børn skulde holdes i Baggrunden, ikke ses for meget, ikke spørges, ikke spille nogen Rolle, før de blev voksne, hvorimod man nu er gaaet til det stik modsatte Synspunkt og lader Børnene være Forgrundsfigurer paa alle Omraader, mens Forældrene kun er til for at tjene de kære Børns Behov."

Se bl.a. www.emmagad.dk og www.kvinfo.dk

Spørg eleverne til, hvad Emma Gads holdning til børns rolle i samfundet var? Hvilken tid taler hun om - Hvilken tid er "gamle dage"? Hvis børns rolle i samfundet var fremtrædende på Emma Gads tid, hvad er den så nu? Eleverne skal prøve at tage stilling, komme med eksempler, og diskutere børns rolle i samfundet i dag.

MIM OG GÆT EMMA GADS OPDRAGELSE

I grupper læser eleverne den udleverede tekst (klip hvert punkt fra teksten bagerst i lærevejledningen ud til grupperne). Afhængigt af klassetrin skal teksten gennemgås med læreren, da sproget er svært på grund af gamle stavemåder og vendinger. Grupperne diskuterer, hvad teksten betyder. De skal planlægge, og vise gennem deres mime-spil, deres bud på Emma Gads opdragelseslære. De andre skal gætte, hvad det handler om, og de kan afslutningsvis udveksle og afklare Emma Gads holdning.

Opgaven lægger op til at arbejde med datidens pige- og drengestereotyper, og man skal derfor være opmærksom på ikke yderligere at reproducere ukritisk, men derimod anlægge et nuanceret og kritisk kønsperspektiv ved fx at spørge til, hvordan det ser ud i dag? Om det gælder alle? Er det fx alle drenge, der slås? Hvorfor ændrer opdragelse og forventninger til drenge og piger sig mon over tid? Hvad mener eleverne om datidens (køns-)forventninger i opdragelsen?

UDFYLD SKEMA OM ROLLER I FAMILIEN. SÆT X

Emma Gad nævner næsten ikke faderen, når hun taler om opdragelse. Spørg eleverne, hvorfor hun mon ikke gjorde det?

Eleverne skal udfylde skemaet ud fra deres egne erfaringer. De kan selv notere i skemaet, hvis det er andre, der har opdraget dem. Det kan fx være stedmor, papfar, bedsteforælder eller andre. De skal desuden supplere med opdragelsesområder.

LAV EN MODERNE EMMA GAD

Som forberedelse til at eleverne i grupper eller 2 og 2 skal lave en bog om, hvad de synes opdragelse og dannelse er i dag – en moderne Emma Gad – opsamlers klassen i fællesskab på opdragelse i gamle dage og i dag.

Diskuter også: Hvem bestemte, hvordan børn skulle opdrages i gamle dage? Var det, som ordspøget siger, præsten?

Hvem bestemmer i dag? I dag er der flere mennesker i Danmark, der tror på forskellige guder. Har fx præsten eller imamen indflydelse på, hvordan børn skal opdrages i dag?

Findes der regler fra dengang, der stadig gælder i dag?

Hvordan har reglerne mon ændret sig gennem tiden?

Hvordan ser det ud i dag? Hvilke regler ligner dem fra gamle dage, og hvilke er nye?

Hvilke regler var gode/dårlige dengang og i dag?

Hvordan skal man opføre sig i dag?

Eleverne skal lave et omslag, der symboliserer noget typisk for nutidig opdragelse, og et par sider inde om det, de synes er mest markant.

LYT OG DISKUTER LØGN OG ÆRLIGHED

Læs Kim Fupz Aakesons "Verdens uartigste dreng" i fællesskab. Bagefter kan I diskutere historiens etiske tema, om hvorvidt det alligevel ind imellem er OK at stikke en lille hvid løgn. Og hvordan kan man sondre mellem en lille og en stor løgn? Og hvad vil det sige at være høflig? Nogle gange kommer høflighed på tværs af ærlighed. Hvornår?

VERDENS UARTIGSTE DRENG

DENNE HER DRENG ville egentlig gerne være artig, og han gjorde alt muligt artigt som for eksempel at vaske sine ører både om aftenen og om morgenen og at rydde op på sit værelse. Han plagede heller aldrig sin far om, at han ville have historier midt i TV-Avisen, sådan en god og klog dreng var han i virkeligheden.

Jeg tror, at han hed Bendt, men måske var det Svend, eller også Svend Bendt, ja, lad os sige Svend Bendt, og Svend Bendt gjorde osse andre gode ting, som for eksempel at gå i skole og lave lektier, og hvis nu hans mor sagde: "Svend Bendt, smut lige ned med skraldeposen," så var der ikke noget af alt det der sædvanlige med: "Åh nej, mor, ikke lige nu, mens der er Børnetime i fjernsynet."

Næ, så sprang Svend Bendt rask ud i køkkenet og hentede skraldeposen, og bagefter sprang han lisså rask ned ad alle trapperne, hu hej ned med skraldeposen og ikke noget brok over det.

Alligevel var han Verdens Uartigste Dreng. Hvadbehager? Jo, det kom sig af, at han ikke kunne lyve, og det er ret slemt. Hvis nu for eksempel, at man er ude hos sin faster, og man får sådan nogle kålroulader, og det ved du måske ikke, hvad er, men det er noget værre grimrianmad lissom stegt lever og sild i eddike, og hvis man er ude for at få serveret sådan noget kålroulade hos sin faster, så har man værsgo at spise hele møget, og hvis hun spørger, om det smager godt, så siger man: "Ja, faster," og for eksempel: "Du har altid været god til at lave mad." Så er man artig.

Men Svend Bendt kunne ikke, selvom han gerne ville.

Når hans faster spurgte, om han kunne lide maden, og det var og blev altså de der kålroulader, så sagde han: "Nej, ærlig talt, faster, det smager af prut og bæ."

Hvadbehager? Sådan siger man bare ikke til nogen fastre i hele verden og især ikke til sin egen, men hvad skulle Svend Bendt gøre? Han kunne ikke lyve om nogen ting, det måtte bare ud af munden på ham.

Osse når det var jul og fødselsdage og den slags. Det kender du sikkert, så går man og ønsker sig det store dukkehus eller en modeljernbane, og det er det eneste, man rigtig ønsker sig, og så får man ikke andet end for eksempel sådan en lodden vinterfrakke med blå knapper, der er lidt for lang på ærmerne. Hvis man er artig, så siger man alligevel: "Tusind tak," men gæt engang om Svend Bendt kunne det. Selvfølgelig kunne han ikke. Han sagde et højt og tydeligt: "Øv ud, sådan en dum frakke," og så var den juleaften ødelagt.

Du kan nok regne ud, at der ikke var ret mange, der syntes, at Svend Bendt var en artig dreng, faktisk lige modsat, de syntes simpelthen, at han

var verdens uartigste møgunge, og ingen ville have noget med ham at gøre. Her har man stået og lavet kålroulader, og så får man at vide, at de smager af prut og bæ, ærlig talt.

Heldigvis er der noget, der hedder lyveskoler, og Svend Bendts mor og far sparede sammen, så Svend Bendt kunne komme ind og gå på sådan en, men han var sandelig ikke nogen særlig dygtig elev. Ikke i starten i hvert fald.

Alle de uartige børn i klassen skulle øve sig på at lyve hver dag, og de startede med at øve sig på æbler, ja, på helt almindelige æbler. Lyvelæreren gav dem alle sammen et rødt æble, men de måtte ikke spise det, næ nej, sådan leger man ikke på lyveskolerne. Først skulle alle børnene se på det røde æble, og så skulle de sige højt og tydeligt: "Ammenam for et grønt æble," og så først måtte de sætte deres tænder i det. De dygtigste i klassen lærte det i løbet af den første time.

De fik både æblet og også bolsjer bagefter og klap på håret af lyvelæreren. De andre elever lærte det i løbet af dagen, men Svend Bendt, ak milde himmel, det tog ham jeg ved ikke hvor længe. Bare at se på det røde æble og sige, at det var grønt, det var noget af det sværeste, han nogensinde havde prøvet, og han måtte både have en eftersidning og en på sinkadusen af lyvelæreren, før det lykkedes. Hvis du ikke ved, hvad en eftersidning og en sinkadus er, så spørg en eller anden skolelærer, de plejer at vide besked om den slags.

Men han var en flittig dreng, Svend Bendt, og han tog sine tæv og sine eftersidninger med godt humør. Han blev efterhånden bedre og bedre til at lyve, og da han var færdig på lyveskolen, så var han blevet rigtig artig.

Han lærte at sige: "Tusind tak," når han fik et uldent halstørklæde i julegave, selvom det var lyserødt og alt for langt, og han meget hellere ville have haft en racerbane. Han lærte osse at sige: "Det smager vel nok dejligt, faster." Svend Bendt lærte at lyve om alting, og alle mennesker glemte faktisk, at han engang havde været Verdens Uartigste Dreng. Han var så artig, at han både fik flere lommepenge af sin mor og far og osse tit en blank femmer hos sin faster, og faktisk fik han osse en racerbane og fire racerbiler til jul. Artige børn får nemlig større julegaver.

Og heraf kan man lære, at det godt kan betale sig at gå i skole.

Af Kim Fupz Aakeson, *Sallies historier*
(1992, udgivet 2007 af Forlaget Carlsen A/S, København)

BRUG DIN STEMME! "BÅDEN SYNKER"

"Båden synker" er en øvelse, som går ud på, at eleverne skal tage stilling til, hvad de synes er vigtige egenskaber i samværet med andre mennesker. De skal prøve at give udtryk for deres meninger og argumentere i en diskussion. Båden er fyldt med egenskaber, som man kan tilegne sig gennem dannelse og opdragelse.

- Er der nogle regler eller egenskaber, der skal tilføjes?
Eleverne skal bruge deres stemme, og alle forslag skrives ind i båden.
- Diskuter og fjern i fællesskab de mindst vigtige regler først for "god omgængelighed" en ad gangen, således at de vigtigste regler bliver tilbage i båden.
- Hvorfor er det svært at blive enige? Skal man være enig? Hvad er det vigtigst, at man er enig om? Eleverne skal bruge deres stemme og argumentere for deres valg og prioritering.

MIM OG GÆT EMMA GADS OPDRAGELSE

✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂

GRUPPE 1

- Lad Børnene fra en tidlig Alder sidde med ved Bordet for at lære at spise smukt.
De Hovedregler for Spisning, som Børnene bør lære, er omtrent disse:

Put aldrig Kniven i Munden.
Smask ikke.

Tal ikke med Munden fuld af Mad.

Vis ikke Interesse for hvilken Ret det er, der bringes ind, før den bydes om.

Ræk ikke noget over Naboernes Kuvert. Tag smaa, Mundfulde og tyg Maden grundigt.

Drik langsomt.

Pas paa at række Andre, hvad de trænger til.

Sid rank ved Bordet.

Før ikke Konfekt eller Frugt med fra Bordet.

✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂

GRUPPE 2

- Lad dem, saa snart de er store nok dertil, saavel Drenge som Piger,
selv rede deres Seng og slaa deres Vaskevand ud.

✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂

GRUPPE 3

- Lær Deres Smaapiger at lave Mad og vaske op, i Begyndelsen som en Leg, senere som Alvor.
Ingen kan vide, under hvilke Forhold og i hvilke Lande de kommer til at leve, og hvis de en
Gang paa fjerne og fremmede Steder maa stole paa sig selv, vil de være taknemmelige for
at have lært det i Tide i et kærligt og forstandigt Hjem.

✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂

✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂

GRUPPE 4

- Lad Deres opvoksende Døtre lære Skræddersyning, saa at de, om fornødent,
selv kan sy deres Klæder eller i hvert Fald forandre dem.

✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂

GRUPPE 5

- Det hjælper ikke at ville forhindre Drenge i at slaas, særlig ikke, naar det sker for at forsvare et eller
andet dem vedkommende Æresbegreb, Slægten, Skolen. Man bør kun dadle dem, naar de anfalder de
Mindre og de Svagere. Det ligger nu engang i Drenges medfødte Natur at ville slaas.

✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂

GRUPPE 6

- Lær dem at springe høfligt til for at optage, hvad Voksne taber paa Gulvet.

✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂

GÅR DET ALTID SOM PRÆSTEN PRÆDIKER?

- OM DANNELSE
OG OPDRAGELSE

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT:
"GÅR DET ALTID SOM
PRÆSTEN PRÆDIKER?"

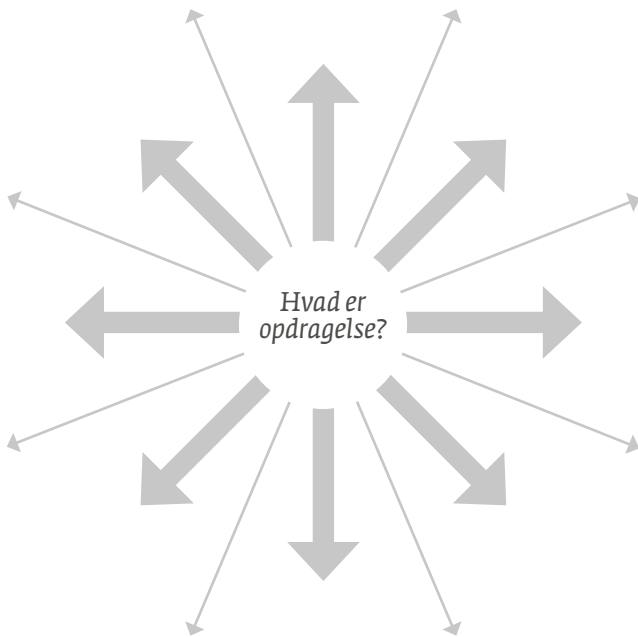
GÅ EN TUR OG HOLD
DØREN FOR ANDRE

Hvad sker der, når du holder døren for andre?

Tegn én af dine oplevelser.

LAV EN BRAINSTORM OM
OPDRAGELSE

Det Kongelige Bibliotek

OPDRAGELSE I
GAMLE DAGE.
LÆS OM
EMMA GAD

I gamle dage var der mange regler for, hvordan børn skulle opføre sig. Der var engang en kvinde, som hed Emma Gad (1852-1921). Hun blev meget kendt for en bog, som hun skrev om opførsel og opdragelse. Den hed "Takt og tone".

DISKUTER BØRNS ROLLE I SAMFUNDET I DAG

MIM OG GÆT EMMA GADS OPDRAGELSE

Læs teksten i gruppen.
Hvordan vil I opføre mime-spillet?
Mim for hinanden i klassen.
Gæt hvad Emma Gad mente om børne-opdragelse.

UDFYLD SKEMA OM ROLLER I FAMILIEN. SÆT X

Hvem opdrager børn i dag? Hvem har opdraget dig?
Sæt dine krydser i skemaet og find selv flere eksempler.

[illegible]

LAV EN MODERNE EMMA GAD

Tal om forskellene på opdragelse i gamle dage og i dag.

Beslut 3-4 vigtige punkter om opdragelse i dag.

Skriv og tegn.

Lav en forside, der fortæller, hvad bogen handler om.

LYT OG DISKUTER LØGN OG ÆRLIGHED

Børn opdrages til, at det er forkert at lyve.
Man lærer, at man skal være ærlig, så man kan stole på hinanden.

Verdens Uartigste Dreng, Kim Fupz Aakeson (1992).

INDSKOLING / ELEV

"BÅDEN SYNKER"

Måske er mange mennesker i dag enige om, hvordan man skal opføre sig.

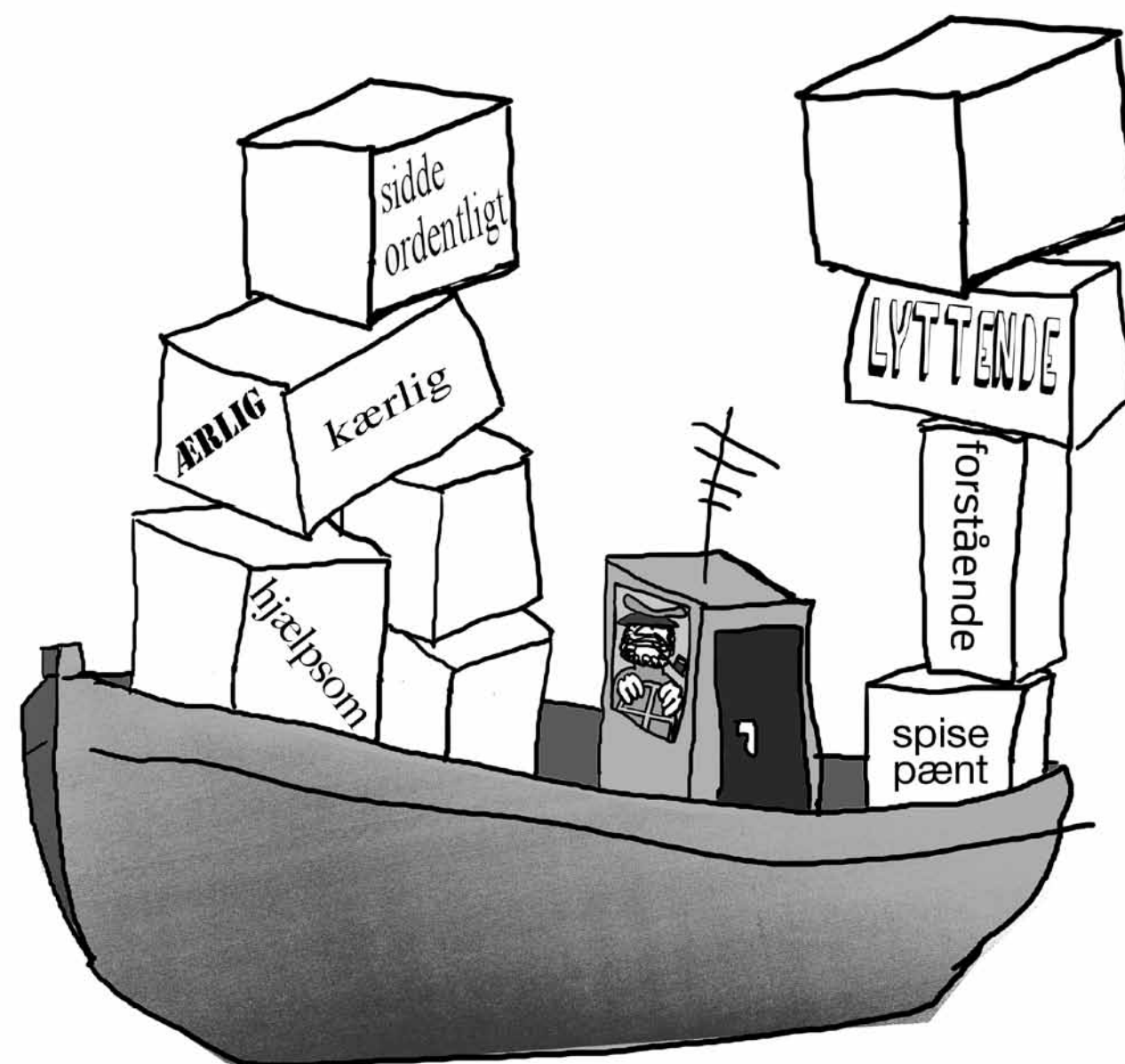
Har dem, der bestemmer, altid ret?

Hvordan synes du, man skal opføre sig?

Hvad skal blive tilbage i båden?

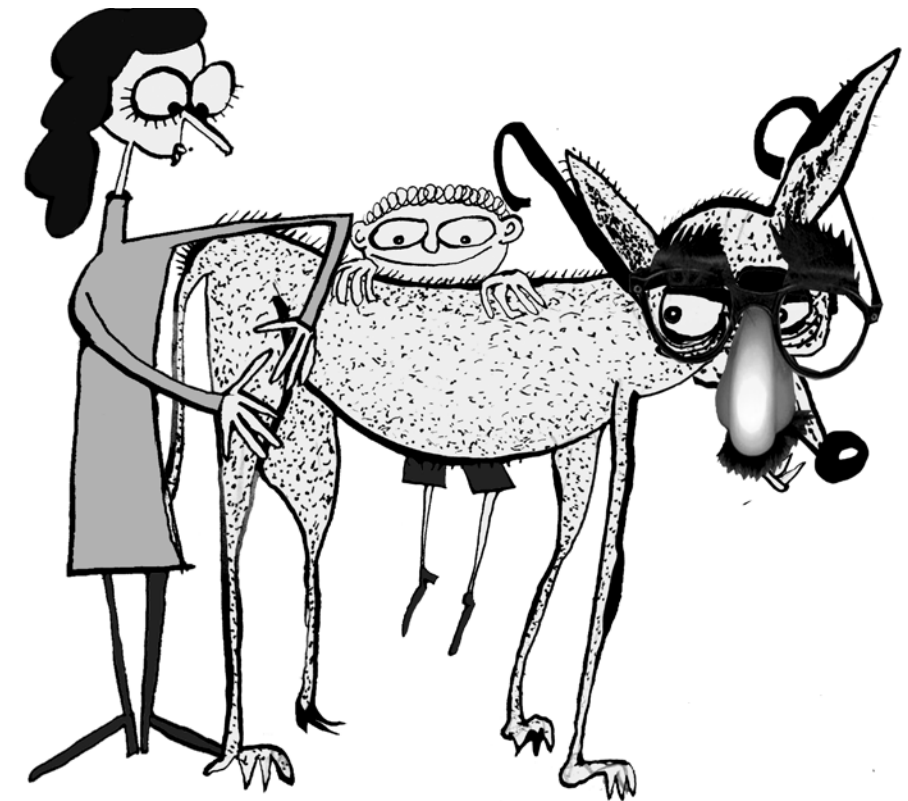

INDSKOLING / ELEV

SKAL MAN SKUE HUNDEN PÅ HÅRENE?

- OM ROLLER I SAMFUNDET

EMNEORD

- * FAMILIE OG ARBEJDSMARKED
- * MAGTPOSITIONER
- * TRONARVEFØLGE
- * DYRELIVETS ROLLER

FORMÅL

Temaet skaber indsigt i, hvordan forventninger til kulturelle og sociale kategorier - såsom etnicitet og køn - indvirker på forskellige roller i samfundet. Eleverne skal opnå viden om, at roller i samfundet har været og i høj grad stadig er kønnede. Og samtidig: At køn forandrer sig over tid. Hvilket betyder, at der ikke er nogen naturlighed i den måde, køn umiddelbart kommer til syne på i kulturen. Køn og etnicitet har mange ansigter, og disse har fået flere legitime udtryk med tiden. Hensigten med temaet er, at eleverne får viden, redskaber og metoder til at handle nuanceret og kritisk i forhold til køn og etnicitet, kulturelle generaliseringer og forventede roller.

TRINMÅL

Forløbet leder frem mod, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til:

DANSK

(efter 2. kl. og 4. kl.)

DET TALTE SPROG

- bruge talesproget i samtale og samarbejde og kunne veksle mellem at lytte og at ytre sig
- lytte med forståelse til oplæsning og fortælling og genfortælle indholdet (efter 4. kl.)
- videreudvikle ordforråd, begreber og faglige udtryk
- fortælle, forklare, kommentere, interviewe og fremlægge

DET SKREVNE SPROG – LÆSE

- genfortælle indholdet og udtrykke forståelse af det læste
- begynde at læse sig til viden i faglige tekster (efter 4. kl.)
- søge ordforklaring til forståelse af ord og fagudtryk
- søge og vælge skøn- og faglitteratur på bibliotek og i digitale medier

DET SKREVNE SPROG – SKRIVE

- skrive enkle fiktive tekster og små sagtekster
- finde information i tekster og organisere idéer til egen skrivning
- udtrykke sig i enkle produktioner med billede og tekst (efter 4. kl.)
- strukturere egen tekst kronologisk

SPROG, LITTERATUR OG KOMMUNIKATION

- Sprog, litteratur og kommunikation
- udtrykke en begyndende forståelse for samspillet mellem genre, sprog, indhold og situation (efter 4. kl.)
- samtale om tekster og andre udtryksformer ud fra umiddelbar oplevelse, kendskab til faglige begreber og begyndende analytisk forståelse

KRISTENDOMS-KUNDSKAB

(efter 3. kl.)

LIVSFILOSOFI OG ETIK

- samtale om og forholde sig til normer for samvær
- give udtryk for en begyndende bevidsthed om, at mennesker lever og opfatter verden forskelligt afhængigt af deres kultur og religion

HISTORIE

(efter 4. kl.)

UDVIKLINGS- OG SAMMENHÆNGSFORSTÅELSE

- fortælle om familie, slægt og fællesskaber og berette om episoder, der har haft betydning for familiens liv
- kende til hverdagen i andre kulturer

KRONOLOGISK OVERBLIK

- gengive historiske fortællinger fra dansk historie

FORTOLKNING OG FORMIDLING

- fortælle om sammenhænge mellem materielle kår og hverdagsliv

FORLØB

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT "SKAL MAN SKUE HUNDEN PÅ HÅRENE?"

Tal i fællesskab om, hvad et ordsprog er. Hvorfor er ordsproget i titlen mon et spørgsmål, og hvad kan spørgsmålet betyde?

Lav en brainstorm i fællesskab på tavlen, og tal om hvilken betydning det har, at man dømmes nogen eller noget, ud fra det man tror, og ikke det man ved.

Spørg til betydningen af, at man som menneske har mange forskellige sider og roller. Man kan som menneske fx både være elev, pige, håndboldspiller, læsehest, datter, søskende, veninde, osv.

Eleverne kan sammenligne ordsprogets oprindelige betydning *Man skal ikke skue hunden på hårene* med ordsproget som spørgsmål. Brug forsideillustrationen i samtalen.

ORDSPROG

Ordsprog er sproglige vendinger eller anonyme sætninger med almengyldige karakterer. Ordsprog har ofte en billedlig form og udtrykker en bestemt forklaring eller vurdering af en given menneskelig situation.

FIND ROLLER I SAMFUNDET

Eleverne skal fortælle om de forskellige roller, de finder i collagen. Undervejs suppleres med informationer (se nedenfor), som bidrager til at åbne blikket for, at rollerne ikke er uforanderlige og faste, men skabt ud fra kontekst, tid, sted, tradition, mm. Og at rollerne kun repræsenterer én side af et menneske, som fx statsministeren, der jo også er gift, far, søn osv. Opgaven lægger op til at nuancere elevernes forforståelse ved at skabe blik for, at roller kan tage sig ud på mange måder.

Stil åbne spørgsmål:

Kan I nævne forskellige roller en far eller mor kan have, både jeres egne og andres? Udover at være fx far, hvilke roller kan man så også have?

- Kender I jobs eller arbejdspladser, hvor der enten er flest mænd eller flest kvinder?
- Kan I komme på, hvilke roller I selv udfylder, fx som elev, som barn, som ven?

SUPPLEMENT TIL OPGAVEN:

STATSMINISTER: Tidligere statsminister Anders Fogh Rasmussen. I Danmark har det altid været en mand med en dansk etnisk baggrund, der har haft statsministerrollen. Vinder et andet parti regeringsmagten til næste folketingsvalg, kan det være, at der for første gang i Danmarks historie, kommer en kvindelig statsminister.

DRONNING: Dronning Margrethe den 2. Titlen tilfalder en konges hustru eller en kvindelig monark. I Danmarks historie har der kun været en regerende dronning før dronning Margrethe. Det var Margrete den 1. (1387-1412).

MALER: Malerfaget har, som de fleste andre håndværksfag, primært haft en overvægt af mandlige lærlinge, og har traditionelt været opfattet som et mandefag. Men i dag viser tal, at flere og flere kvinder uddanner sig som malere. I flere af fagets discipliner er op mod halvdelen af lærlingene kvinder.

JORDEMODER: Jordemoderfaget er stadig et af de mest udprægede kvindefag. I dag er der i Danmark (inkl. Færøerne og Grønland) ca. 4 mandlige jordemødre.

SOLDAT: I Danmark er der kun værnepligt for mænd, som derigennem skal bidrage til Danmarks forsvar, med mindre de trækker et frinummer, eller af en anden grund ikke kan deltage. Der er flest mandlige soldater, men for ca. 40 år siden, i 1967, blev loven ændret, så der også er mulighed for, at kvinder kan blive soldat i Forsvaret. I dag er der dog kun ca. 5% kvinder ansat i Forsvaret. Og der er ikke værnepligt for kvinder.

POLITIKER: Helle Thorning-Schmidt. Formand for Socialdemokratiet. Ca. 37 % af folketingsmedlemmerne er kvinder. Med valget af Lene Espersen for det Konservative Folkeparti i 2008 blev der for første gang i Danmarks historie overvægt af kvindelige formænd for partierne.

MEDDIGT OM EN PERSON FRA COLLAGEN

Eleverne vælger individuelt eller i grupper en person fra collagen og skriver eller fortæller en lille tekst som meddigtning med en kort handling eller som interview: Hvem er hun? Hvad laver hun? Hvad mener hun om...? Støt eleverne i at stille spørgsmål, så de kommer rundt om personen, og formulerer den enkelte persons mangeartede facetter.

LAV EN COLLAGE OM ROLLER

Anskaf materiale og redskaber til hjælp til at udarbejde collagerne. Brug skabelon-formen fra collagerne i elevmaterialet til elevernes eget arbejde med collager. De må selv beslutte, hvorvidt de vil arbejde med roller i samfundet i et magtperspektiv, hvor den, der bestemmer mest, er øverst. Eller hvorvidt strukturen skal være styret af andre mekanismer, såsom kærlighed eller penge. Der er mange muligheder, og ikke noget rigtigt eller forkert. Efterfølgende skal eleverne forklare deres collager.

LAV EN BOG OM JOBS - FØR OG NU

Inden udarbejdelse af bogen undersøger eleverne deres egen familiære arbejdsbaggrund i forhold til generationerne og i forhold til køn. Undervejs kan eleverne stille flere spørgsmål i relation hertil. Bogen skal udarbejdes med brug af billeder, tegninger og tekst. Alle bidragene kan evt. samles til én fælles bog. Eleverne kan desuden holde et kort oplæg om bogen/bøgerne for deres parallelklasse eller for mindre klasser.

I den fælles opsamling kan der tales om:

Hvordan både (det kønsopdelte) arbejdsmarked og roller og forventninger i familien har udviklet sig gennem tiden.

JEOPARDY: HVEM BESTEMMER HVAD?

Læs beskrivelserne for klassen uden at afsløre hvem, de handler om. De beskrivende tekster er svære, men eleverne har mulighederne foran sig i elevmaterialet. Eleverne skal gætte på beskrivelserne, som man gør i Jeopardy-spillet: "Hvem er...". Undervejs skrives de rigtige svar på tavlen evt. med tilhørende stikord. Efterfølgende samles op på de forskellige magtpositioners områder i fællesskab med eleverne.

DRONNINGEN:

Det er en person, der er overhoved. Men personen skal rette sig efter Grundloven, og kan derfor ikke bestemme rigtigt. Personen har ingen politisk magt, men skal fx underskrive alle lovene. Personen udnævner (formelt) statsministeren, og har som opgave at deltage i forskellige danske og udenlandske begivenheder.

REGERINGEN:

Medlemmerne hér er den udøvende magt. Deres opgave er at regere landet efter de love, som Folketinget har bestemt. De sørger for, at lovene ikke bare er et stykke papir med regler, men at lovene bliver til virkelighed i samfundet.

STATSMINISTEREN:

Personen leder regeringen, og sørger for at styre Danmark efter de love, som Folketinget har bestemt. Når personen er blevet udnævnt af Dronningen, vælger personen selv sine ministre – omkring 20 ministre.

FOLKETINGET:

De 179 medlemmer er tilsammen den lovgivende magt. De (dvs. et flertal af dem) vedtager alle de love, der gælder i Danmark. De vedtager også budgetterne - altså hvor mange penge, der skal bruges til fx skoler eller hospitaler. Og de kontrollerer regeringens arbejde. De kan også afsætte regeringen.

DOMSTOLENE:

Dette er den dømmende magt. Den afgør, om folk har brudt de love, der gælder i Danmark. Kun denne magt kan dømme borgere. Hverken Folketinget eller regeringen kan dømme borgere.

POLITIET:

Politifolk har ikke nogen politisk medbestemmelse. De har heller ingen magt over for Folketinget eller regeringen. Men de sørger for at opretholde lov og orden ude i samfundet efter de love og bestemmelser, der gælder.

BORGMESTEREN:

Denne person er den øverste leder i en kommune. Personen er enten blevet valgt til sit arbejde af vælgerne eller af en kommunalbestyrelse. Personen bestemmer meget, når kommunen skal finde ud af, hvad dens penge skal bruges til.

FORTÆL: HVAD VILLE JEG BESTEMME HVIS...?

Klassen fordeler de forskellige magtfulde titler mellem sig, og arbejder enten sammen i grupper eller alene. De skal forestille sig, at de er de forskellige personer, og skal kort fortælle, hvad de kunne tænke sig at ændre på, foreslå, sørge for i forhold til at forbedre forhold, de finder væsentlige. Støt eleverne i at finde områder, de kunne have en holdning til og ønske at forbedre eller forandre.

TEGN OG SKRIV OM DYRENES ROLLER SOM FORÆLDRE

Anskaf dyrebøger til klassen eller sørg for at have netadgang.

Eleverne skal arbejde med fokus på udvalgte dyrs måder at være forældre på, og undersøge hvor mangfoldigt dyrene fungerer indbyrdes, og hvordan dyrene i deres forskellige måder at være forældre på adskiller sig fra menneskers relativt stereotype forælderroller. Eleverne skal derfor også få indsigt i, at de stereotype forestillinger, vi ofte har om dyrenes verden – fx at hannen er mere farverig og stærk i forhold til hunnen - er forestillinger, der let spiller ind på vores måde at tale om familieliv på, hvorved den toneangivende og magtfulde rolle ofte tillægges faren i familien. Dyrelivets måder og indbyrdes hierarkiske relationer er meget forskellige, som dyrebøgerne vil vise.

Hjælp eleverne med at finde flere spørgsmål eller dyr, der viser nuancerne og mangfoldigheden i måderne at udføre forælderroller på.

Afslut med en opsamling, hvor eleverne skal forholde sig til de mangfoldige og forunderlige svar, de har fundet og beskrevet. Perspektivér desuden til menneskets familieformer: Er der måske i virkeligheden lige så stor mangfoldighed i rollefordelingerne i menneskelivet?

BRUG DIN STEMME!

Danskerne var til folkeafstemning om ændring af tronfølgeloven samtidig med valget til Europa-Parlamentet den 7. juni 2009. Ændringen sikrer, at majestættens førstefødte er tronfølger uanset køn. I 1953 ændredes Grundloven ved, at man indførte ”betinget” kvindelig arvefølge. Det vil sige, at monarkens døtres arveret er betinget af, at monarken ingen sønner har. Opgaven handler ikke om, hvorvidt der skal være monarki i Danmark eller ej, men om hvorvidt prins og prinsesser skal stilles lige. Forklar og diskuter derfor ligestillingsbegrebet med eleverne:

Ligestilling mellem kønnene betyder, at mænd og kvinder, drenge og piger har *lige* rettigheder, pligter og muligheder. Det betyder ikke, at man *er* ens eller *skal* være ens, men at livsbetingelserne er de samme uanset køn, og altså ikke former sig efter, hvilket køn man har. Drenge indbyrdes og piger indbyrdes kan være ligeså forskellige, som drenge og piger kan være forskellige. Ligestilling handler derfor om, at ethvert menneske uanset køn får samme muligheder i livet.

I Danmark har der siden 2000 været en lov om ligestilling af mænd og kvinder, Ligestillingsloven.

(Se bl.a. www.lige.dk)

Opgaven skal lægge op til at nuancere elevernes blik på kønnenes potentialer, så eleverne udfordres i forhold til eventuelle stereotype, faste forventninger om mandlige og kvindelige ledere, fx tronarvingen. Eleverne skal bruge deres stemme, og sætte deres X ud fra hvad de vurderer, samt argumentere for deres synspunkter efterfølgende.

SKAL MAN SKUE HUNDEN PÅ HÅRENE?

- OM ROLLER I SAMFUNDET

TAL OM TEMAETS OVER-
SKRIFT "SKAL MAN SKUE
HUNDEN PÅ HÅRENE?"

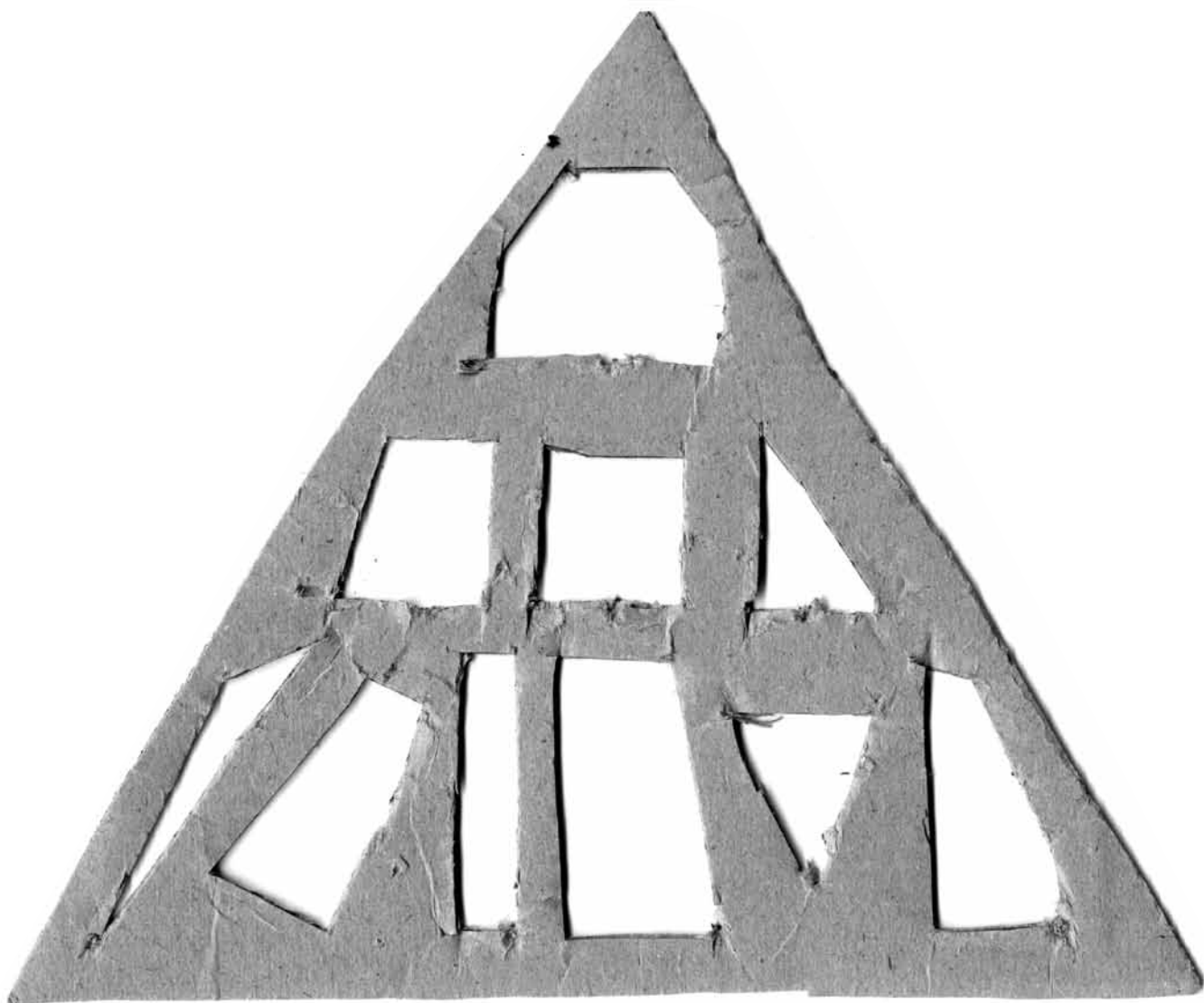
FIND ROLLER I SAMFUNDET

MEDDIGT OM EN PERSON FRA
COLLAGEN

Hvem er han/hun?
Hvad laver han/hun?

LAV EN COLLAGE OM ROLLER

LAV EN BOG OM JOBS - FØR OG NU

Undersøg hvilket arbejde alle de voksne i din familie har (haft):

Hvad hedder arbejdet, og hvad går det ud på?

1. FORÆLDRE

2. BEDSTEFORÆLDRE

3. OLDEFORÆLDRE

JEOPARDY: HVEM BESTEMMER HVAD?

1. HVEM ER DOMSTOLEN?

2. HVEM ER POLITIET?

3. HVEM ER BORGMESTEREN?

4. HVEM ER FOLKETINGET?

5. HVEM ER DRONNINGEN?

6. HVEM ER REGERINGEN?

7. HVEM ER STATSMINISTEREN?

FORTÆL: HVAD VILLE JEG BESTEMME HVIS...?

1. HVIS JEG VAR DRONNING ELLER KONGE, VILLE JEG BESTEMME AT ...

2. HVIS JEG VAR STATSMINISTER, VILLE JEG BESTEMME, AT...

3. HVIS JEG VAR BORGMESTER, VILLE JEG BESTEMME, AT...

4. HVIS JEG VAR SKOLELEDER, VILLE JEG BESTEMME, AT...

TEGN OG SKRIV OM DYRENES ROLLER SOM FORÆLDRE

Find ud af, om hannerne og hunnderne i dyreriget altid har de samme roller?

Hvordan gør dyret for at få sig en mage?
Hvem af hunnen og hannen er størst?
Hvem af hunnen og hannen er flottest?
Hvem af hunnen og hannen er stærkest?
Hvem bærer æggene/ungerne?
Hvem skaffer mad?
Hvem opdrager ungerne?

1. REGNORMEN

2. TANGNÅLEN

3. LØVEN

4. EDDERKOPPEN

5. BJERG-GORILLAEN

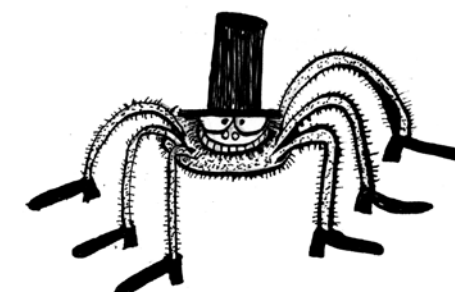
6. PÅFUGLEN

7. BLÅHVALEN

8. SVANEN

9. MAKAK-ABEN

10. ANAKONDA-SLANGEN

Den 7. juni 2009 stemte Danmark om ligestilling mellem kongefamiliens sønner og døtre. Indtil da havde det været sådan, at det skulle være en dreng, der arvede tronen, også selvom han havde ældre søstre. Kun hvis der ingen dreng var i familien, kunne en pige overtage tronen.

Skal der være ligestilling mellem kongesønner og kongedøtre?

- ☐ *NEJ*
- ☐ *JA*

Hvorfor?

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

SMILER VERDEN TIL DIG, NÅR DU SMILER TIL DEN?

- OM TRIVSEL OG TRYGHED

EMNEORD

- * GLÆDE
- * FRIHED OG RETTIGHEDER
- * TOLERANCE OG FORDOMME
- * TRYGHED OG MOD

FORMÅL

Hvordan trives man – både i de små og de store sammenhænge? Er der almenmenneskelige værdier og vilkår, der kan imødekomme trivsel? Temaet sætter fokus på, at vi alle er mennesker, og skaber forudsætning for forskelstolerance, samt blik for nuancer, ligeværd og ligeret på tværs af bl.a. køn og etnicitet.

Hensigten med temaet er, at eleverne får viden, redskaber og metoder til at handle i en situation, hvor åbenhed, tolerance og viden er vigtige forudsætninger for trivsel. Formålet er derved at styrke elevernes eksistentielle handlekompetence.

TRINMÅL

Forløbet leder frem mod, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til:

DANSK (efter 2. kl. og 4. kl.)	DET TALLE SPROG • bruge talesproget i samtale og samarbejde og kunne veksle mellem at lytte og at ytre sig • fremlægge, referere, fortælle og dramatisere • give udtryk for fantasi, følelser, erfaringer og beskrive viden om enkle emner • lytte med forståelse til oplæsning og fortælling og genfortælle indholdet • improvisere og eksperimentere med kropssprog (efter 4. kl.) • give udtryk for fantasi, følelser, erfaringer og viden	SPROG, LITTERATUR OG KOMMUNIKATION • bruge sproget som kontakt og som personligt udtryk • samtale om litterære tekster og andre udtryksformer ud fra umiddelbar oplevelse og begyndende kendskab til faglige begreber (efter 4. kl.) • kende brugen af sproglige virkemidler • forholde sig til holdninger og værdier i litterære tekster og andre udtryksformer • udtrykke sig i billeder, lyd og tekst og i dramatisk form	KRISTENDOMSKUNDSKAB (efter 3. kl.)	LIVSFILOSOFI OG ETIK • tale med om almene tilværelsesspørgsmål med brug af enkle faglige begreber og med en begyndende bevidsthed om det religiøse sprog • samtale om og forholde sig til normer for samvær • give udtryk for en begyndende bevidsthed om, at mennesker lever og opfatter verden forskelligt afhængigt af deres kultur og religion	HISTORIE (efter 4. kl.)	UDVIKLINGS- OG SAMMENHÆNGSFORSTÅELSE • kende til hverdagen i andre kulturer FORTOLKNING OG FORMIDLING • fortælle om sammenhænge mellem materielle kår og hverdagsliv
--	--	---	--	---	-----------------------------------	---

FORLØB

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT ”SMILER VERDEN TIL DIG, HVIS DU SMILER TIL DEN?”

Tal i fællesskab om, hvad et ordsprog er. Hvorfor er ordsproget i titlen mon et spørgsmål, og hvad kan spørgsmålet betyde?

Lav en brainstorm på tavlen, og tal om, hvilken betydning det har, at man ikke altid kan have indflydelse på sine omgivers måde at være eller gøre på. Tal også om betydningen af, at man prøver at møde sine omgivelser ved at være åben og glad frem for tillukket og mistænksom. Eleverne kan sammenligne ordsprogets oprindelige betydning *Smiler du til verden, smiler den til dig* med ordsproget som spørgsmål. Brug forsideillustrationen i samtalen.

ORDSPROG

Ordsprog er sproglige vendinger eller anonyme sætninger med almengyldige karakterer. Ordsprog har ofte en billedlig form og udtrykker en bestemt forklaring eller vurdering af en given menneskelig situation.

SMIL TIL SPEJLET

Uddel spejle til eleverne, som skal studere deres eget ansigt og kammeraternes ansigtsudtryk, når de smiler og ikke smiler. Lad efterfølgende eleverne sætte ord på, hvad de ser.

Hvad er et smil, og hvorfor smiler man?

Er der forskel på at smile og grine?

Hvad er det modsatte af at smile?

Hvad kan få dig til at smile?

Hvordan kan man få andre til at smile?

Har det nogen betydning, om du smiler, når du møder nogen på din vej – eller om du ikke smiler?

FORTÆL MED OG UDEN SMIL

Eleverne stiller sig op én ad gangen og fortæller om noget, der kan få dem til at smile. De skal fortælle den samme sætning, mens de smiler og igen uden at smile. Diskuter hvilken betydning smilet har, for det man siger, og om man kan smile uden at være glad eller være glad uden at smile.

- Fx:
- Jeg elsker juleaften
 - Jeg kan godt lide at hjælpe til med aftensmaden
 - Jeg har en sød lille hund
 - Min morfar er så sjov
 - Jeg har fået en ny flot trøje
 - Jeg skal snart starte til svømning

GÅ EN TUR OG SMIL

Eleverne skal 2 og 2 eller i mindre grupper gå en aftalt rute, hvor de skal smile til dem de møder. På skemaet skal deres oplevelser krydses af, og de kan selv tilføje flere kategorier. Fælles i klassen samles op på, hvordan oplevelserne tog sig ud i forhold til de forskellige mennesker, de mødte på turen.

SE PÅ BØRN

Tal om de forskellige børn på billederne, og diskuter dét at være *forskellig*, ens og lige med udgangspunkt i, at alle mennesker grundlæggende er forskellige både udenpå og indeni, men også at alle mennesker har visse basale behov, og bør have lige muligheder og livsbetingelser. Opgaven lægger op til at nuancere elevernes forforståelser og forventninger til køn og etnicitet, til sig selv og hinanden, og det er vigtigt ikke at forveksle *lige* med *ens*. Det handler fx ikke om, at klæde piger og drenge ens, som man gjorde tilbage i 70'erne, som symbol på, at de skulle være lige.

Er der en ”normal” måde at være glad på, føle glæde på, se glad ud på?

Er der mon noget, alle børn kan blive enige om over hele verden - noget som gør alle børn glade?

Hvordan føles glæde egentlig?

Hvor føler man sin egen glæde *inden* i en selv? Føles glæde i hele kroppen eller føles glæden mere

i hovedet, i maven eller i brystet? Kan glæde også findes *uden* for én selv?

Kan I huske, I har oplevet andre vise eller føle glæde - og hvordan opdagede I det? Kan alle føle glæde, og bliver man glad over de samme ting?

HØR OM ”PALLE ALENE I VERDEN”

(Anskaf evt. bogen Palle alene i verden, og læs hele historien for eleverne.)

Læs det lille uddrag i elevmaterialet sammen med eleverne, og fortæl lidt om historien i Palle alene i verden:

”Palle er en dreng, der en dag vågner op og er helt alene i verden. På den måde har Palle frihed til at prøve alle de ting, han har altid drømt om. Men som han ikke har fået lov til. I starten er Palle glad og trives med at have det hele for sig selv – han kører bus, spiser slik og flyver selv flyvemaskinen. Men til sidst er det ikke sjovt at være alene mere. Heldigvis vågner Palle op, og det viser sig, det hele er en drøm.”

Tal med eleverne om forskellen på drøm og virkelighed, og om begreberne: Mod, tryk og ensomhed.

FIND DINE RETTIGHEDER

Opgaven følger op på historien om Palle. Eleverne skal tage stilling til forskellige udsagn, der handler om rettigheder, tryghed og mod.

Del klasselokalet fx med et reb eller en kridtstreg i midten.

Læs derpå udsagnene højt for eleverne, som skal placere sig i lokalet alt efter, om de er enige (til højre), uenige (til venstre) eller måske enige (midt for ved rebet). Eleverne skal gøre vurderinger ud fra deres egne holdninger til, hvad der er rigtigt og forkert i forhold til børns rettigheder. Opgaven går ud på, at eleverne skal tage stilling til, hvilke ting, de synes, er okay for børn at gøre selv, hvilke ting man har ret til at gøre eller få - og hvilke ting, der er en grund til, man ikke må i "det virkelige liv".

Når eleverne tager stilling, skal de flytte sig til højre, venstre eller midt for. De må ikke kommentere hinandens valg undervejs.

UDSAGN:

1. Du må selv stå op
2. Du må selv vaske dig
3. Du må selv lave morgenmad
4. Du må spise, hvad du vil
5. Du må købe is, når du vil
6. Du må selv køre bussen, hvis den er tom
7. Du må selv køre brandbil, hvis der er ild
8. Du må købe, lige hvad du vil
9. Du må gå på græsset alle steder
10. Du må selv vælge de film, du skal se i biografen
11. Du må lege, hvor du vil
12. Du må bestemme over dine egne penge
13. Du må flyve til månen, hvis du gider
14. Du må blive trøstet af dine forældre
15. Du skal altid rette sig efter dine forældre
16. Du må gerne græde

Lav efterfølgende en fælles opsamling om, hvad det kræver at turde gøre noget, man aldrig har prøvet før, og diskuter hvorfor der er forskellige regler for børn og voksne.

Kender I nogle regler, der er til for at passe på jer?

Eller regler, der gør jer glade eller andre glade?

Kan I nævne regler, der kun gælder for voksne?

Hvordan føles det at være modig, og hvordan kan man opføre sig modigt?

VÆLG: TEGN/SKRIV/FORTÆL OM AT VÆRE MODIG

Eleverne kan vælge mellem 4 opgaver, hvor de hhv. skal tegne, skrive eller fortælle om at være modig - turde gøre noget - enten ud fra Palle som hovedperson eller ud fra dem selv eller en anden. Støt eleverne i at indtænke dem selv i forhold til både køn og etnicitet, men vær opmærksom på at komme rundt om så mange af den enkelte elevs facetter som muligt. Hjælp dem med ikke at opfatte sig selv igennem stereotyper.

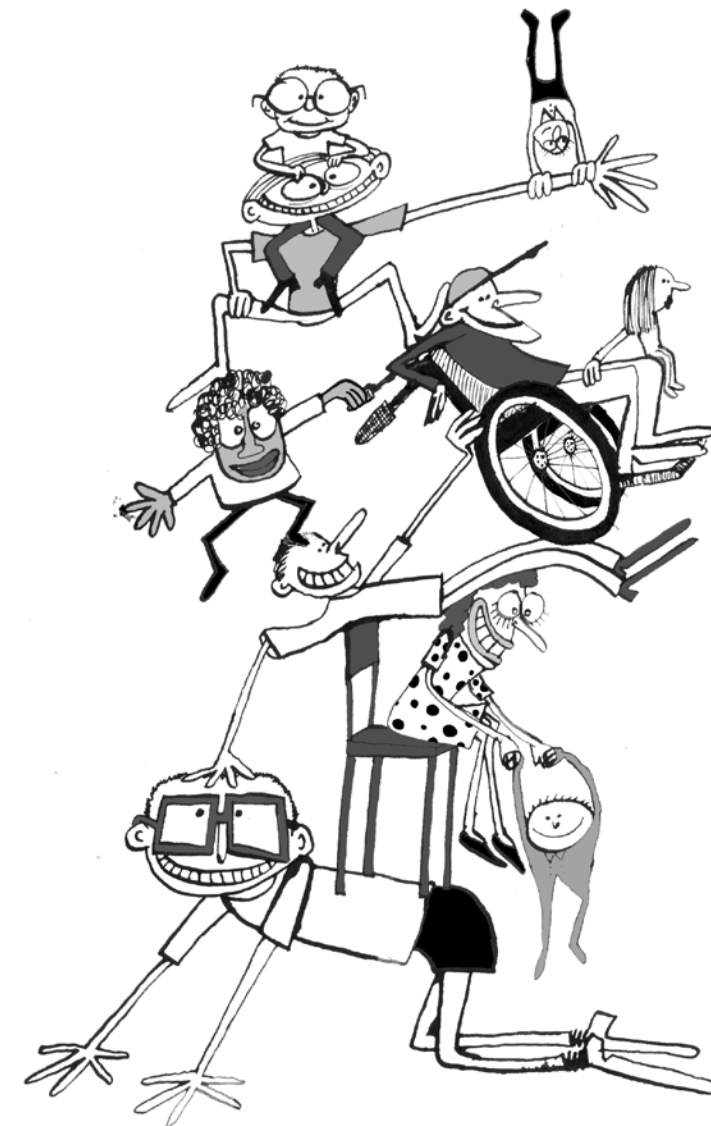
BRUG DIN STEMME!

Læs højt for eleverne:

"I skal forestille jer en dag i København, hvor alle I kender - jeres familier, venner og lærere - vågner op og har glemmt, hvad man gør om morgenen. De voksne kan fx ikke huske, hvad I plejer at spise til morgenmad, hvorfor man har nattøj på, hvad en tandbørste skal bruges til, hvorfor man vasker sig, hvad en skole er for noget, osv. Heldigvis kan I stadig huske, hvordan jeres dag plejer at være. Men nu har I chancen til at bilde de voksne ind, hvordan det "plejer" at være ud fra, hvordan I synes, at en god og rar dag burde være ..."

Eleverne skal i større eller mindre grupper tegne eller skrive videre på talen til de voksne, om hvordan hverdagen "plejer" at foregå, så de voksne bedre kan "huske" igen. Talepapiret kan bruges som støtte til en mundtlig tale eller til at læse op fra. Eleverne kan også udforme deres egen start eller vælge at fortælle om et andet tidspunkt på dagen.

SMILER VERDEN TIL DIG, NÅR DU SMILER TIL DEN?

- OM TRIVSEL OG TRYGHED

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT:
"SMILER VERDEN TIL DIG, HVIS
DU SMILER TIL DEN?"

SMIL TIL SPEJLET

Hvad sker der med dit ansigt?
Hvordan kan du bedst lide at se dig selv?

FORTÆL MED OG UDEN SMIL

Hvad betyder smilet for det, du siger?

GÅ EN TUR OG SMIL

Hvad sker der, når du smiler til andre?

	Smiler tilbage	Ser ingenting	Stopper op
Skoleleder			
Lærer			
Elev (1.-3.)			
Elev (4.-6.)			
Elev (7.-9.)			
Forældre			
Andre			

SE PÅ BØRN

Bliver vi glade over de samme ting?

HØR OM "PALLE ALENE I VERDEN"

”Palle synes, det er sjovt at være alene i hele verden. Han går ind i grønt-forretningen og spiser nogle æbler. Han kan ikke spise dem alle sammen, men han putter to appelsiner i lommen. Hvor er alle folk henne?”

”Døren står åben ind til den fine bank, hvor folk henter penge. Palle går bare ind og henter en hel pose penge, for han er alene i verden, og så er det hans alt sammen.”

(Palle alene i verden, s. 16 og 26, Jens Sigsgaard 1942, 5. udgave, 4. oplag 2002)

FIND DINE RETTIGHEDER

Hvad må du, og hvad må du ikke?

VÆLG: TEGN/SKRIV/FORTÆL OM AT VÆRE MODIG

- 1. Tegn/skriv/fortæl om dig selv, engang da du var modig!
- 2. Tegn/skriv/fortæl om andre, der er modige!
- 3. Tegn/skriv/fortæl om noget, du drømmer om at turde prøve!
- 4. Tegn/skriv/fortæl Palles historie igen, men hvor hovedpersonen enten hedder Mette, Nasir, Nadja eller dit eget navn, så historien handler om dig!

INDSKOLING / ELEV

De voksne har glemt alt. Fortæl hvordan en god dag er:

Kære voksne – nu skal I bare høre, hvordan dagen plejer at forløbe:

1. Om morgenen når vi vågner... _____

[illegible]

INDSKOLING / ELEV

[illegible]

ER ENHVER SIN EGEN LYKKES SMED?

- OM DEMOKRATI OG FÆLLESSKAB

EMNEORD

- * FÆLLESSKAB OG INDIVIDUALITET
- * "FRIHED, LIGHED OG BRODESKAB"
- * DEMOKRATISKE KANALER
- * KVINDERS VALGRET

FORMÅL

Med fokus på konkrete fællesskaber afprøves og diskuteres, hvad fællesskaber kan være, hvad der binder dem sammen - og hvordan man bidrager til et fællesskab. Formålet er at skabe indsigt i de funktioner, der bærer et fællesskab, og at reflektere over værdier og sammenhængskraft.

Hensigten med temaet er desuden, at eleverne får viden, redskaber og metoder til at udvikle demokratiske kompetencer som: At være en del af et fællesskab, at kunne samarbejde og bidrage til fællesskabet, samt at kunne forholde sig kritisk, kommunikere forskelligartet, målrettet og hensigtsmæssigt. Eleverne skal i den forbindelse opnå kendskab til demokratiske spilleregler, samt indflydelses- og ytringsformer.

TRINMÅL

Forløbet leder frem mod, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til:

DANSK (efter 2. kl. og 6. kl.)	DET TALLE SPROG • bruge talesproget forståeligt og klart i samtale, samarbejde og diskussion og fungere som ordstyrer • argumentere, debattere og informere • lytte aktivt til andre og følge op med analytiske spørgsmål • bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel afpasset efter genre og formål	SPROG. LITTERATUR OG KOMMUNIKATION • bruge sproget til kommunikation, argumentation, problemløsning og formidling af viden • kende betydningen af tekniske og abstrakte ord og fagtermer • fortolke, perspektivere og forholde sig til tekster og andre udtryksformer ud fra både oplevelse og analyse • finde og forholde sig til udtryk for værdier i andres udsagn og i tekster og andre udtryksformer	KRISTENDOMSKUNDSKAB (efter 6. kl.)	LIVSFILOSOFI OG ETIK • give eksempler på sammenhænge mellem værdier, normer og adfærd • udtrykke sig om, hvad det vil sige at være menneske, samt hvilken betydning tro kan have for livsopfattelsen	HISTORIE (efter 6. kl.)	UDVIKLINGS- OG SAMMENHÆNGSFORSTÅELSE • kunne påvise udenlandsk indflydelse på udviklingen i Danmark på erhvervsmæssige og kulturelle områder • fortælle om kendte danske kvinder og mænd og vurdere, om deres indsats kan spores i dag • beskrive samspillet mellem den enkelte, grupper og det nationale fællesskab i et udviklingsperspektiv KRONOLOGISK OVERBLIK • beskrive, hvorledes Danmarks historie indgår i samspil med verden udenfor FORTOLKNING OG FORMIDLING • formulere enkle historiske problemstillinger og diskutere forskellige tolkninger af fortiden • selv formulere historiske fortællinger og selv etablere historiske scenarier på baggrund af erhvervet viden
--	--	--	--	---	-----------------------------------	---

FORLØB

TAL OM OVERSKRIFTEN ”ER ENHVER SIN EGEN LYKKES SMED?” OG BILLEDET AF NARCISSUS

Hvad hedder det rigtige ordsprog? Og hvad betyder det? Hvad betyder det, at ordsproget er blevet et spørgsmål? Spørg eleverne om deres holdning til spørgsmålet? Brug forsideillustrationen i samtalen.

Beskriv billedet? Kender eleverne Narcissus? Hvad betyder det at være narcissist? Hvad har overskriften og billedet af Narcissus med hinanden at gøre?

ORDSPROG

Ordsprog er sproglige vendinger eller anonyme sætninger med almen gyldige karakterer. Ordsprog har ofte en billedlig form og udtrykker en bestemt forklaring eller vurdering af en given menneskelig situation.

LYT TIL MYTEN OM ECHO OG NARCISSUS

Indled forløbet med at fortælle myten om Echo og Narcissus nedenfor.

Fortælling som metode frem for højtlesning, fordrer nærvær og fanger de lyttende herved. Fortælling er næring til leg og fantasi og til alvorlige, eksistentielle overvejelser, som i dette tilfælde konsekvenser ved ikke at deltage i fællesskabet. Fortællinger kan give håb og livsmod, idet vi gennem fortællingen kan erfare, at det er muligt at komme igennem sorger og kriser og gå styrket videre.

ECHO OG NARCISSUS

Echo var en snaksalig nymfe, der lavede et nummer med Hera, Zeus' kone. Zeus flirtede med en af de andre nymfer, da Hera dukkede op. Echo havde været udspekuleret og snakket til Hera så længe, at Zeus nåede at smutte sin vej. Da Hera opdagede sammenhængen blev hun så vred på Echo, at hun straffede hende ved at fratage hende evnen til at sige noget som den første. Til gengæld skulle hun altid have det sidste ord - nemlig som en gentagelse af det, den første havde sagt.

En dag fik Echo øje på Narcissus, der var søn af en nymfe og en elverkonge. Narcissus var en utroligt smuk yngling - og han vidste det, selv om han aldrig havde set sig selv. Alle, der så ham, både kvinder som mænd, forelskede sig nemlig uhjælpeligt i ham. Af forfængelighed afviste han dog de mange tilbud, han fik.

Den dag Echo fik øje på ham, var han blevet væk fra sine jagtfæller. Han kaldte på dem: ”Er der nogen?”, og Echo svarede: ”Er der nogen?”. ”Hvorfor flygter du,” råbte Narcissus, og Echo svarede. ”Kom her, lad os mødes,” råbte Narcissus. Echo svarede: ”Lad os mødes” og løb ind i den unge mands arme. Men Narcissus veg forskrækket tilbage, for han var blevet så selvglad, at han ikke kunne tåle, at andre så meget som rørte ved ham. Den forsmåede Echo løb tilbage ind i skoven og sygnede hen i sorg. Kun hendes stemme blev tilbage.

Narcissus lagde sig ved en klar dam for at slukke sin tørst, og der så han en utroligt smuk yngling kigge op mod sig. Fuldstændig forbløndet af hvad han så, kunne han ikke få sig selv til at forlade stedet for at finde mad. Og hvis han ville drikke, splintreredes det smukke billede i vandspejlet. Derfor nænnede han det ikke.

Da Narcissus var nyfødt, havde hans mor spurgt seeren Teiresias, om han ville blive gammel. Teiresias havde svaret: ”Kun hvis han ikke lærer sig selv at kende.” Nu var dette sket; Narcissus var blevet forelsket i sit eget spejlbillede.

Ligesom Echo var sygnet hen af kærlighed til ham, sygnede Narcissus hen af kærlighed til sig selv. Echo efterlod sig i det mindste sin stemme, som vi kan fornøje os med, mens Narcissus kun efterlod sig et navn for forfængelighed og selvkærlighed.

Lad eleverne samle op på myten om Narcissus og hans selvforelskelse.

Hvad handler myten om?

Handler den kun om Narcissus – eller handler den om alle mennesker?

Er det ikke vigtigt at have kærlighed til sig selv? Hvor går grænsen, hvornår bliver ens selvkærlighed for stor?

Kan man lære noget af myten?

DISKUTER HVAD MAN KAN BRUGE HINANDEN TIL OG FIND 5 BUD

Lad eleverne i grupper diskutere, hvad mennesker kan bruge hinanden til?

Både det enkelte menneske og samfundet har brug for fællesskaber. Hvorfor og hvornår?

Grupperne skal beslutte 5 vigtige bud på, hvad mennesker kan bruge hinanden til, og dele deres bud med resten af klassen.

LAV FÆLLESSKABSSKULPTURER

I grupper af 4 skal de sætte sig sidelæns på en stol i en firkant, således at hver person kan lægge sit hoved på skødet af personen bagved. Når alle ligger godt med fødderne i gulvet og lårene spændt, flyttes én stol ad gangen, hvorefter gruppen - når alle stole er fjernet - oplever at holde hinanden oppe ved hjælp af fællesskabets indsats.

Lad eleverne efterfølgende reflektere over øvelsen, og tal med dem om, at det i nogle situationer opleves meget tydeligt, at man har brug for andre mennesker. Nogen gange oplever man, at ting kan vokse, blive bedre eller større, hvis man er flere, der samarbejder om en opgave.

LYT, LÆS OG SVAR

Indled opgaven med at fortælle eleverne om demokrati i Danmark. Afhængigt af elevernes niveau kan du evt. udelade noget. Eleverne skal lytte, læse og svare i elevmaterialet.

Ordet demokrati stammer fra de oldgræske ord "demos" ("folket") og "kratos" ("magt"). Demokrati betyder folkestyre, og er dermed et politisk system, hvor magten ligger hos folket. I Danmark har vi et repræsentativt demokrati. Det vil sige, at borgerne vælger et mindre antal personer til at repræsentere sig, og at disse repræsentanter tager beslutninger på borgernes vegne.

Opfattelser af demokrati kan være forskellige og kan udvikle sig. I Danmark har demokratiet udviklet sig fra at blive betragtet som folkestyre og flertalsstyre, til efterhånden at inkludere hensyntagen til mindretal og respekt for grundlæggende rettigheder, som omfatter både politiske rettigheder, fx ytrings- og foreningsfrihed, og økonomiske rettigheder som den private ejendomsret.

Det danske demokrati bygger på Grundloven af 1849. Grundloven er et sæt regler, der fastlægger, hvordan det danske samfund skal fungere. Den blev vedtaget den 5. juni 1849. Derfor hedder den 5. juni 'Grundlovsdag'.

Grundloven giver blandt andet nogle frihedsrettigheder. De skal dog alle forvaltes under ansvar, dvs. de må ikke krænke andres rettigheder eller true den offentlige sikkerhed og orden:

- * Vi må sige, hvad vi vil, og frit udbrede vores meninger, fx via et site på Internettet
- * Alle må dyrke den religion, de har lyst til.
- * Vi kan frit holde møder og demonstrere
- * Vi må oprette foreninger, bare de ikke opfordrer til vold
- * Folk har ret til hjælp fra Staten, hvis de ikke kan klare sig selv

Grundloven giver også pligter til den enkelte, overfor andre og samfundet: Alle mennesker skal fx betale skat, når de tjener penge, og overholde de love, som Folketinget vedtager.

Det meste af Grundloven har ikke ændret sig siden 1849.

Ideelt set er medierne en fjerde magt, som ser magthaverne over skuldrene og holder øje med offentlige myndigheder og private virksomheder. Nogle kalder den generelle medieflade for et moderne offentligt forsamlingshus, hvor store som små, offentlige som private, professionelle som amatører kan debattere politiske problemstillinger.

HVORDAN FIK KVINDER VALGRET? UNDERSØG OG FREMLÆG DE DEMOKRATISKE KANALER

Spørg eleverne til, hvad de forestiller sig, demokratiske kanaler kan være? Du kan evt. illustrere det på tavlen, som en sø i midten, hvorfra der udgår forskellige kanaler. Magt og indflydelse som det centrale i midten, og kanalerne som måder, hvorpå man kan komme nærmere beslutningsprocesserne.

De demokratiske kanaler kan fx være:

- Foreningsarbejde
- Debatindlæg i aviser
- Demonstrationer og aktioner
- At stemme ved valg, hvis man har stemmeret

FORTÆL ELEVERNE OM KVINDERS VALGRET

Alle tilgængelige demokratiske kanaler blev benyttet, da kvinder kæmpede for ligestilling med mænd i forhold til retten til at kunne stemme ved valg - altså til også at få politisk medborgerskab.

Kvindens valgret er, udover Grundloven, en af de største demokratiske sejre i det danske demokratis historie. For det første havde den afgørende konsekvenser for halvdelen af befolkningen (kvinderne), og for det andet blev den en eksemplarisk historisk begivenhed for, hvordan folket via demokratiske kanaler kunne bidrage til at ændre samfundet.

Kvinder fik kommunal valgret i 1908 og lige valgret med mænd i 1915.

Eleverne skal i grupper eller 2 og 2 via nettet og skolebiblioteket undersøge, hvilke demokratiske kanaler, personer, der kæmpede for kvinders valgret, benyttede sig af.

Skrev de indlæg i dagbladene, lavede demonstrationer eller kæmpede sig vej gennem foreningsarbejde?

Henvis evt. eleverne til www.kvinfol.dk.

Afslutningsvis skal grupperne fremlægge personernes brug af demokratiske kanaler i arbejdet for kvinders valgret, således at hele klassen hører om dem alle (pkt. a. - e.). Grupperne kan også finde andre relevante personer, som de kan supplere med.

HVEM FIK EGENTLIG STEMMERET I 1915? OG MÅ ALLE STEMME I DAG?

I 1915 var det ikke kun kvinder, der fik valgret. Det gjorde tjenestefolk også.

Der er altid grupper der udelukkes, og opfattelsen af hvilken personkreds, der har valgret, har skiftet fra sted til sted, og gennem tiden. Hvem der er folket (græsk: demos) med ret til at styre (græsk: kratos), er ikke givet. Både i oldtidens græske demokrati, og i moderne tid er visse grupper blevet udelukket fra at deltage i styret, fx børn. Men grænsen mellem barn og voksen har ændret sig. Stemmeretsalderen har tidligere været betydeligt højere, men har siden 1978 været 18 år. Nu diskuteres det, hvorvidt man skal sætte den ned til 16 år.

I oldtidens Grækenland gjaldt de politiske rettigheder for borgere, der havde ret til at tale i den styrende forsamling. Rettighederne gjaldt ikke kvinder, børn, slaver og fremmede, dvs. fastboende der ikke havde borgerskab i byen. På den måde omfattede demokratiet kun et mindretal af folket.

I dag skal man altså være fyldt 18 år (der findes dog få andre specielle indskrænkninger). Og man skal have mere end 3 års bopæl i Danmark for at få stemmeret til kommunal- og amtsrådsvalg, mens der til folketingsvalg kræves dansk statsborgerskab.

TEGN "FRIHED, LIGHED OG BRODESKAB"

Det demokratiske samfund er oprindeligt baseret på principperne om frihed, lighed og broderskab. Udtrykket kommer af fransk "Liberté, égalité et fraternité", og var kampråbet for den franske revolution i 1789. Det er udtryk for værdier omkring borgernes krav om ligeberettigelse, som også det danske velfærdssamfund er bygget på.

Inden eleverne skal forsøge at tegne de tre abstrakte begreber, kan I tale om, hvilke associationer de giver. Det kan give eleverne ideer til deres tegninger, og hjælpe dem til at forstå de grundlæggende demokratiske begreber. Det kunne fx være:

- Solidaritet
- Ligestilling mellem køn
- Ligestilling mellem etniciteter
- Ligestilling mellem rige og fattige
- Frihed til at tro
- Ytringsfrihed
- Revolution
- Sammenhold
- Fællesskab

INTERVIEW EN FORÆLDER, BEDSTEFORÆLDER OG EVT. OLDEFORÆLDER OM DEMOKRATI

Lav i fællesskab på tavlen en interviewguide, som alle eleverne kan bruge, når de skal interviewe deres familier:

Hvad synes du demokrati er?

Hvad betyder demokrati for dig?

Oplever du, at demokratiet har forandret sig over tid? Hvordan?

Kan du huske nogle vigtige demokratiske begivenheder, som du har oplevet?

Eleverne skal beslutte, hvilken metode de vil bruge til at huske, hvad deres interviewpersoner beretter. Enten kan de optage interviewet på diktafon og få en fri og flydende samtale. Eller de kan selv notere det vigtigste, mens den interviewede svarer på spørgsmålene. Eller de kan evt. få den interviewede til at svare skriftligt.

BRUG DIN STEMME! LEG BESTEMME-LEGE

Klassen leger bestemme-lege. Hvem, der bestemmer – og hvad de bestemmer – er for sjov.

Det er en øvelse til at illustrere et repræsentativt demokrati.

Tal efterfølgende om, hvordan det føles at få lov til at bestemme – og at blive bestemt over?

Er det godt, at nogen bestemmer? Også på andres vegne? Hvornår/Hvornår ikke? I kan også diskutere de etiske aspekter: Hvordan man kan vise respekt for andre, når man bestemmer?

Hvor går grænsen?

ER ENHVER SIN EGEN LYKKES SMED?

- OM DEMOKRATI OG
FÆLLESSKAB

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT:
"ER ENHVER SIN EGEN
LYKKES SMED?"
OG BILLEDET AF NARCISSUS

Hvad har overskriften og billedet af Narcissus med hinanden at gøre?

Narcissus af Caravaggio, ca.1597-99

LYT TIL MYTEN OM ECHO
OG NARCISSUS

DISKUTER HVAD MAN KAN BRUGE
HINANDEN TIL, OG FIND 5 BUD

Hvornår kan en person have brug for andre?
Hvornår kan samfundet have brug for, at mennesker bruger hinanden?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

LAV FÆLLESSKABSSKULPTURER

LYT, LÆS OG SVAR – HVAD ER DEMOKRATI?

Ordet demokrati stammer fra:

”Demos” betyder:

”Kratos” betyder:

Demokrati betyder:

Det danske demokrati bygger på Grundloven, som blev vedtaget år:

Hvornår er Grundlovsdag?

Hvilke rettigheder giver Grundloven?

Hvilke pligter giver Grundloven?

HVORDAN FIK KVINDER VALGRET? UNDERSØG OG FREMLÆG DE DEMOKRATISKE KANALER

Det var ikke alle, der var med i det demokratiske fællesskab, der begyndte, da Danmark med Grundloven af 1849 blev et demokrati. Store grupper af Danmarks befolkning, som fx fattige mennesker og kvinder, havde nemlig ikke stemmeret.

Polfoto

Men med demokratiet fulgte også demokratiske kanaler, dvs. muligheder, som almindelige borgere kunne benytte til at give deres holdninger til kende: Man kunne skrive sin mening i aviser og blade. Man kunne danne foreninger, og herigennem lægge pres på dem, som havde indflydelse og kunne ændre på tingenes tilstand.

Fra 1880'erne begyndte kampen for kvindernes valgret i Danmark. I 1908 fik kvinderne kommunal valgret, og i 1915 blev kvindernes valgret indført ved en grundlovsændring, så kvinder også kunne stemme ved folketingsvalg.

Kvindes valgret i 1915

Undersøg og fremlæg, hvordan disse personer fik indflydelse på kvinders valgret. Portrætter personerne og fortæl om, hvilke demokratiske kanaler de benyttede de sig af?

- a. Line Luplau (1823-1891)
- b. Frederik Bajer (1837-1922) og Mathilde Bajer (1840-1934)
- c. Louise Nørlund (1854-1919)
- d. Johanne Rambusch (1865-1944) og Elna Munch (1871-1945)
- e. Olga Knudsen (1865 – 1947)

KVINDERS VALGRET TIL PARLAMENTSVALG:

1893	New Zealand
1906	Finland
1913	Norge
1915	Danmark, Island
1918	Canada, Storbritannien, Tyskland, Polen, Rusland, Østrig
1919	Nederlandene, Belgien, Ukraine
1920	Tjekkoslaviet, USA
1921	Sverige
1930	Tyrkiet
1931	Chile, Portugal, Spanien
1945	Frankrig, Ungarn, Japan, Kroatien, Slovenien, Italien
1947	Pakistan
1952	Grækenland
1971	Schweiz
1974	Jordan
2005	Kuwait

www.kvinfo.dk

HVEM FIK EGENTLIG STEMMERET I 1915? OG MÅ ALLE STEMME I DAG?

Før 1915 havde store grupper af Danmarks befolkning ikke stemmeret. De blev kaldt de 7 F'er: Fruentimmere, folkehold (tjenestefolk), forbrydere, fjolser, fremmede, fallenter (personer, der er gået fallit) og fattige.

Læs i Grundloven, hvem der får stemmeret i 1915:

DANMARKS RIGES GRUNDLOV AF 5. JUNI 1915

”§ 30. Valgret til Folketinget har enhver Mand og Kvinde, som har Indfødsret, har fyldt sit 25de Aar og har fast Bopæl i Landet, medmindre vedkommende:

- a). ved Dom er fundet skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling uden at have fået Æresoprejsning,
- b). nyder eller har nydt Understøttelse af Fattigvæsenet, som ikke er enten eftergivet eller tilbagebetalt,
- c). er ude af Raadighed over sit Bo paa Grund af Konkurs eller Umyndiggørelse.

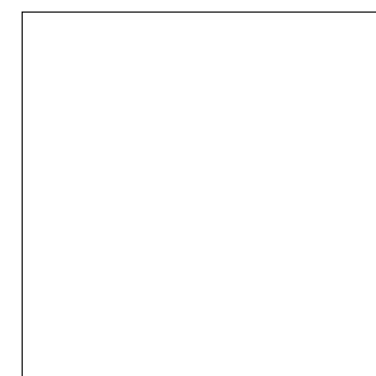
§ 34. Valgret til Landstinget har enhver Folketingsvælger, som har fyldt sit 35te Aar og har fast Bopæl i vedkommende Landstingskreds.”

Grundloven af 5. juni 1915 er trykt i Lovtidende for Kongeriget Danmark for Aaret 1915. Afdeling A. S. 611-624

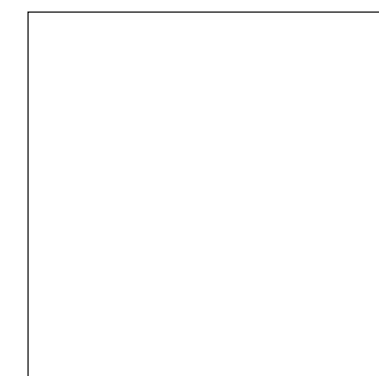

TEGN

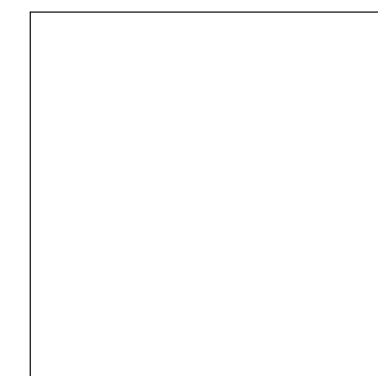
"FRIHED, LIGHED OG BRODESKAB"

"FRIHED"

"LIGHED"

"BRODESKAB"

INTERVIEW EN FORÆLDER,
BEDSTEFORÆLDER OG EVT.
OLDEFORÆLDER OM DEMOKRATI

1. Lav i fællesskab en interviewguide
2. Planlæg hvem du skal tale med, hvor og hvornår
3. Gennemfør dine interviews
4. Fortæl klassen om dine interviews

INTERVIEW

- Skriv alle dine spørgsmål ned og medbring papiret, så du ikke glemmer nogle vigtige spørgsmål, når du gennemfører dit interview.
- Det er vigtigt at lytte aktivt til den du interviewer og spørge ind til det, han/hun siger. Spørg fx hvorfor/hvorfor ikke efter hvert svar, så du får endnu mere at vide.
- Spørg også den du interviewer, hvad han/hun selv gør og mener i forhold til det, I taler om.
- Du skal tænke over, hvordan du stiller dine spørgsmål, da du vil få forskellige svar, alt efter hvordan du stiller dine spørgsmål.

LEG BESTEMME-LEGE

I et repræsentativt demokrati, som vi har i Danmark, har folket valgt nogle personer til at bestemme. De sidder i regeringen på Christiansborg med Statsministeren som den øverste.

Nu skal I på skift i klassen beslutte, hvem der skal bestemme, og hvad de skal bestemme? Det kunne fx være, at alle rødhårede måtte bestemme, og at de bestemte, at nu skulle alle stå på ét ben! Fortsæt selv.

SKAL MAN SKÆRE ALT OVER EEN KAM?

- OM KROP, KULTUR OG MYTER

EMNEORD

- * STEREOTYPER
- * MYTE SOM SAMFUNDSFORTÆLLING
- * FORDOMME OG FORVENTNINGER
- * KULTUR OG NATUR

FORMÅL

Kulturelle myter om køn og etnicitet siger meget om, hvordan de mere subtile forventninger og fordomme til køn og etnicitet regerer i et samfund. Temaet om krop, kultur og myter skal via eksemplariske nedslag skabe indsigt i, hvordan krop og kultur gennem tiden og afhængig af kontekst har haft forskellige udtryk. Eleverne skal ligeledes opnå viden om, hvor stor en indflydelse essentialistiske opfattelser af køn og etnicitet har haft og har for menneskers muligheder og begrænsninger i livet. Hensigten med temaet er, at eleverne får viden, redskaber og metoder til at udvikle kritisk refleksion omkring køn, samt at styrke elevernes interkulturelle kompetence - både i forhold til historiske og nutidige kulturelle myter.

TRINMÅL

Forløbet leder frem mod, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til:

DANSK

(efter 6. kl.)

DET TALTE SPROG

- bruge talesproget forståeligt og klart i samtale, samarbejde og diskussion og fungere som ordstyrer
- argumentere, debattere og informere
- udtrykke fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i sammenhængende form
- lytte aktivt til andre og følge op med analytiske spørgsmål
- bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel afpasset efter genre og formål

DET SKREVNE SPROG – LÆSE

- fastholde hovedindholdet af det læste i skriftlig form

DET SKREVNE SPROG – SKRIVE

- strukturere og skrive tekster i forskellige fiktive og ikke-fiktive genrer
- bruge skrivning bevidst som støtte for tænkning

SPROG, LITTERATUR OG KOMMUNIKATION

- bruge sproget til kommunikation, argumentation, problemløsning og formidling af viden
- forklare samspillet mellem genre, sprog, indhold og situation
- fortolke, perspektivere og forholde sig til tekster og andre udtryksformer ud fra både oplevelse og analyse
- finde og forholde sig til udtryk for værdier i andres udsagn og i tekster og andre udtryksformer
- udtrykke sig i billede, lyd og tekst i forskelligartede produktioner samt i dramatisk form

KRISTENDOMS-KUNDSKAB

(efter 6. kl.)

LIVSFILOSOFI OG ETIK

- udtrykke sig om almene tilværelsesspørgsmål med bevidst brug af faglige begreber og det religiøse sprogs virkemidler
- give eksempler på sammenhænge mellem værdier, normer og adfærd
- udtrykke sig om, hvad det vil sige at være menneske, samt hvilken betydning tro kan have for livsopfattelsen

HISTORIE

(efter 6. kl.)

UDVIKLINGS- OG SAMMENHÆNGSFORSTÅELSE

- kunne påvise udenlandsk indflydelse på udviklingen i Danmark på erhvervsmæssige og kulturelle områder
- beskrive samspillet mellem den enkelte, grupper og det nationale fællesskab i et udviklingsperspektiv

FORTOLKNING OG FORMIDLING

- formulere enkle historiske problemstillinger og diskutere forskellige tolkninger af fortiden

FORLØB

Myten som genre bruges i dette forløb til at eksemplificere, hvordan samfund altid har lavet fortællinger om sin samtid. Både de gamle religiøse myter og de profane og moderne myter og fortællinger om, hvordan samfundet hænger sammen, har det tilfælles, at de har en samfundsfunction – de strukturerer – samtidig med, at de har stor normativ betydning for den enkeltes opfattelser af rigtigt/forkert og af muligheder og begrænsninger.

De gamle myter, fx fra den nordiske mytologi, er religiøse og fremstår i dag kanoniske som et led i den danske kulturhistorie, og fortæller primært om livet i Vikingetiden. Alligevel bidrager de også til elevernes personlige udvikling i et åndeligt og etisk-moralsk perspektiv gennem de ofte eksistentielle og almengyldige konflikter.

De profane og moderne fortællinger/myter er ikke skriftlige, og knap nok mundtlige, men alligevel normbærende fortællinger/myter i vores samfund, som vi alle lydløst kender til. Til disse hører fx myten om ”den stille pige” og ”den vilde dreng”. Og myten om ”den utilpassede dreng med anden etnisk baggrund” og ”den undertrykte pige med anden etnisk baggrund”. Disse omhandler, lig de klassiske myter, ofte tematikker omkring identitets- og tilhørsforhold og dermed også køns- og etnicitetstematikker.

Måden mennesker møder hinanden på, de fordomme og forventninger (fortællinger/myter), mennesker har til hinanden, herunder dem voksne har til børn, har stor betydning for det mulighedsrepertoire, som det enkelte barn har mulighed for at udvikle sig indenfor.

LÆS TEKSTEN OM DE GAMLE MYTER

Eleverne skal læse teksten om de gamle myter. Træk på deres forforståelser, og tal om, hvilke de kender, og hvad de handler om.

MYTER

En myte er i religiøs sammenhæng en traditionel fortælling om guder og guddommelige væsners oplevelser og handlinger. Myterne udtrykker forestillinger om hvilke kræfter, der styrer verden, og hvordan menneskene skal forholde sig til disse kræfter og til hinanden. Myter og andre religiøse fortællinger forsøger at give svar på livets små og store spørgsmål; skabelse, undergang og godt og ondt.

LÆS TEKSTEN OM MYTER OG FORDOMME

Eleverne skal læse teksten om myter og fordomme, og klassen skal i fællesskab tale om fordomme. Hvad er en fordom? Beror fordomme på tro eller viden? Hvordan hænger fordomme og myter sammen?

DISKUTER TEMAETS OVERSKRIFT ”SKAL MAN SKÆRE ALT OVER EEN KAM?”

Kender eleverne det rigtige ordsprog? Hvordan forandres betydningen, når ordsproget bliver til et spørgsmål? Diskuter overskriften ud fra forsideillustrationen. Hvad betyder det at generalisere? Hvad er stereotyper? Nogle mennesker generaliserer fx om piger: ”Alle piger gør.... alle piger er...” – Hvad handler de generaliseringer om? Og dem om drenge?

ORDSPROG

Ordsprog er sproglige vendinger eller anonyme sætninger med almengyldige karakterer. Ordsprog har ofte en billedlig form og udtrykker en bestemt forklaring eller vurdering af en given menneskelig situation.

Bag generaliseringer foregår der ofte nedenstående proces:

1. KATEGORISERING: Man sætter en person i en bestemt gruppe (fx på baggrund af udseende, køn eller etnicitet).
Eks. *Han er muslim.*
2. STEREOTYP: Alle i den pågældende kategori har samme træk.
Eks. *Alle muslimer er voldelige.*
3. ILLUSORISK KORRELATION: Fordi personen nu er kategoriseret, mener vi at vedkommende har samme træk som resten af gruppen.
Eks. *Han er voldelig.*

ARBEJD MED STEREOTYPER. VÆLG MELLEML:

a. Skab et rum

Eleverne skal medbringe æsker (fx skotøjsæsker) som de skal udsmykke stereotypet såsom dukkestuer eller små teaterscener.) Det vil sige, at de fx beslutter sig for at arbejde med et stereotypet drengerum. Hvordan ser det ud? Hvilke farver? Hvilke ting?

b. Lav en personkarakteristik

Mange mennesker kommer til at generalisere, når de møder andre mennesker. Men hvad dommer man ud fra? Stereotype opfattelser af køn, etnicitet, alder...?

Eleverne skal lave en personkarakteristik af en af personerne fra elevhæftets forside.

c. Opfind en karakter

Eleverne skal opfinde en stereotyp karakter, som de enten kan tegne eller lave med collage-teknik, hvor de bruger iturevne stykker papir fra blade.

Diskuter i opsamlingen elevernes begrundelser for, at deres personer eller rum tog form, som de gjorde. Tal med eleverne om, hvorvidt mennesker på samme måde i virkeligheden laver historier (myter) om andre – både enkeltindivider og grupper af mennesker - uden de ved mere, end eleverne selv lige gjorde her.

LAV STILLBILLEDER AF STEREOTYPERNE I DE HISTORISKE MYTER

Den medicinske forsknings historie er fuld af eksempler på, hvordan biologien er blevet tolket på en måde, som har givet videnskabelig legitimitet til samtidens kvindeundertrykkende normer og strukturer – og til de begrænsende kønsstereotyper med smalle normalitetsforventninger, som begge køn har måtte ligge under for. Forestillinger om, hvad der er rigtigt og *naturligt* for mænd og kvinder, har lagt sig som et tolkningsfilter over de biologiske fund. Omvendt har de gennemsnitlige biologiske fund også lagt sig som et tolkningsfilter over de kulturelle normer for maskulinitet og femininitet. Samme problematik har gjort sig gældende i forhold til race og etnicitet.

I dag regerer også utallige normsættende myter om køn og etnicitet. Men hvordan skiller de sig ud fra de datidige? Bærer den brede danske kultur alligevel præg af, hvad nyere forskning viser: Fx at man må vurdere det enkelte individ ud fra alle påvirkninger, inkludere diverse kategorier - køn, etnicitet, alder, osv. - og ikke bare generalisere ud fra ét perspektiv?

Klassen diskuterer i fællesskab de historiske myter, og skal efterfølgende visualisere stereotyperne i myterne gennem en kropslig og improviseret form. Som en slags teatersportsøvelse skal de i grupper vise stillbilleder af stereotyperne i myten. Alle i gruppen skal så vidt muligt være med i stillbilledet. Eleverne skal arbejde med kropssproget. Øvelsen er tænkt til at være relativt improviseret, dvs. ikke lang forberedelsestid eller udklædningstøj, mm.

BRUG DIN STEMME!

PANELDEBAT OM NUTIDIGE MYTER OM DRENGE OG PIGER

Myter er kulturelle og både normbærende og normsættende. Den nordiske mytologi er historiske fortællinger om den nordiske kulturhistorie, som har præget den danske kultur og nationale identitet. Der er måske en rød tråd mellem de stærke mænd og kvinder i den nordiske mytologi - hvis største dyd er handlekraft – og nordens historiske og nutidige interesse og indsats for kønsligestilling?

Andre kulturer har andre myter, der bidrager til at sætte standarder for rigtigt og forkert – også i forhold til, hvad der opfattes som legitimt mandligt og kvindeligt i kulturen. Det mest ekstre-

me eksempel på en kultur med en helt anden kønsordning, findes på den anden side af jorden. På en ø ud for Guinea Bissau er det mændene, der gør sig til gennem påklædning og dans, i håb om at gøre sig værdige for kvinderne. Når kvinden har valgt sin mand, tager han sig af hus og børn, mens hun går på jagt. De klassiske og historiske myter i deres kultur, ser nok en hel del anderledes ud end vores.

Eleverne skal vælge en ordstyrer og 4 fra klassen, som skal udgøre et panel.

Lad eleverne spørge panelet om nutidige myter, de kender til. *Drenge er... piger er....* Det kan også være myter/idealer for henholdsvis mandekroppen og kvindekroppen. Kender eleverne til, hvordan myter og idealer ser ud andre steder i verden? Hjælp dem evt. med at få debatten i gang ved at stille spørgsmål, de kan tænke over.

Suppler bl.a. med den nutidige myte om, at drenge kun kan sidde stille 12 min. ad gangen. (Sammenstil den evt. med den historiske myte om, at drenge er de mest egnede til skolearbejde). Hvad siger det, at myterne taler i øst og vest? Kan man bare ikke generalisere?

Noget af den nyeste hjerneforskning konkluderer, at der er større forskelle indenfor hver køns-kategori, end der er imellem drenge og piger. Det vil sige, at der er større forskelle mellem piger indbyrdes og mellem drenge indbyrdes – end der er mellem drenge og piger (Dorthe Staunæs, m.fl.). Kommer sådanne indsigter mon til at betyde noget for hverdagsforståelser af drenge og piger?

Brug illustrationen til at diskutere dette med eleverne.

SKAL MAN SKÆRE ALT OVER EEN KAM?

- OM KROP,
KULTUR
OG MYTER

LÆS TEKSTEN OM DE GAMLE MYTER

Ordet myte kommer fra det græske ord mythos, og fra Grækenland kommer også nogle af de aller ældste myter, nemlig dem, der fortælles om i den græske mytologi. De handler om gudernes konge, Zeus, visdommens gudinde Athene og helte som Odysseus.

I kender nok også til myterne fra den nordiske mytologi om blandt andre den alfaderlige Odin, tordenguden Thor og elskovsgudinden Freja.

De gamle myter er religiøse fortællinger, som man kan tro på eller lade være, ligesom med alle andre fortællinger, der beror på tro, fx den kristne fortælling om Jesus eller den muslimske fortælling om Mohammed.

Men ligegyldigt om man tror på dem eller ej, er de gamle myter fantastiske fortællinger, der fortæller noget om virkelighedens indretning og forholdet mellem mennesker.

LÆS TEKSTEN OM MYTER OG FORDOMME

Ordet myte bruges også i sammenhænge, hvor der ikke fortælles om religioner, men hvor det alligevel er en fortælling om virkelighedens indretning og forholdet mellem mennesker, som bliver overleveret igen og igen.

Fordomme bygger ofte på myter. Hvad er en fordom?

Nogle gange kan samfund blive enige om en myte, de fortæller igen og igen. Som fx i gamle dage, hvor de voksnes myte om, at det hjalp at slå børn, når de var uartige, var meget udbredt. Eller de hvide menneskers myte om, at det var rigtigt at adskille sorte og hvide mennesker i Sydafrika, og at de hvide skulle have magten.

Heldigvis kan myter også forandres over tid. Og ingen af disse to eksempler er der heldigvis særlig mange, der tror på længere.

DISKUTER TEMAETS OVERSKRIFT: "SKAL MAN SKÆRE ALT OVER EEN KAM?"

ARBEJD MED STEREOTYPER. VÆLG MELLEML

Stereotyper er en form for billeder, der er ladet med en særlig værdi eller følelse. Stereotyper styrer ofte vores opfattelser af noget i en bestemt retning.

- Skab et rum
- Lav en personkarakteristik
- Opfind en karakter

Ydre personkarakteristik
- beskriv, hvad du kan se og andre ydre forhold, som du kan forestille dig.
Fx fritidsinteresser, job, venner, familie, kæreste.

Indre personkarakteristik
- skriv om, hvordan du tror personen er, føler, mener, gør, er god til, tror på, drømmer om.

LAV STILLBILLEDER AF STEREOTYPERNE I DE HISTORISKE MYTER

Engang mente man, at det at være klog og at kunne tænke sig om, var medfødt for manden. Man mente, at kvindens mindre hjernevægt betød, at hun ikke var ligeså god til at tænke og ikke havde ligeså meget viljestyrke.

Engang troede man, at drenge var mest egnede til at sidde stille og terpe latin, tyske verber og matematik – mens pigers hjerne gjorde dem uegnede til skolearbejde.

Engang troede man på, at hjerneforskellene mellem mænd og kvinder blev mindre, jo mindre fin man var.

Engang rådede man piger fra bøgerne, fordi man troede på, at læsning kunne få blodet til at flyde fra underlivet op til hjernen, hvilket kunne komme til at betyde, at pigerne kunne få svært ved at få børn.

Engang troede man på, at sorte var mindre kloge end hvide.

Hvad handler de historiske myter om?

I dag virker myterne ovenfor forældede. Hvorfor?

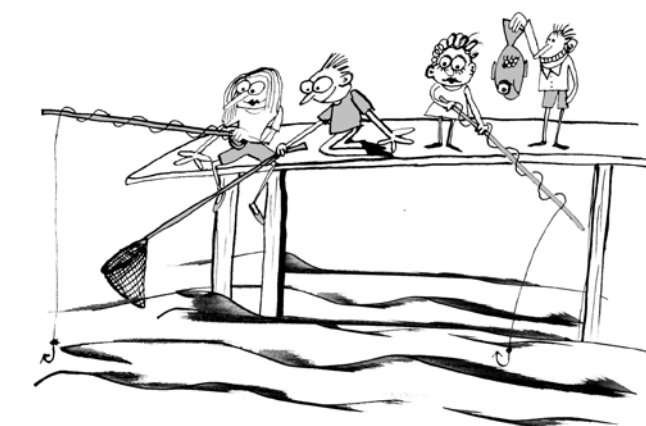
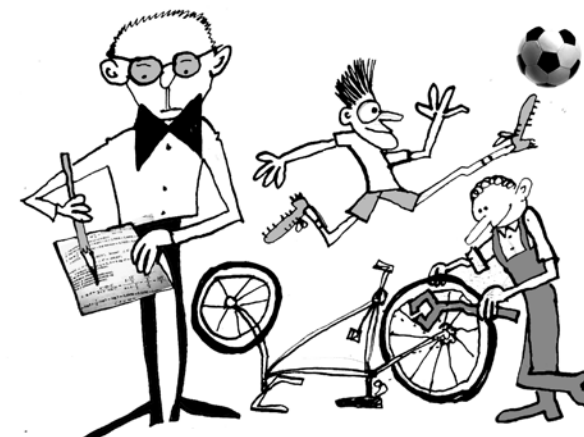
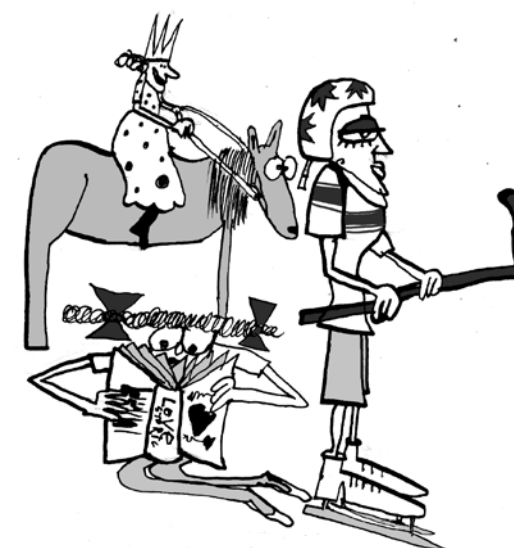
BRUG
DIN
STEMME

PANELDEBAT OM NUTIDIGE MYTER OM DRENGE OG PIGER

Vælg 4 personer som eksperter til panelet og én ordstyrer.

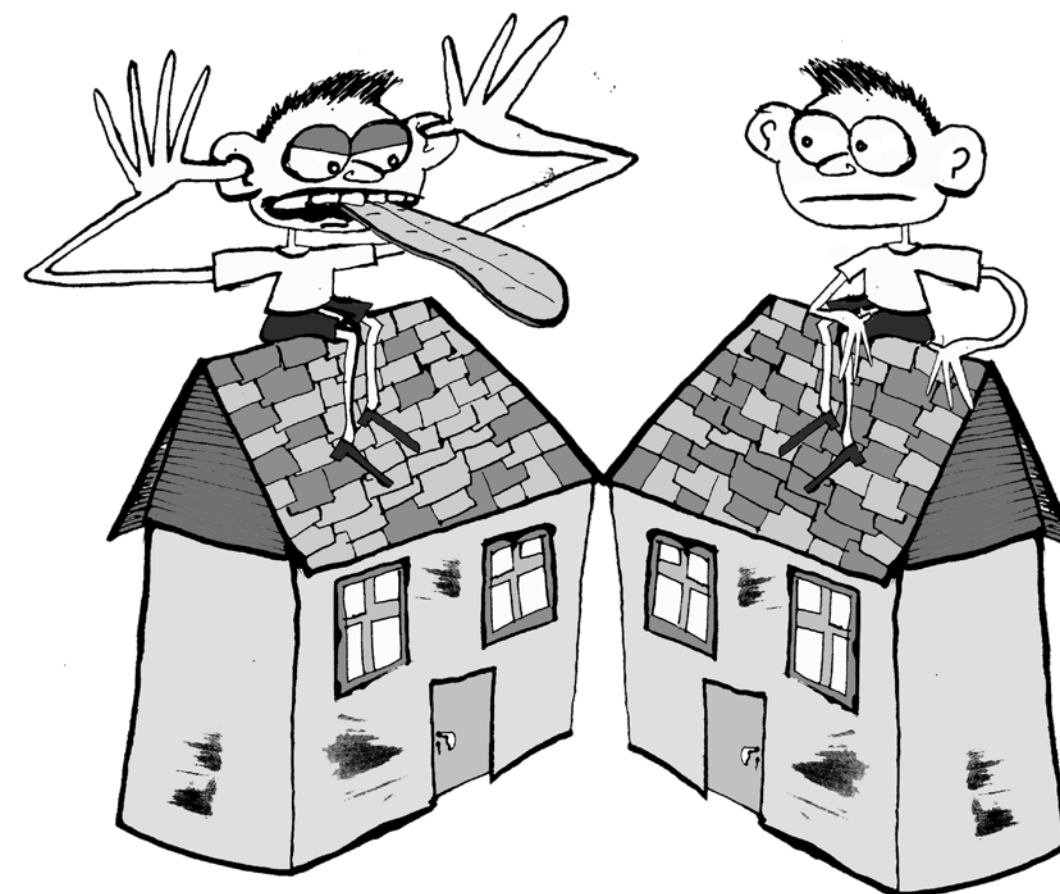
Resten af klassen er aktive deltagere i debatten, som spørger ind til de forskellige myter. Panelet skal svare ud fra deres egne holdninger og overbevisninger. Eventuelt kan eksperterne til panelet gå på skift i klassen.

Hvilke myter er der i dag om piger generelt? Om drenge? Med etnisk dansk baggrund? Med andre etniske baggrunde end dansk? Og hvad synes du om de myter? Og om myter om andre mennesker i det hele taget? Kan man overhovedet generalisere?

MÅ MAN KASTE MED STEN, NÅR MAN SELV BOR I ET GLASHUS?

- OM MOBNING OG DISKRIMINATION

EMNEORD

- * NORMALITET OG MANGFOLDIGHED
- * INDIVIDUEL OG KULTUREL MOBNING
- * LIGE OG/ELLER ENS?
- * FORSKELSTOLERANCE

FORMÅL

Mobning foregår i mindre fællesskaber, og er udtryk for ofte tydeligere, men samme subtile mekanismer, som når større grupper i samfundet ekskluderes af majoriteten. Mobning er systematisk eksklusion af fællesskabet, og sker primært på baggrund af, at nogle skiller sig ud fra majoriteten på den ene eller anden måde. Det kan ofte være i forhold til køn og etnicitet, fordi der her hersker smalle forståelser af, hvad der er normalt. Hensigten med temaet er, at eleverne får viden, redskaber og metoder til at udvikle handlekompetencer i mobbesituationer og eksklusionsprocesser, samt at sætte kritisk fokus på normalitetsforståelser. Eleverne bliver udfordret i forhold til den etiske og demokratiske kompetence gennem fokus på handlekraft, tolerance, mod og selvtillid.

TRINMÅL

Forløbet leder frem mod, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til:

DANSK (efter 6. kl.)	DET TALLE SPROG • bruge talesproget forståeligt og klart i samtale, samarbejde og diskussion og fungere som ordstyrer • argumentere, debattere og informere • udtrykke fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i sammenhængende form • lytte aktivt til andre og følge op med analytiske spørgsmål • bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel afpasset efter genre og formål	SPROG, LITTERATUR OG KOMMUNIKATION • bruge sproget til kommunikation, argumentation, problemløsning og formidling af viden • fortolke, perspektivere og forholde sig til tekster og andre udtryksformer ud fra både oplevelse og analyse • finde og forholde sig til udtryk for værdier i andres udsagn og i tekster og andre udtryksformer • udtrykke sig i billeder, lyd og tekst i forskelligartede produktioner samt i dramatisk form • forstå samspelet mellem sprog og kultur og betydningen af sproglig mangfoldighed	LIVSFILOSOFI OG ETIK • give eksempler på sammenhænge mellem værdier, normer og adfærd	HISTORIE (efter 6. kl.)	UDVIKLINGS- OG SAMMENHÆNGSFORSTÅELSE • fortælle om mødet mellem europæerne og andre folk og forklare magtforholdene • beskrive samspelet mellem den enkelte, grupper og det nationale fællesskab i et udviklingsperspektiv FORTOLKNING OG FORMIDLING • formulere enkle historiske problemstillinger og diskutere forskellige tolkninger af fortiden
--------------------------------	--	---	--	-----------------------------------	---

FORLØB

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT "MÅ MAN KASTE MED STEN, NÅR MAN SELV BOR I ET GLASHUS?"

Udfyld i fællesskab brainstorm-figuren og støt eleverne i at tænke mobning både i forhold til en skolekontekst, og i en bredere kontekst, såsom kulturel eller politisk diskrimination, som fx mange mennesker med anden etnisk baggrund oplever.

Eleverne skal derpå finde 3 ord eller begreber, de selv synes beskriver emnets indhold. Det kan være: undertrykkelse, magt eller sorg.

Tal i fællesskab om, hvad et ordsprog er. Hvorfor er ordsproget i titlen mon et spørgsmål, og hvad kan spørgsmålet betyde?

Evt. kan eleverne sammenligne ordsprogets oprindelige betydning *Man skal ikke kaste med sten, når man selv bor i et glashus* med ordsproget som spørgsmål. Brug forsideillustrationen i samtalen.

Fordomme, diskrimination og mobning kan defineres som en måde, hvorpå man grovsorterer eller afgrænser enkelte individer eller grupper af mennesker ved at have negative eller stereotyp forestillinger om dem.

LAV ET TABLEAU OM UDTRYK OG ATTITUDE

Klassen skal arbejde i grupper. De skal vælge at vise få eller flere af de følelser, som er oplyst i elevdelen. Følelserne skal vises som et tableau eller stillbillede. Øvelsen handler om at leve sig ind i følelser, og om at lære at læse de andres signaler; det kroppen gestikulerer på baggrund af en følelsesmæssig tilstand. Eleverne skal arbejde på at vise følelsen ved at "fryse" en kropslig handling, som samtidig udtrykker en følelse, dvs. det er ikke kun ansigterne der skal arbejdes med. Grupperne kan vise deres tableauer for hinanden, og tilskuerne kan via mundtlige beskrivelser gætte sig frem til, hvilke følelser der vises.

Eleverne trænes i at blive bedre til at analysere andres kropssprog. Det skal styrke dem i at kunne vurdere og handle i situationer, hvor mobning på den ene eller anden måde er til stede - hvad enten de besidder rollen som den, der mobber, bliver mobbet eller stiltiende ser på.

ORDSPROG

Ordsprog er sproglige vendinger eller anonyme sætninger med almenlydige karakterer. Ordsprog har ofte en billedlig form og udtrykker en bestemt forklaring eller vurdering af en given menneskelig situation.

SKRIV DIT FØRSTEHÅNDSINDTRYK

Find billeder af forskellige personer i blade og aviser. Helst ukendte personer, som eleverne ikke har noget forhåndskendskab til, med forskellige, anderledes eller interessante (ansigts)udtryk - gerne forskelligartede i forhold til køn, etnicitet og alder. Alternativt kan eleverne selv medbringe forskellige billeder af ansigter.

Nummerér billederne og hæng dem op. Uddel det antal papirstrimler til at skrive på til hver elev, der svarer til antal billeder.

Aftal en begrænset tidsramme, så det umiddelbare indtryk er det, der nedfældes på papirstrimlen. Eleverne går rundt mellem billederne, og skriver et par linier til hvert billede. Disse hænges op under billedet. Det er vigtigt, at de ikke snakker sammen undervejs. De skal sætte papiret op med bagsiden udad, så ingen kan læse hinandens indtryk endnu. På den måde kan de bedst fastholde deres personlige førstehåndsideindtryk.

Sammenlign efterfølgende elevernes førstehåndsideindtryk og diskuter:

- Hvor meget eller hvor lidt adskiller elevernes indtryk sig fra hinandens?
- Hvordan får de deres idéer om personerne - Hvilke detaljer bider de mærke i?
- Er der nogle stereotyper eller fordomme, i så fald hvilke?
- Hvordan kan man undgå at lade sine fordomme og faste forventninger til personer være styrende for måden, man opfatter dem på?

LÆS OG DISKUTER BERETNINGEN OM MINIK

Beretningen om Minik fra Grønland tager sit afsæt i en historisk handling for over 100 år siden. Perspektivet i opgaven er Miniks, og handler om dét at være splittet mellem to kulturer, opleve diskrimination (på baggrund af fordomme og uvidenhed), og dét at være udelukket fra at have reel indflydelse på sit eget liv.

Desuden eksemplificerer beretningen, hvordan diskrimination eller forskelsbehandling før i tiden var meget synlig og ofte foregik åbenlyst i samfundet.

Perspektivér Miniks problemer til nutidige, samfundsmæssige problematikker, som fx den diskrimination, som nogle med minoritetetsbaggrunde oplever.

Idet de problematiske omstændigheder i beretningen er foregået på tidsmæssig afstand af elevernes livsverden, kan de måske nemmere forholde sig til denne og lignende aktuelle problematikker.

Der findes flere historiske beretninger som Miniks, hvor mennesker fra andre kulturer end den vestlige er blevet udstillet og betragtet som museumsobjekter. Det er vigtigt at lægge op til en nuanceret diskussion af, hvordan og hvorfor mennesker ofte både skræmmes og fascineres af det nye eller det fremmede, og hvilken betydning reel viden kan have for dette.

Eleverne skal efterfølgende diskutere spørgsmålene og undervejs sætte ord på begreber som diskrimination, fordomme, mobning og selvopfattelser.

Det sidste spørgsmål om forskellen på *at være lige* og *at være ens* er opsamlende for opgavens fokus. Begreberne er ofte til diskussion, og bliver ofte forvekslet. Et godt eksempel er fra 70'ernes ligestillingsprojekt, hvor man i kampen for at opnå lige rettigheder og værd, klædte drenge og piger i unisex. Man kan være lige og samtidig meget forskellige (fx køn, etnicitet, seksualitet). Man kan også være ens (fx have samme køn, etnicitet, seksualitet), men have ulige rettigheder og værd.

SKRIV ANONYMT – MOD MOBNING!

Opgaven samler op på elevernes refleksioner og diskussioner angående forskelsbehandling, fordomme, diskrimination og mobning.

I en mobbesituation er støtte fra en skolekammerat oftest et af de bedste hjælpemidler. Men det kræver mod fra den enkelte at turde sige fra, ligesom det kræver indsigt i, hvad man rent faktisk har af handlemuligheder.

Eleverne skal individuelt skrive forslag til, hvordan de mener, de selv kan gøre en forskel i forhold til at forebygge og/eller stoppe mobning. Efterfølgende indsamles listerne og skrives sammen til én liste, der skal "offentliggøres" ved at indgå i opgaven nedenfor.

BRUG DIN STEMME! INDRET OG UDSMYK DIN KLASSE MED GOD TONE

Ifølge Undervisningsmiljøloven har skoleelever ret til, at deres læringsmiljø på flere niveauer er i orden, og de har mulighed for at vælge en undervisningsmiljørepræsentant, der skal varetage deres interesser overfor bl.a. skolens ledelse.

I denne opgave er fokus rettet mod, at eleverne udnytter deres ret til at søge indflydelse på, hvordan deres klasselokale, indeklima og omgangstone bliver godt og trygt for alle.

De skal finde alsidige forslag både i forhold til indeklimaet og omgangstone, og herunder overveje hvordan tryghed og trivsel kan synliggøres i klassen – eller måske på skolegangen eller i et andet af skolens åbne rum. Evt. kan repræsentanten søge om tilladelse til, at klassen kan arbejde på indretningen af andre rum end dens eget. To klasser kan fx indrette hinandens klasseværelser.

Efterfølgende skal der stemmes om de forskellige forslag. Hjælp eleverne til at tænke kreativt i forhold til opgavens fokus, og lad dem undervejs argumentere for deres valg af idéer.

Eleverne kan overveje farver, lys og andre visuelle effekter, indretning af en hyggelok, positive ord, udtryk, slogans. Man kan også for sjov lave regler for, hvordan man reagerer, når nogen henvender sig til een. Man kan udsmykke en væg med citater, der handler om at være gode ved hinanden, at acceptere forskelligheder, eller som gør op med de dominerende normalitetsforståelser, fx at det ikke er særlig legitimt for drenge at vise, at de er kede af det. Desuden skal listen "Mod mobning" indgå i udsmykningen.

Det er vigtigt at understrege, at det ikke handler om, at alle skal være lige gode venner, men om hvordan alle kan bidrage til at skabe større tolerance og tryghed i klassen.

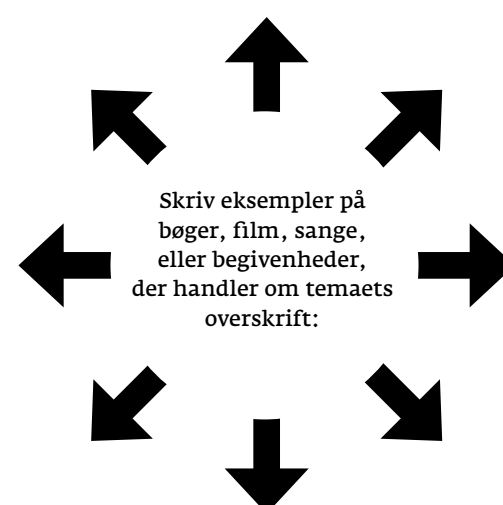
MÅ MAN KASTE MED STEN, NÅR MAN SELV BOR I ET GLASHUS?

- OM MOBNING OG DISKRIMINATION

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT:
"MÅ MAN KASTE MED STEN, NÅR
MAN SELV BOR I ET GLASHUS?"

BESKRIV MED 3 ORD, HVAD EMNET
HANDLER OM:

1. _____
2. _____
3. _____

LAV ET TABLEAU OM UDTRYK
OG ATTITUDE

Lav i fællesskab et tableau, hvor krop og ansigt bruges til at vise følelser.
Gæt hinandens tableauer:

GLÆDE	MOD	YDMYGHED	FJENDTLIGHED
ENSOMHED	SORG	VREDE	RESPEKT
MEDLIDENHED	BEUNDRING	VENLIGHED	GENERTHED
FASCINATION	ANGST		

SKRIV DIT FØRSTEHÅNDSINDTRYK

Hvad kan du sige om en person, du ikke kender?
Hvordan danner du dine indtryk af mennesker, du møder?

1. Sæt billeder af forskellige menneskers ansigter op på væggen
2. Skriv dine første, umiddelbare indtryk af hver person på hver sit stykke papir
3. Sæt papirstykkerne under billederne med bagsiden udad
4. Til sidst sammenligner I jeres førstehåndsindtryk af personerne

Minik Wallace fra
Grønland, i New York kort
tid efter hans ankomst

LÆS OG DISKUTER BERETNINGEN OM MINIK:

Minik var i 1897 en 6-årig, grønlandsk dreng. Sammen med sin far og 4 andre eskimoer blev han bragt til Naturhistorisk Museum i New York af polarforskeren, Robert E. Peary. Minik og de andre tog mere eller mindre frivilligt med, men uden større viden om selve formålet med rejsen. De var forinden blevet lovet, at de en dag skulle vende hjem til Grønland igen.

Det viste sig, at Minik, hans far og de 4 andre skulle bruges som led i forskning og undersøgelser og samtidig udstilles som attraktive seværdigheder på det naturhistoriske museum.

Men eskimoerne døde én efter én. De kunne ikke tåle de nye, fremmede miljø-påvirkninger. Kun Minik overlevede, og som 8-årig blev han adopteret af direktøren på museet og voksede på den måde op som amerikaner.

Dog var Miniks fremtid endnu ikke afklaret; hans nye familie fik problemer med arbejde og sygdom, og Minik længtes hjem til Grønland. Han ville væk fra "det varme land med de kolde hjerter" og hjem til "det kolde land med de varme hjerter".

"I det her land bygger I huse til katte og hunde, men ingen vil hjælpe en stakkels ensom eskimodreng", sagde Minik.

Da Minik endelig kunne vende hjem til Grønland, havde han svært ved at leve som eskimo. Han havde glemt sproget, og hvordan det eskimoiske samfund fungerede.

Genfortalt frit efter bl.a. filmen *The Prize of the Pole*, af Staffan Julén, 2007

HVAD HANDLER HISTORIEN OM MINIK OM?

Hvorfor tror I, at det før i tiden ikke var så almindeligt at møde mennesker fra andre kulturer i ens hverdag?

Hvordan tror I (udover tilfældet med Minik), at mennesker fra *én* kultur mødte *andre* kulturer og lærte om dem før i tiden?

Beskriv hvordan Minik og hans far blev behandlet og hvorfor?

Er der forskel på diskrimination og mobning?

Giv eksempler på synlig diskrimination og på mindre synlig diskrimination.

Hvad kan diskrimination eller mobning have som konsekvenser?

Hvad er forskellen på at være *lige* og at være *ens*?

I Danmark har vi en lov mod forskelsbehandling og diskrimination, *Antidiskriminationsloven*. Der står, at man ikke må forskelsbehandle usagligt på baggrund af: Race, hudfarve, religion, politisk anskuelse, seksuel orientering eller social, national eller etnisk baggrund.

Antidiskriminationsloven, 1996

Mobning er, når man bevidst forsøger at udelukke en person fra fællesskabet ved at nedgøre personen og ved ikke at respektere personen, sådan som personen er.

7% eller ca. hver 14. barn oplever at blive mobbet hver eneste uge hele skoleåret igennem. Det svarer til, at der er et til to børn i hver klasse, der ofte bliver mobbet.

(Kilde: HBSC under WHO 2002 - WHO = Verdenssundhedsorganisationen)

Der er mest mobning på 4., 5., 6. og 7. klassetrin.

I klasser, hvor der er mobning, kan det godt skifte, hvem det er, der bliver mobbet, hvem der mobber, og hvem der kigger på.

Læs mere på www.sammenmodmobning.dk eller www.bornsvilkar.dk

SKRIV ANONYMT – MOD MOBNING!

Forskelsbehandling af mennesker sker ikke kun i samfundet, men også i vores nære omgivelser. Mobning er også at forskelsbehandle og diskriminere nogen. Hvis du kender til, eller ser på, at én bliver mobbet, uden at du gør noget, så er du faktisk en del af mobningen. Men du er til gengæld også dén, der kan være med til at stoppe mobningen.

Skriv en anonym liste med forslag til, hvordan man kan forebygge og stoppe mobning. Giv listen til din lærer.

Du kan skrive om:

- Hvad du selv kan gøre for at stoppe en mobber?
- Hvordan du selv kan vise din støtte til den, der bliver mobbet?

INDRET OG UDSMYK JERES KLASSE MED GOD TONE

Det er ikke kun i samfundet, der findes love, der skal beskytte eller forbedre menneskers liv. Som skoleelev betyder dine skole-omgivelser selvfølgelig noget for, hvordan du lærer noget, hvordan du har det og trives i din hverdag.

Ifølge Undervisningsmiljøloven har du faktisk ret til, at 3 forskellige forhold er i orden:

- a. Det fysiske undervisningsmiljø, dvs. gode borde, stole, indeklimate og sikkerhedsforanstaltninger
- b. Det psykiske undervisningsmiljø, dvs. god omgangstone og mulighed for hjælp til forskelligt
- c. Det æstetiske undervisningsmiljø, dvs. rene toiletter, god vedligeholdelse og udsmykning

Måske betyder omgivelserne også noget for, hvordan vi i det hele taget behandler hinanden og accepterer hinanden?

Derfor skal I nu beslutte: Hvordan I kan udsmykke og indrette jeres klasse med fokus på at skabe både et godt indeklima og en god omgangstone?

1. Find forslag, der bidrager til et godt indeklima, og argumentér for dem
2. Find forslag, der bidrager til en god omgangstone, og argumentér for dem
3. Stem om forslagene, og hjælp hinanden med at udføre de forslag, der får flest stemmer

§ 1.
Elever (...) i offentlig og privat undervisning har ret til et godt undervisningsmiljø, således at undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Stk.3. Eleverne (...) skal medvirke til og samarbejde med ledelsen om at tilvejebringe og opretholde et godt undervisningsmiljø og herunder bidrage til, at de foranstaltninger, der træffes for at fremme et godt undervisningsmiljø, virker efter deres hensigt.

Lov om Undervisningsmiljø, 2001

GØR MANGE BÆKKE SMÅ EN STOR Å?

- OM BØRNERETTIGHEDER

MELLEMRIN / LÆRER

EMNEORD

- * MENNESKERETTIGHEDER
- * BØRNEKONVENTIONEN
- * REVSELSESET
- * YTRINGSFRIHED

FORMÅL

Menneskerettigheder kommer til udtryk på mange måder og på mange niveauer i samfundet. En del rettigheder er indbygget i lovgivning, men de skal også virkeliggøres gennem aktivt medborgerskab, hvor man søger at få indflydelse i samfundet.

Formålet med forløbet er at skabe indsigt i demokratiske forhold, bl.a. Menneskerettighederne. Eleverne skal få blik for, at menneskerettigheder - og dermed børnerettigheder - er noget man har kæmpet sig frem til i verdenssamfundet. Det er noget, man skal gøre en aktiv indsats for at vedligeholde og udvikle - og ikke tage for givet. Desuden er hensigten med temaet, at eleverne får viden, redskaber og metoder til at udvikle etiske, demokratiske og kommunikative kompetencer.

MELLEMRIN / LÆRER

TRINMÅL

Forløbet leder frem mod, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til:

DANSK (efter 6. kl.)	DET TALLE SPROG • bruge talesproget forståeligt og klart i samtale, samarbejde og diskussion og fungere som ordstyrer • argumentere, debattere og infor mere • udtrykke fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i sammenhængende form • lytte aktivt til andre og følge op med analytiske spørgsmål • bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel afpasset efter genre og formål	DET SKREVNE SPROG – LÆSE • læse sprogligt udviklende tekster og bruge varierede læseforståelsesstrategier • fastholde hovedindholdet af det læste i skriftlig form • søge skøn- og faglitteratur på bibliotek og internet til egen læsning og opgaveløsning	DET SKREVNE SPROG – SKRIVE • strukturere og skrive tekster i forskellige fiktive og ikke-fiktive gener • indsamle og disponere stof før skrivning samt skrive fra idé til færdig tekst • skrive kommenterende, forklarende og argumenterende med	et ordforråd tilpasset forskellige teksttyper • kunne søge hensigtsmæssigt på internettet og bruge tekstbehandling varieret i egne skrivelser	LIVSFILOSOFI OG ETIK • udtrykke sig om almene tilværelsesspørgsmål med bevidst brug af faglige begreber og det religiøse sprogs virkemidler • give eksempler på sammenhænge mellem værdier, normer og adfærd • udtrykke sig om, hvad det vil sige at være menneske, samt hvilken betydning tro kan have for livsopfattelsen	HISTORIE (efter 6. kl.)	UDVIKLINGS- OG SAMMENHÆNGSFORSTÅELSE • kunne påvise udenlandsk indflydelse på udviklingen i Danmark på erhvervsmæssige og kulturelle områder	KRONOLOGISK OVERBLIK • beskrive, hvorledes Danmarks historie indgår i samspil med verden udenfor	FORTOLKNING OG FORMIDLING • formulere enkle historiske problemstillinger og diskutere forskellige tolkninger af fortiden
--------------------------------	---	--	---	---	--	-----------------------------------	---	---	---

FORLØB

SKRIV OM TEMAETS OVERSKRIFT "GØR MANGE BÆKKE SMÅ EN STOR Å?"

Eleverne skal brainstorme og skrive idéer til, hvad børnerettigheder handler om på "bækkene", der udgør åen.
Det kan være alt fra retten til omsorg og tryghed, til retten til at ytre sig frit.
Tal med eleverne om, hvad *rettighed* betyder, og hvilke grundlæggende rettigheder de kender.
Brug forsideillustrationen i samtalen.

ORDSPROG

Ordsprog er sproglige vendinger eller anonyme sætninger med almenlydige karakterer. Ordsprog har ofte en billedlig form og udtrykker en bestemt forklaring eller vurdering af en given menneskelig situation.

FIND DIT BARNESYN: UNDERSÅT ELLER BORGER?

Læs følgende tekststykke op for eleverne uden at afsløre, hvem der er afsender. Lad dem derpå give et bud på, hvem der kunne have forfattet denne tekst, og tal om hvordan børns opførsel åbenbart til alle tider har været til diskussion hos de voksne.

"Ungdommen nu om dage elsker luksus. De opfører sig dårligt og foragter autoriteter. De viser ingen respekt for ældre mennesker og elsker tomt pladder i stedet for at arbejde. De rejser sig ikke længere, når ældre mennesker kommer ind i et rum. De siger deres forældre imod, taler før andre, sluger maden eller tyranniserer deres forældre."

(Sokrates for ca. 2500 år siden, frit efter Den store citatbog, 2003)

Diskuter begreberne *borger* og *undersåt*, fx dét at tilhøre en stat eller en autoritet uden at have rettigheder. Diskuter herunder også forskellen mellem at være lydige og selvstændige.

Gennemgå derpå de forskellige, udvalgte børnesyn, man gennem historien har haft eller stadig har, og diskuter det enkelte barnesyns konsekvenser for barnets udvikling med eleverne.

Hvilket barne- eller menneskesyn tror eleverne hjælper et barn bedst til at få tillid til egne evner, blive selvstændig og reflekterende?
Tillægges barnets egne erfaringer og oplevelser nogen betydning?
Kan eleverne evt. formulere et barnesyn, de synes bør gælde i dag?
Lad eleverne tegne de forskellige barnesyn.

Forklar eleverne om *revselsesretten*, som var retten til fysisk afstraffelse af personer, underlagt en andens *myndighed*. Gennem historien er revselsesretten gradvist blevet begrænset, og først i 1997 blev den sidste rest afskaffet, nemlig forældres revselsesret over deres børn.

LÆS OM BØRNEKONVENTIONEN FRA FN

Eleverne skal læse uddrag af FN's rettigheder for børn, som også kaldes Børnekonventionen. Udover retten til mad, hjem og sundhed, handler børns grundlæggende rettigheder om retten til udvikling, beskyttelse og medbestemmelse. Gennemgå de udvalgte artikler, og forklar i fællesskab de vigtigste begreber.

VÆLG: ROLLESPIL, TEGNESERIE ELLER FRISE – OM BØRNERETTIGHEDER

For at få tematiseret de 4 artikler skal eleverne enten individuelt eller i små grupper vælge en artikel og omsætte den i en anden formidlingsform, enten som rollespil, tegneserie eller frise, og reflektere over hinandens produkter efterfølgende.
Hjælp eleverne med at indtænke køns- og etnicitetsperspektiver, således at perspektiverne ikke formidles stereotyp og generaliserende, men alsidigt og nuanceret.

DISKUTER DEN VIGTIGSTE ARTIKEL

På baggrund af elevernes refleksion og fordybende arbejde med artiklerne skal eleverne diskutere sig frem til en prioriteret liste over hvilken rettighed, de synes er vigtigst. Det er ikke vigtigt at nå til fælles enighed, så derfor kan flere lister være en mulighed – og således illustrere kompleksiteten i en demokratisk diskussionsproces.

LAV PLAKATER OM HUMANITÆRE ORGANISATIONER

Arbejdet med at fremstille plakater skal give eleverne begreb om, hvor vigtigt og problematisk et område som *børns rettigheder* er - også ude i verden, når rettighederne ikke overholdes. Desuden skal eleverne opnå viden om, hvordan organisationer arbejder, samt hvordan de bidrager til at støtte og fastholde børnerettighederne. Således skal eleverne få flere perspektiver på dét at have rettigheder og at være barn og menneske.

Hjælp eleverne til at formulere flere spørgsmål, der skal undersøges, før de udarbejder planchen og finder billedmateriale.

Eksempler på humanitære organisationer, der arbejder for børns rettigheder og trivsel:

- *Unicef* www.unicef.dk
- *Institut for Menneskerettigheder* www.menneskeret.dk
- *Amnesty International* www.amnesty.dk
- *Børnefonden* www.bornefonden.dk
- *Mellemfolkeligt Samvirke* www.ms.dk
- *Børns vilkår* www.bornsvilkar.dk
- *Red Barnet* www.redbarnet.dk
- *SOS-børnebyerne* www.sos-borneby.dk
- *Folkekirkens Nødhjælp* www.noedhjaelp.dk
- *Børnerådet* www.boerneraadet.dk

BRUG DIN STEMME! OG TAL PÅ SPEAKERS CORNER

Opret sammen med eleverne et Speakers Corner om uddannelsens betydning. Speakers Corner stammer oprindeligt fra Hyde Park i London, hvor enhver siden 1850'erne frit kunne stille sig op og via talen kæmpe for sine rettigheder og idéer.

Aftal i fællesskab hvordan taletiden bedst udnyttes. Det kan være vigtigt at præsentere det vigtigste først, indtænke slogans, provokere, stille spørgsmål, osv.

Alternativt kan klassen overveje at holde talerne som en stafet, hvor den ene tale afløser den anden for at få alle elever til at springe ud i selv at tale.

Overvej hvor Speakers Corner-aktiviteten skal finde sted – gerne udenfor skolen.

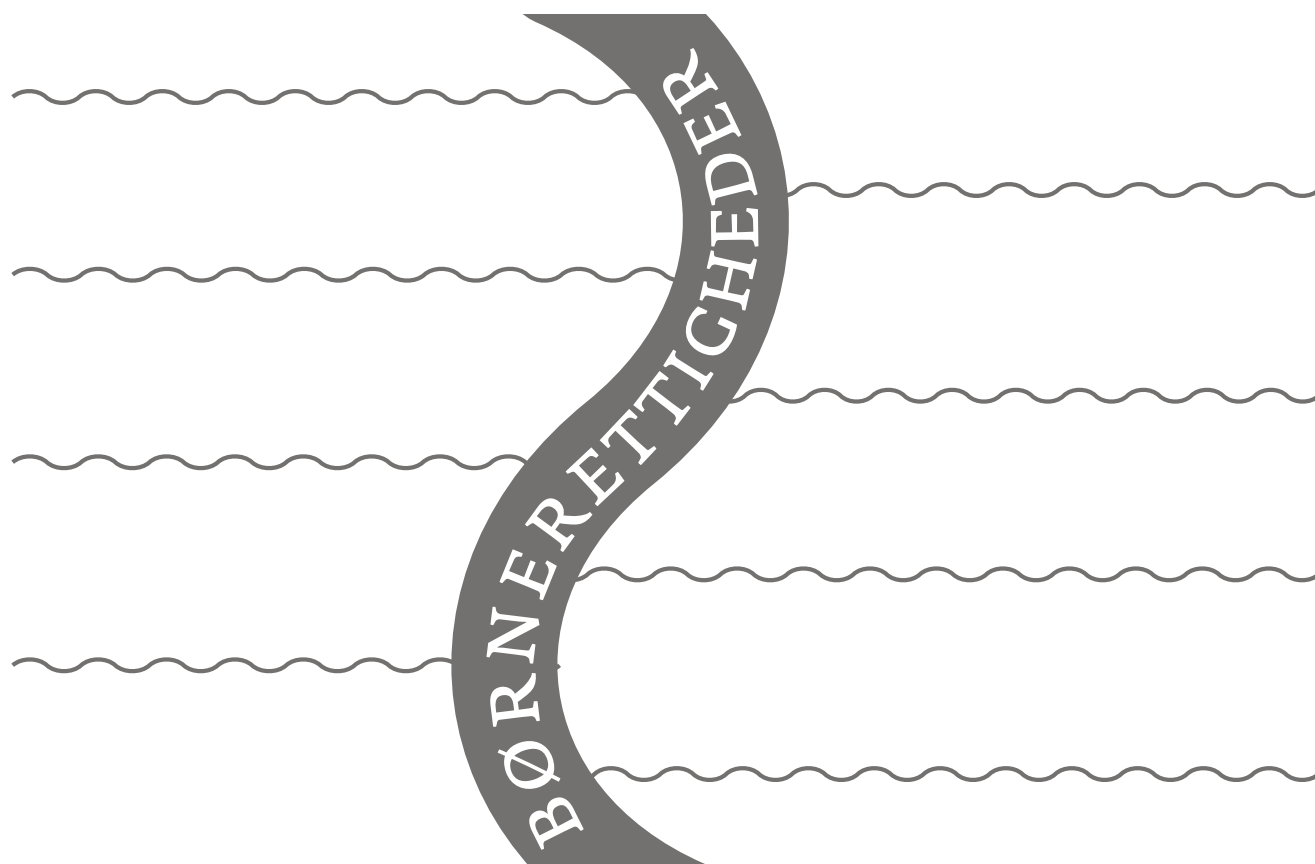
GØR MANGE BÆKKE SMÅ EN STOR Å?

- OM BØRNERETTIGHEDER

SKRIV UD FRA TEMAETS
OVERSKRIFT: "GØR MANGE BÆKKE
SMÅ EN STOR Å?"

FIND DIT BARNESYN:
UNDERSÅT ELLER BORGER?

Gennem tiden har der hersket mange forskellige syn på, hvad *et barn* er. Skulle et barn betragtes som en undersåt eller en (med)borger?

Forklar de forskellige børnesyn nedenfor.

Hvilket barnesyn har du? Tegn dit barnesyn.

- a. Barnet er som en tom tavle, der skal skrives på
- b. Barnet er som et frø, der skal vandes og passes for at gro
- c. Barnet er født enten godt eller ondt eller ingen af delene

Før i tiden mente man i en periode, at barnet var født ondt, og at det onde i barnet skulle fjernes. Derfor havde den voksne ret (revselsesretten) til at tugte og revse, dvs. slå og prygle barnet. I 1967 blev lærernes revselsesret afskaffet i Danmark, og dermed blev det strafbart for lærere at bruge spanskroret, give lussinger eller sætte elever i skammekrogen. Først i 1997 blev forældrenes revselsesret i Danmark afskaffet.

§2, stk.2.

Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling.

Lov om Forældremyndighed og samvær, 1997

FN (Forenede Nationer) er en verdensorganisation, der blev dannet efter 2. Verdenskrig i 1945 med formålet at forhindre nye verdenskrige. FN formulerede Menneskerettighederne, og spiller en stor rolle i international politik på mange områder i dag.

www.um.dk

LÆS OM BØRNE- KONVENTIONEN FRA FN

FN's Konvention om Barnets Rettigheder, også kaldet Børnekonventionen, blev vedtaget i 1989 på FN's generalforsamling. Børnekonventionen udtrykker, at man er enig om, at børn skal respekteres og har visse rettigheder.

Kun USA og Somalia har ikke underskrevet Børnekonventionen.

Børnekonventionen er retningslinier og ikke en lov, så de enkelte lande kan ikke dømmes eller straffes, hvis retningslinierne ikke overholdes. Men landene kan kritiseres og fordømmes af andre lande og organisationer - fx af FN's Børnekomité.

Børnekonventionen gælder for alle børn under 18 år, uanset om man er dreng eller pige, tror på den ene eller den anden gud, er rig eller fattig eller hvor i verden, man kommer fra.

4 punkter fra Børnekonventionen:

ARTIKEL 2 - LIGESTILLING OG BESKYTTELSE MOD DISKRIMINATION
Alle menneskerettigheder gælder for alle børn uden undtagelse.
Landene skal beskytte børn mod diskrimination.

ARTIKEL 12 - RETTEN TIL AT UDTRYKKE MENINGER
Barnets ret til at give udtryk for en mening, og krav på at denne mening respekteres i overensstemmelse med barnets alder og modenhed.

ARTIKEL 13 - FRIHED TIL AT UDTRYKKE SIG
Barnets ret til at give udtryk for sine følelser og synspunkter, medmindre dette krænker andres rettigheder, national sikkerhed eller offentlig orden.

ARTIKEL 30 - MINORITETER
Beskyttelse af børns ret til at leve i overensstemmelse med deres egen kultur og til at praktisere deres egen religion og deres eget sprog i lande, hvor de tilhører etniske, religiøse eller sproglige mindretal.

Forkortet udgave fra www.borneraadet.dk

VÆLG: ROLLESPIL, TEGNESERIE ELLER FRISE - OM BØRNERETTIGHEDER

Brug en af artiklerne fra Børnekonventionen og vælg mellem:

- Forbered et rollespil, der handler om artiklens betydning for børn
- Tegn en tegneserie, der handler om artiklens betydning for børn
- Udsmyk en frise, der handler om artiklens betydning for børn

DISKUTER DEN VIGTIGSTE ARTIKEL

Hvilken artikel er den vigtigste for børn – for jer og/eller for børn i hele verden?

Hvilken artikel er næstvigtigst?

LAV PLAKATER OM HUMANITÆRE ORGANISATIONER

Plakaterne skal indeholde:

- Organisationens størrelse, navn, alder, mål og interesser med fokus på børn
- Eksempler på, hvad organisationen arbejder med og har opnået (gerne med brug af billeder, artikeludklip og illustrationer)
- Eksempler på, hvilke børnerettigheder eller menneskerettigheder organisationen søger at støtte
- Organisationens logo eller brug af symbolik

OG TAL PÅ SPEAKERS CORNER

OM YTRINGSFRIHED:

Enhver har ret til at ytre sig frit, men ytringsfrihed er under ansvar. Det betyder, at man kan sige, hvad man vil, men man skal tænke sig om for ikke at skade andre (genlæs artikel 12 og 13 fra Børnekonventionen). Ytringsfrihed blev vedtaget i Verdenserklæring om Menneskerettigheder i 1948 på FN's generalforsamling. Menneskerettighederne handler om at sikre menneskers livsbetingelser, så alle kan leve et trygt og værdigt liv. Ytringsfrihed anses for en af demokratiets mest betydningsfulde grundsten.

Læs mere på
www.menneskeret.dk

Forbered et sted, hvor du/I kan stille jer op og tale om ét eller flere af nedenstående punkter. Forestil jer fx at I står på Rådhuspladsen og taler om jeres idéer til de forbipasserende. Du/I har ca. 3 minutters taletid:

- Er uddannelse en grundlæggende rettighed, der er ligeså vigtig som mad og drikke? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvorfor er uddannelse vigtig for børn og for samfundet (ca. 100 millioner af verdens børn går ikke i skole)?
- Hvad er det vigtigste, man kan/bør lære i skolen?
- Hvad vil du/I gerne lære, inden du/I går ud af skolen?

Start fx sådan her: "Jeg står her i dag for tale om..."

Slut fx sådan her: "Derfor vil jeg/vi opfordre til ..."

LEGER LIGE BØRN BEDST?

- OM KØN, ETNICITET OG POLITISK MAGT

EMNEORD

- * REPRÆSENTATION
- * STRUKTUREL DISKRIMINATION
- * RACISME OG SEXISME
- * HISTORISK OG NUTIDIGT

FORMÅL

Temaet om køn, etnicitet og politisk magt fokuserer på repræsentationen i den politiske magt, både historisk og nutidigt. Kvinder er stadig underrepræsenterede i den politiske magt, og dette gælder ikke mindst for etniske minoritetskvinder. Generelt er medborgere med anden etnisk baggrund end dansk underrepræsenteret i den politiske magt.

Temaet sætter fokus på, hvordan køn spiller en rolle i magtens korridorer, samt hvilke kanaler, der er blevet anvendt for at opnå magt eller for at ændre på magtforholdene.

Hensigten med temaet er, at eleverne får viden, redskaber og metoder til at analysere og forstå, hvordan politisk magt stadig er præget af forskellige forskelssættende betingelser (tidligere dog mere end i dag). Formålet er desuden at skabe rum til at udvikle kompetencer til at diskutere, handle og agere med afsæt i denne forståelse.

TRINMÅL
Forløbet leder frem mod, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til:

DANSK (efter 9. kl.)	SPROG, LITTERATUR OG KOMMUNIKATION • karakterisere sproget og bruge det bevidst til kommunikation, argumentation, problemløsning og formidling af viden • vise indsigt i sprogets spændvidde fra hverdags-sprog til kunstneriske udtryk • trykformer • beherske ord og begreber fra mange forskellige fagområder • vurdere og perspektivere værdier og værdiforestillinger i andres udsagn samt i tekster og andre udtryksformer • udvikle sproglig og kulturel kompetence til brug i en globaliseret verden. KRISTENDOMSKUNDSKAB (efter 9. kl.) LIVSFILOSOFI OG ETIK • identificere forskellige menneske- og natursyn og forholde sig til dem på baggrund af normer, etikker og bagvedliggende værdier • diskutere og forholde sig til egen og andres opfattelse af tilværelsen på et fagligt grundlag	HISTORIE (efter 9. kl.) UDVIKLINGS- OG SAMMENHÆNGSFORSTÅELSE • give eksempler på, at en periodes fremherskende værdier og holdninger kan forklare afgørende begivenheder og samfundsforandringer KRONOLOGISK OVERBLIK • kunne sammenligne egne betingelser med forudgående slægtsleds og diskutere, hvilke forhold der er ens, hvilke der er forskellige og baggrunden herfor • forklare hvorfor den historiske udvikling i nogle perioder har været præget af kontinuitet og i andre af brud FORTOLKNING OG FORMIDLING • søge oplysninger i forskellige medier og kunne bearbejde disse oplysninger og vurdere deres kildeværdi • formulere historiske problemstillinger og præsentere løsningsforslag hertil	SAMFUNDSFAG (efter 9. kl.) POLITIK, MAGT, BESLUTNINGSPROCESSER OG DEMOKRATI • give eksempler på demokratiske og ikke-demokratiske styreformers og aktionsformer • gøre rede for forskellige former for magt og ressourcer, og give eksempler på, hvordan de har betydning for borgernes mulighed for politisk deltagelse og hvordan de kan have indflydelse på politiske beslutningsprocesser lokalt, nationalt og globalt • gøre rede for rettigheder og pligter borgeren i Danmark har efter Grundloven • gøre rede for idéen om retsstaten og borgerens retssikkerhed og diskutere betydningen af borgerens retssikkerhed i et demokrati SOCIALE OG KULTURELLE FORHOLD. SOCIALISERING, KULTUR OG IDENTITET • give eksempler på sociale klasser eller grupper og på sociale og kulturelle fællesskaber • give eksempler på sociale institutioner og sociale normer	• give eksempler på sociale konflikter i det moderne samfund • fremskaffe empiriske oplysninger, der beskriver forskelle og ligheder i befolkningens levevilkår, levevis, tilhørsforhold og forestillinger • give eksempler på forhold, der medvirker til dannelsen af forskellige roller i samfundet • reflektere over, hvad egne og andres opfattelser af mennesket med anderledes levevilkår, levevis, tilhørsforhold og forestillinger betyder for gensidig accept og samspil i hverdagslivet • reflektere over betydningen af at tage del i eller stå uden for det økonomiske, politiske og sociale liv • anvende deres viden om sociale og kulturelle forhold som baggrund for at diskutere sociale problemer og konflikter
--------------------------------	---	---	--	---

FORLØB

DISKUTER TEMAETS OVERSKRIFT "LEGER LIGE BØRN BEDST?"

Hvad hedder ordsproget rigtigt, når det ikke er formuleret som et spørgsmål? Hvad betyder ordsproget, og hvordan ændrer betydningen karakter, når det omformuleres til et spørgsmål? Brug forsideillustrationen i samtalen.

Spørg også til:

Hvad vil det sige at være lige?

Hvad vil det sige at være ens?

Kan man være lige, men se forskellige ud/være dreng og pige/rig og fattig, osv.?

Kan man være ens gennem sit køn, etnicitet, miljø, mm. - men ikke lige?

ORDSPROG

Ordsprog er sproglige vendinger eller anonyme sætninger med almengyldige karakterer. Ordsprog har ofte en billedlig form og udtrykker en bestemt forklaring eller vurdering af en given menneskelig situation.

OPFIND ET TEENAGEMINISTERIUMS FOKUSOMRÅDER

Øvelsen er fiktiv, men ikke desto mindre et reelt bud på, hvordan man ville kunne skærpe opmærksomheden og derigennem forebygge nogle af de problemfelter, der knytter sig til den aldersgruppe – herunder ikke mindst vold og kriminalitet blandt teenagere.

I grupper skal eleverne udarbejde lister med prioriterede fokusområder for et teenageministerium. Det vil sige, at de først skal brainstorme omkring mulige fokusområder, og efterfølgende diskutere sig frem til en prioriteret liste i grupperne.

Diskussioner omkring stemmeretsalder er et aktuelt emne i ungdomsorganisationer og for så vidt også hos visse politiske partier. Er 18 år en passende stemmeretsalder? Eller er det, som nogen mener, 16 år? Eleverne skal diskutere, og øve sig i at argumentere for deres holdninger. Desuden kan de diskutere, hvorvidt de synes, at man skal have stemmeret, selv om man ikke har statsborgerskab?

Eleverne kan opfordres til at komme omkring emner i forhold til fx familie, skole, fritidstilbud, vold, kriminalitet og sundhed. Køn og etnicitet skal være gennemgående tematikker.

Grupperne kan fremlægge deres respektive bud og samle op i en fælles debat.

UNDERSØG HVEM DER REPRÆSENTERER MAGTEN

Hjælp eleverne med at indtænke mange perspektiver, når de skal undersøge hvem, der repræsenterer magten. Både i forhold til hvordan repræsentationen så ud dengang Grundloven blev vedtaget, men også i forhold til den nutidige status.

Det kan være perspektiver som: Køn, alder, etnicitet, klasse og erhverv.

Den kvindelige repræsentation i Folketinget gennem det sidste århundrede (siden kvinderne fik valgret og dermed ret til at stille op til Folketinget) bliver illustreret i skemaet. De kan selv søge mere på bl.a. Folketingets hjemmeside, og udarbejde en karakteristik af, hvem der repræsenterer magten i dag.

Ved optællingen i 2001 var der valgt 52 etniske mindretalspersoner i 32 kommuner. I forhold til valgberettigede er repræsentationen forskellig fra den ene kommune til den anden, men i mange kommuner er de etniske minoriteter i dag overrepræsenteret, herunder i København (I 2007: 8 personer ud af 55 medlemmer af Borgerrepræsentationen). Af de kommunalt indvalgte etniske minoritetsrepræsentanter er kun 14% kvinder, så her er til gengæld en klar underrepræsentation.

I det opsamlende spørgsmål skal eleverne huske at indtænke de forskellige perspektiver, som de har haft for øje i deres karakteriseringer af magthaverne.

DISKUTER SEXISME OG RACISME

Først skal klassen tale om, hvad henholdsvis sexismen og racismen er. Man skal være opmærksom på at disse begreber bruges bredt om nedsættende behandling eller tale på basis af køn eller race. Ofte sidestilles begreberne med diskrimination. Imidlertid er diskrimination også et juridisk begreb, der betyder ulovlig forskelsbehandling, dvs. usaglig forskelsbehandling på baggrund af bl.a. køn og race.

Klassen kan også diskutere, om der kan være nogen former for forskelsbehandling, der er positiv. Det kan intentionen siges at være, når fx en kommunal instans søger efter en gadeplansarbejder, der helst skal have en anden etnisk baggrund end dansk. Eller når virksomheder bevidst arbejder mod lige repræsentation af mænd og kvinder i deres bestyrelser, og derfor søger det, de mangler (kvote-diskussionen). Forskelsbehandlingen er positiv i begge tilfælde, til trods for at bevæggrundene er væsensforskellige: I det første tilfælde forskelsbehandles positivt over for mennesker med anden etnisk baggrund end dansk, fordi det til netop dette job vil være en faglig force at have både professionelt og personligt kendskab til integrationsrelaterede problemstillinger. I det andet tilfælde går den positive forskelsbehandling på et ligestillings-sigte, nemlig at øge repræsentationen af det underrepræsenterede køn. Der kan ifølge Ligebehandlingsloven søges om dispensation for positiv særbehandling, når sigtet er at opnå ligestilling (fx i forhold til køn eller etnicitet).

Med afsæt i det amerikanske valg diskuteres henholdsvis racisme og sexismen – og fænomenerne diskuteres også i forhold til hinanden. Det afsluttende spørgsmål lægger op til en debat om, at racisme er mindre accepteret end sexismen.

UNDERSØG OG FREMLÆG DEN POLITISKE MAGTS ANSIGTER. VÆLG MELLEML:

Tal med eleverne om, at de oplyste valgmuligheder i større eller mindre grad symboliserer minoriteter i den politiske magt på det givne tidspunkt.

Den mest typiske politiker har været og er til dels stadig: En midaldrende mand med etnisk dansk baggrund. Andre kategoriserende forhold kan også gøre sig gældende, fx at han er heteroseksuel og tilhører middel eller højere middelklasse.

Eleverne må gerne komme på andre mulige ”minoriteter” end de oplyste.

De skal i grupper arbejde procesorienteret med emnerne. De skal bruge *kvalitetsstjernen* til at planlægge deres forløb, så de også kan støtte sig til den undervejs. Kvalitetsstjernen er et projektværktøj, der kan bruges til at skaffe klarhed over, hvor man er lige nu, hvor man ønsker at bevæge sig hen, og hvorfor. Hjælp grupperne med det forberedende arbejde. Gennemgå modellen i fællesskab i klassen, inden grupperne går i gang.

Eleverne skal til sidst dele deres viden gennem fremlæggelser med afsluttende evaluering fra resten af klassen. Hvad var godt i fremlæggelsen? Hvad kunne have været bedre?

BRUG DIN STEMME! LAV EN HANDLINGSPLAN FOR LIGE INDFLYDELSE

Det er en svær opgave, som eleverne ikke kan formodes at have svar på, men som skal få dem til at tænke handlingsorienteret i forhold til de problematikker, de har arbejdet med omkring repræsentation og politisk magt.

De kan overveje lokale, kommunale eller nationale tiltag.

Eller rette opmærksomheden mod tiltag, der skal afhjælpe underrepræsentation af personer inden for grupper med en bestemt alder, køn, etnicitet, seksualitet, socialt miljø, handicap, mm. På kønsligestillingsområdet kan inspirationen fx tage sit afsæt i debatten om lyssignalerne køn i trafikken, eller beslutningen om at Københavns Vejnavnenævn for fremtiden skal sørge for ligestilling mellem mænd og kvinder på de københavnske vejskilte. Der er 2.525 gader i København. 30 af dem har navne efter historiske kvinder. Til gengæld er der 432 vejskilte, der bærer mandsnavne.

De kan også overveje skriftlige og mundtlige tiltag.

De kan overveje officielle demonstrationer, civil ulydighed eller undergrundsmanifestationer.

Opgaven skal lægge op til overvejelser vedrørende mekanismer, som samfundet kan kritiseres for at være blindt overfor. Det handler imidlertid om, at eleverne skal få en forståelse for, at lige indflydelse ikke sker af sig selv. Desuden sikrer lige indflydelse i højere grad, at den bedste bliver valgt, fordi udbuddet er større. I sidste ende handler lige indflydelse om demokrati og menneskerettigheder.

LEGER LIGE BØRN BEDST?

- OM KØN, ETNICITET,
OG POLITISK MAGT

DISKUTER TEMAETS OVERSKRIFT: "LEGER LIGE BØRN BEDST?"

OPFIND FOKUSOMRÅDER TIL ET TEENAGEMINISTERIUM. LAV EN PRIORITERET LISTE

Hvad ville være væsentligt at arbejde for, hvis der fandtes et teenageministerium?

Diskuter bl.a. stemmeretsalder. Er 18 år en passende stemmeretsalder?

UNDERSØG HVEM DER REPRÆSENTERER MAGTEN

1. Hvem var den grundlovgivende forsamling? Karakterisér personerne på billedet.

Den grundlovgivende forsamling 1848 af Konstantin Hansen

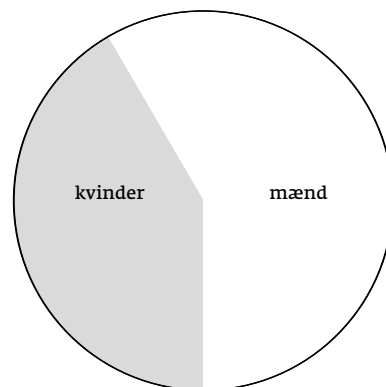
DEN GRUNDLOVGIVENDE FORSAMLING

Kongens enevælde blev afskaffet ved den første Grundlov i 1848-49 ved en fredelig revolution efter Christian den 8.s død. Den enevældige konge havde haft stor magt. Han bestemte over alle, rige som fattige. Grundloven af 1849 lagde op til et nyt og demokratisk samfund – på trods af en stærkt begrænset valgret: Den gjaldt kun for mænd over 30, som ikke var ansat som tjenestefolk. Man omtalte dem uden stemmeret som "de 7 F'er": fruentimmere, folkehold (tjenestefolk), forbrydere, fjolser, fallenter (personer, der er gået fallit), fremmede og fattige. Den 20. april 1908 fik kvinder og tjenestefolk adgang til at deltage i lokalvalg i kommunerne. Året efter blev 127 kvinder stemt ind ved valget den 12. marts 1909. En grundlovsændring i 1915 gav kvinder og tjenestefolk stemmeret til Rigsdagen (dvs. Folketinget og Landstinget – det sidste ting blev afskaffet i 1953). Stemmeretsalderen blev samtidig sat ned fra 30 år til 25 år.

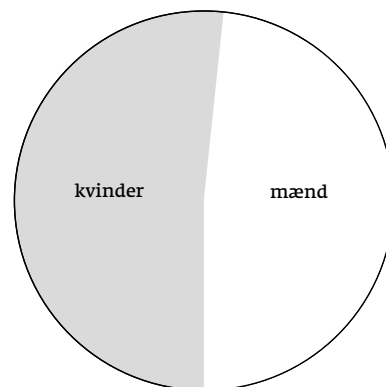

2. Hvem karakteriserer magten i dag?

Valg til Rigsdagen/ Folketinget (ca. årstal)	Antal medlemmer	Antal kvinder	Antal kvinder i %
1918	140	4	2,9
1928	149	3	2,0
1938	149	3	2,0
1948	150	13	8,7
1958	179	15	8,4
1968	179	19	10,9
1978	179	30	17,1
1988	179	55	30,1
1998	179	67	37,3
Læs mere på www.folketinget.dk			

Folketinget i dag
består af 38,3%
kvinder og
61,7% mænd

Befolkningen
består af
51% kvinder
og 49% mænd

www.kvinfo.dk

3. Sammenlign billedet og tabellerne.

Vurder: Er der kommet flere nuancer på billedet af en politisk magthaver? Hvilke?

DISKUTER SEXISME OG RACISME

Både sexismen og racismen er forbudt ved lov og stik imod Menneskerettighederne. Alligevel eksisterer begge fænomener, og er årsag til problemer både for enkeltpersoner og grupper af mennesker.

Hvad er sexismen?

Hvad er racismen?

Både sexismen og racismen er former for diskrimination. Er der nogen form for særbehandling, der kan være positiv?

Den amerikanske præsident Barack Obama er den første amerikanske præsident med afroamerikanske rødder i USAs historie. Afroamerikanerne i USA har en historie som slaver, og har været udsat for massiv racisme. Men med valget af Obama er det muligt, at der kommer langt flere afroamerikanere på politiske topposter. Det samme, mente nogle, ville være sket for den kvindelige repræsentation i det politiske liv, hvis Hillary Clinton havde vundet.

I dag er det, som sagt, forbudt at diskriminere. Og det er politisk ukorrekt at kommentere andre menneskers race eller etnicitet. Det er også forbudt at diskriminere på grund af køn, men måske alligevel bredere accepteret at kommentere køn nedsættende.

Umiddelbart er nedsættende kommentarer angående Obamas race ikke kommet langt i medierne. Det har til gengæld ikke skortet på nedsættende kommentarer til Clintons køn:

Udpluk af listen over nedsættende kommentarer til Hillary Clinton:

- Facebook-gruppen "Hillary Clinton: Drop præsidentvalget og lav mig en sandwich" har 44.000 medlemmer
- En kendt radiovært, der højlydt spekulerede over, om landet var klar til at se en kvinde ældes i det hvide hus.
- Tilhørere til valgmøder, der har råbt: "Stryg mine skjorter!"
- En video på YouTube, hvor man kan se en menu fra Kentucky Fried Chicken med påskriften: "Hillary tilbud: 2 fede lår og 2 små stykker bryst".

Kvinden&Samfundet nr.3, 2008

Hvad handler kommentarerne om? Prøv at ombytte kønnet. Ville man have accepteret, at de samme ting blev sagt til fx Obama?

Hvorfor får tydeligt kønsnedsættende bemærkninger lov til at slippe igennem i medierne, mens tilsvarende racenedsættende bemærkninger ofte bliver nedtonet eller ikke kommenteret?

Barack Obama

Hillary Clinton

UNDERSØG OG FREMLÆG DEN
POLITISKE MAGTS ANSIGTER.
VÆLG MELLEML:

- Portræt af en markant kvindelig politiker fra i dag
- Portræt af en mandlig frontkæmper for Kvinders valgret 1915
- Portræt af en kvindelig politiker fra gamle dage
- Portræt af en politiker med anden etnisk baggrund
- Portræt af en nutidig ung politiker
- f. ?

Brug i grupperne *Kvalitetsstjerne-modellen* til at planlægge arbejdsprocessen. I skal fremlægge resultatet for resten af klassen og evaluere hinandens fremlæggelser: *Hvad var godt/mindre godt og hvorfor? Hvad kunne blive bedre?*

LAV EN HANDLINGSPLAN FOR LIGE INDFLYDELSE

Demokrati har forandret sig, og kan forandre sig. Det vil sige, at det er dynamisk.

Hvilke tiltag tror du kunne give flere, forskellige mennesker (i forhold til fx køn og etnicitet) lige muligheder for politisk indflydelse?

7 ud af Danmarks 98 borgmestre er kvinder.

7 ud af Danmarks 98 borgmestre hedder Erik.

Er mænd der hedder Erik bare dygtigere eller
favoriseres mænd med navnet Erik på
bekostning af det repræsentative demokrati?

www.kvinderaadet.dk

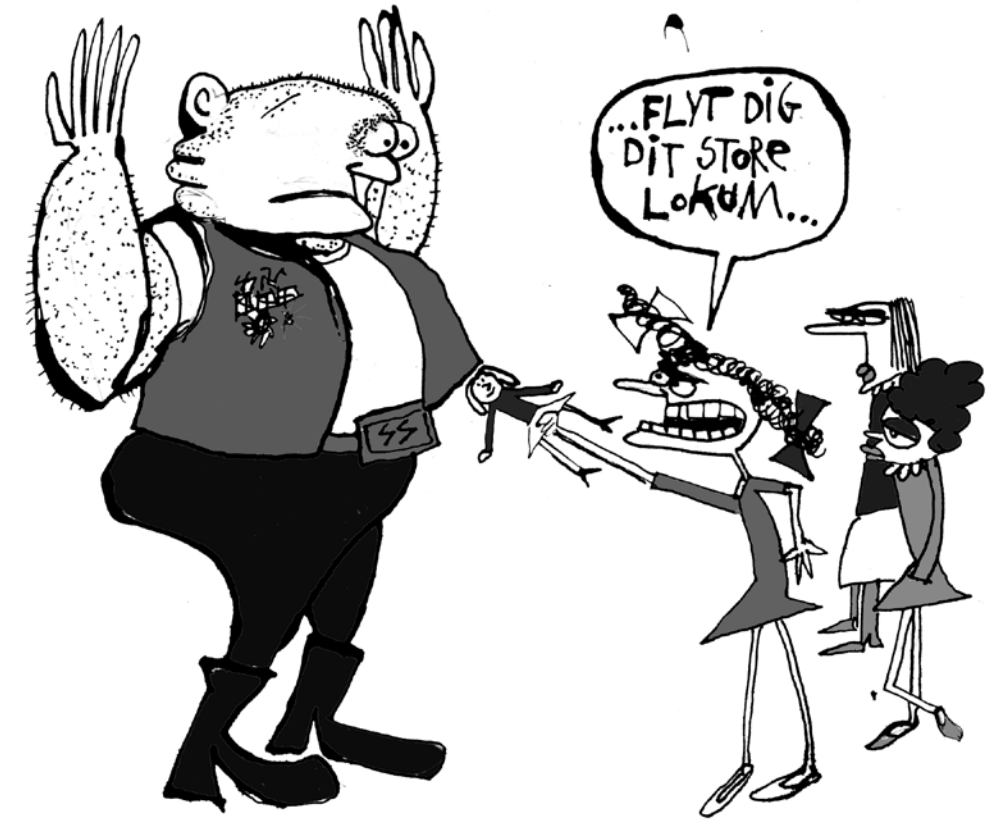

HANDLINGSPLAN FOR LIGE INDFLYDELSE:

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

KAN TRO FLYTTE BJERGE?

- OM FORVENTNINGER OG FORDOMME

EMNEORD

- ★ MASKULINITET OG FEMININITET
- ★ ETNICITET OG RELIGION
- ★ SPROGETS BETYDNING
- ★ VOLD OG EKSTREMISME

FORMÅL

Hvad indebærer kulturelle forventninger og fordomme i forhold til køn og etnicitet? Og hvilke betydninger kan de have for måden vi ser os selv på, og møder hinanden? Med dette udgangspunkt diskuteres eksemplariske problemstillinger i aktuelle begivenheder.

Hensigten med temaet er, at eleverne får viden, redskaber og metoder til at analysere stereotypers udbredelse og konsekvenser. Eleverne bliver dermed udfordret i forhold til deres etiske kompetencer, og styrket i forhold til udnyttelse af deres demokratiske kompetencer. Formålet er desuden at styrke elevernes interkulturelle kompetence og give blik for, hvordan man selv kan bidrage til et inkluderende demokrati for sig selv og andre.

TRINMÅL

Forløbet leder frem mod, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til:

DANSK (efter 9. kl.)	DET TALTE SPROG • fremlægge og formidle stof med indsigt i, hvilken form der passer til situationen, og hvilke hjælpemidler der bedst støtter hensigten • udtrykke fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i en sammenhængende og disponeret form • lytte aktivt og forholde sig åbent, analytisk og vurderende til andres mundtlige fremstilling	SPROG, LITTERATUR OG KOMMUNIKATION • karakterisere sproget og bruge det bevidst til kommunikation, argumentation, problemløsning og formidling af viden • vise indsigt i sprogets spændvidde fra hverdagsprog til kunstneriske udtrykksformer • beherske ord og begreber fra mange forskellige fagområder • vurdere og perspektivere værdier og værdiforestillinger i andres udsagn samt i tekster og andre udtrykksformer • udvikle sproglig og kulturel kompetence til brug i en globaliseret verden.	HISTORIE (efter 9. kl.)	UDVIKLINGS- OG SAMMENHÆNGSFORSTÅELSE • give eksempler på, at en periodes fremherskende værdier og holdninger kan forklare afgørende begivenheder og samfundsforandringer KRONOLOGISK OVERBLIK • kunne sammenligne egne betingelser med forudgående slægtsleds og diskutere, hvilke forhold der er ens, hvilke der er forskellige og baggrunden herfor • forklare hvorfor den historiske udvikling i nogle perioder har været præget af kontinuitet og i andre af brud FORTOLKNING OG FORTOLDNING • søge oplysninger i forskellige medier og kunne bearbejde disse oplysninger og vurdere deres kildeværdi • formulere historiske problemstillinger og præsentere løsningsforslag hertil	SAMFUNDSFAG (efter 9. kl.)	POLITIK, MAGT, BESLUTNINGSPROCESSER OG DEMOKRATI • give eksempler på demokratiske og ikke-demokratiske styreformers og aktionsformer • gøre rede for forskellige former for magt og ressourcer, og give eksempler på, hvordan de har betydning for borgernes mulighed for politisk deltagelse og hvordan de kan have indflydelse på politiske beslutningsprocesser lokalt, nationalt og globalt • gøre rede for rettigheder og pligter borgeren i Danmark har efter Grundloven • gøre rede for idéen om retsstaten og borgerens retssikkerhed og diskuterer betydningen af borgerens retssikkerhed i et demokratisk samfund SOCIALE OG KULTURELLE FORHOLD. SOCIALISERING, KULTUR OG IDENTITET • give eksempler på sociale klasser eller grupper og på sociale og kulturelle fællesskaber • give eksempler på sociale institutioner og sociale normer	• give eksempler på sociale konflikter i det moderne samfund
							• fremskaffe empiriske oplysninger, der beskriver forskelle og ligheder i befolkningens levevilkår, levevis, tilholdsforhold og forestillinger
							• give eksempler på forhold, der medvirker til dannelsen af forskellige roller i samfundet
							• reflektere over, hvad egne og andres opfattelser af mennesker med anderledes levevilkår, levevis, tilholdsforhold og forestillinger betyder for gensidig accept og samspil i hverdagslivet
							• reflektere over betydningen af at tage del i eller stå uden for det økonomiske, politiske og sociale liv
							• anvende deres viden om sociale og kulturelle forhold som baggrund for at diskutere sociale problemer og konflikter

FORLØB

HURTIGSKRIV OVER TEMAETS OVERSKRIFT "KAN TRO FLYTTE BJERGE?"

Civ eleverne 5 minutter til at skrive alt, hvad der falder dem ind, når de læser overskriften. De skal ikke tænke på retstavning, kommasætning eller kontinuitet i teksten. De skal lade sig inspirere af forsideillustrationen.

ORDSPROG

Ordsprog er sproglige vendinger eller anonyme sætninger med almengyldige karakterer. Ordsprog har ofte en billedlig form og udtrykker en bestemt forklaring eller vurdering af en given menneskelig situation.

Tal efterfølgende med eleverne om deres associationer.

Hvad kan overskriften betyde?

Hvad hedder ordsproget rigtigt?

Kender de andre ordsprog eller talemåder, der omhandler det samme?

TAL OM FORDOMME OG FORVENTNINGER

Eleverne skal 2 og 2 reflektere over og tale om, hvilke fordomme og forventninger, de synes, de møder i deres liv. Hjælp eleverne med indledende spørgsmål som:

Hvilke forventninger synes du, der er til dig i forhold til fx din alder - At du burde være stor nok til at holde styr på ikke at tale i mobil for flere penge, end du kan betale?

Eller at du ikke er gammel nok til at tage til den fest, du gerne vil?

Få eleverne til at komme omkring diverse fordomme og forventninger, som de oplever. Det kan også være i forhold til det miljø, de bor i, deres familiære situation, religiøse tilhørsforhold, økonomiske forhold, osv.

Saml op i fællesskab, og tal om at se og blive set gennem forenklede fordomme og forventninger. Hvordan føles det, når nogen kun ser én gennem ét sæt briller – fx at man har en anden etnisk baggrund end dansk? At man bor i et bestemt kvarter? At man er pige?

Går man ikke glip af noget, hvis man kun ser gennem ét sæt briller?

DISKUTER OG NOTÉR

I forlængelse af den forrige opgave skal eleverne lade sig inspirere af Rousseaus billedsprog og diskutere nogle af de sociale kategorier som "lænker". Et menneske er ikke frit, det er i kraft af alle dets forhold, og det konstitueres af mange faktorer. Spørgsmålet er derfor ikke i denne

opgave, hvorvidt det er godt eller dårligt, men handler i højere grad om at skabe konkrete billeder af, hvad mennesker individuelt og kollektivt konstitueres af.

I de sociale kategorier er indlejret fælles kulturelle fordomme og forventninger.

SE PÅ FORDOMME I SPROGET

Eleverne skal løse opgaven i grupper. De skal få blik for og diskutere de indlejrede fordomme i sproget.

LÆS ARTIKELUDDRAG, OG SKRIV ET DEBATINDLÆG

Efter eleverne har læst artikeluddragene, kan klassen i fællesskab diskutere den primære problematik: Der er stereotype forventninger til køn - også til mandekønnet - som mange, der tilhører kategorien, oplever at ligge under for. Til mandekategorien er indlejret bl.a. forventningen om, at en mand tager enhver situation som en mand - altså "med oprejst pande" og uden at vise særlige tegn på svaghed på den ene eller anden måde. Forventningen handler om, at det ikke er legitimt for en mand at vise svaghed og give udtryk for, at han har brug for hjælp. Dette sætter ikke kun potentielt begrænsninger for den enkelte, det kan også sætte begrænsninger for kategorien som helhed, når det resulterer i, at man i vores kultur er blind over for, at mænd, der har været soldater i krig, har brug for hjælp.

Eleverne skal hver især skrive et debatindlæg, hvor de giver udtryk for deres mening om artiklen og problematikken omkring normative forventninger til mandekønnet som hæmsko.

VURDER OG DEBATTÉR EN CASE OM EN PIGEBANDE

4 store grupper fordeler sig på henholdsvis

- a) *Pigen, der bliver udsat for chikane*, b) *Pigerne, der chikanerer*, c) *Pigebanden, der bliver tilkaldt*
d) *De andre klassekammerater, der har været tilstede*.

1. Hver gruppe skal indledningsvist beskrive forløbet: Hvad skete der?
2. Derpå skal hver gruppe forklare og argumentere for, hvorfor det skete.
3. Og til sidst skal hver gruppe forholde sig kritisk til deres egen rolle.

Eleverne skal sætte sig ind i de forskellige roller og forestille sig, hvilke fordomme og forventninger de respektive parter ser hinanden igennem. Igennem debatterne, hvor de indtager roller, der ikke nødvendigvis stemmer overens med deres egne holdninger, får de mulighed for at belyse sagen fra flere sider og forholde sig til, hvad det betyder at dømme nogen ud fra fordomme.

Pigebander er et relativt nyt fænomen i Danmark, men ikke desto mindre et fænomen, der forekommer oftere og oftere. Og selv om der jævnligt har været fokus på den stigende gruppe af utilpassede piger i medierne, har myndighederne hidtil haft en tendens til at opfatte dem som enkeltstående vilde piger.

Man har været vant til, at bandefænomener var knyttet til det mandlige køn, både når vi taler drengebander, rocker- og indvandrerbander. På grund af disse fordomme, har vi ikke haft fantasi til at forestille os fænomenet blandt piger. Men ritualer og relationer siges at fungere på samme præmisser i pigebander som i drengebander. Og bl.a. på baggrund af denne indsigt, har man fået øjnene op for den blinde vinkel, pigebanderne har befundet sig i.

SKRIV OM FORDOMME OG EKSTREMISME

Eleverne skal ud fra refleksionerne omkring holdninger, der beror på tro frem for viden, prøve at sætte sig ind i og skrive om, hvordan det er at blive mødt med fordomme. Alle vil formentlig kunne genkende det på et eller andet niveau. De kan også skrive om mulige samfundsmæssige konsekvenser. Kan det fx provokere til ekstremistiske holdninger at blive mødt med fordomme om, at man er ekstremist?

Eleverne skal læse teksten, og ud fra de oplistede faktorer, som skulle have indflydelse på, hvorvidt en person udvikler ekstremistiske holdninger, skrive om små og store ideer til, hvordan man kan forebygge situationen. De skal både tænke i tiltag, der kan berøre personlige relationer, som fx at gøre en indsats for venskaber på tværs af etniciteter – og det kan også handle om større politiske løsninger.

UNDERSØG FORDOMME

Eleverne skal ved hjælp af det opstillede skema arbejde med, hvordan fordomme bliver til. Det være sig normative fordomme og forventninger i forhold til køn, religion, etnicitet eller seksualitet. Heteronormativitet, den heteroseksuelle norm, er heriblandt måske den mindst synlige forventning, men samtidig en af de stærkeste normer i samfundet.

I grupper skal de tale om det viste eksempel, og efterfølgende finde på eksempler, som de afslutningsvis læser højt for hinanden i klassen.

Et andet eksempel kunne være: *Hun er rig - Alle rige mennesker er overfladiske - Hun er overfladisk!*

Spørg eleverne efterfølgende, hvad øvelsen har fået dem til at tænke over? Har de selv prøvet at dømme andre på baggrund af fordomme som disse? Har de prøvet at blive dømt?

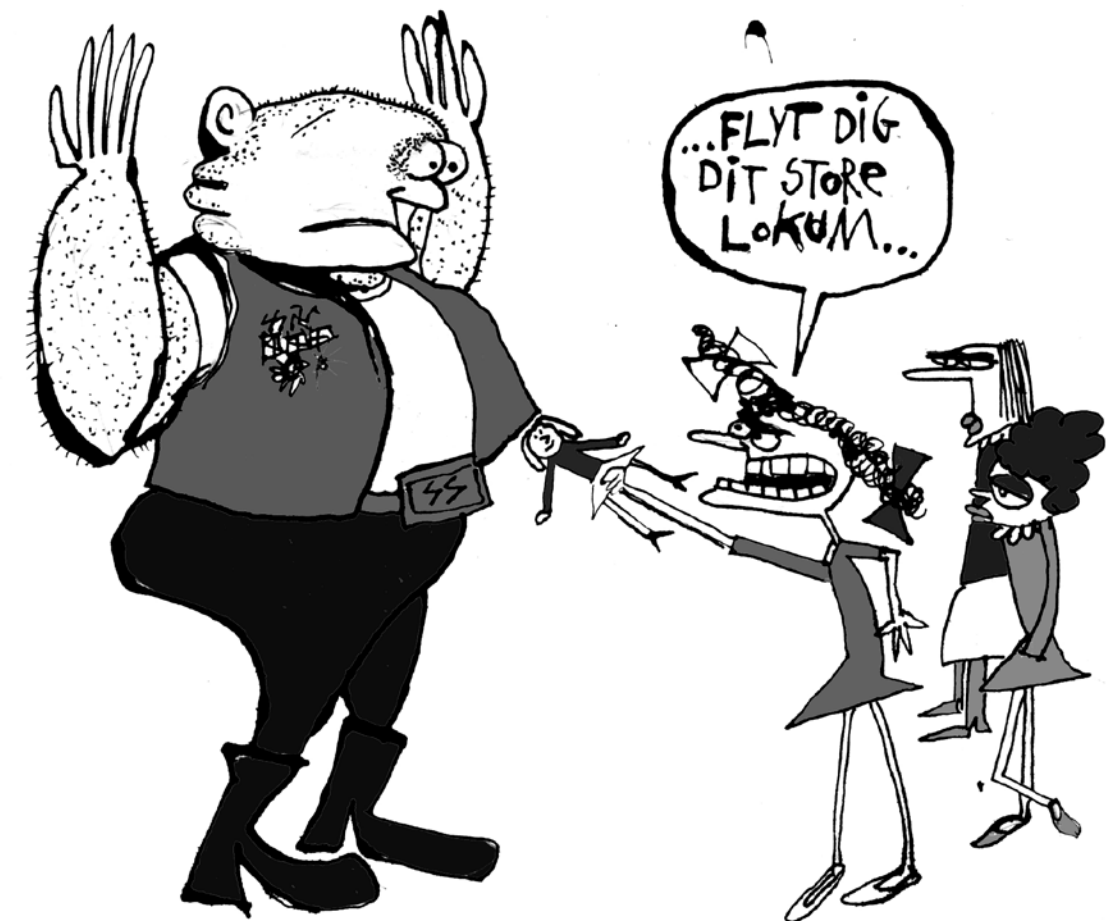
BRUG DIN STEMME! LAV REKLAMESPOT ELLER SKRIV EN TALE MOD FORDOMME OMKRING KØN OG ETNICITET

Eleverne skal bruge deres stemme og sige deres mening omkring køn- og etnicitetsfordomme enten via udarbejdelse af et reklamespot eller en tale. De kan overveje, om de skal fremvise/ holde tale for et større publikum end klassen.

De kan måske fremvise/ holde tale til skolens fælles (morgen-)samling, eller selv arrangere det i gården i et spisefrikvarter.

Se fx www.dr.dk/Tema/denperfektetale/index.htm

KAN TRO FLYTTE BJERGE?

- OM FORVENTNINGER OG FORDOMME

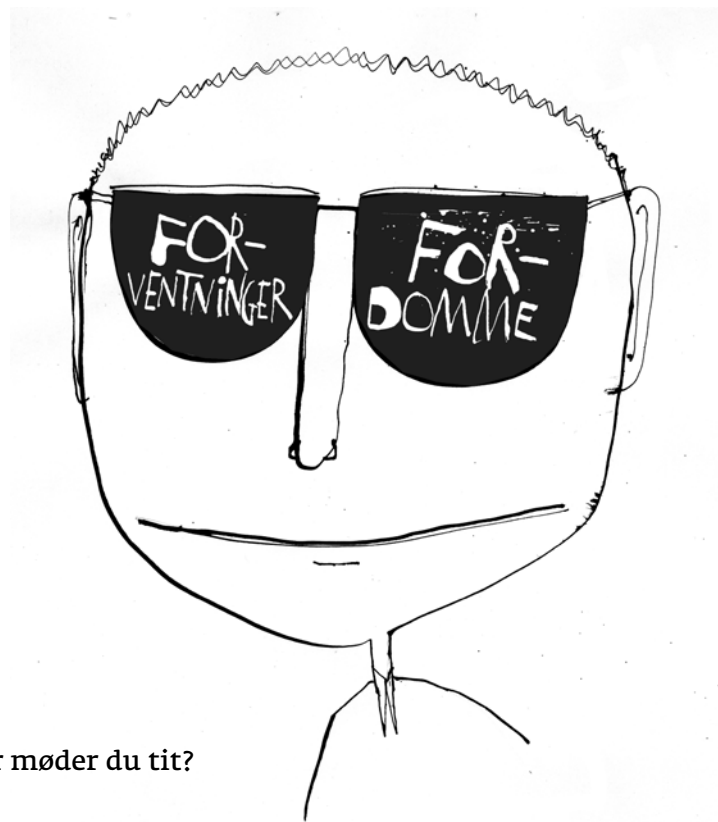

HURTIGSKRIV OVER TEMAETS OVERSKRIFT: "KAN TRO FLYTTE BJERGE?"

TAL OM FORDOMME OG FORVENTNINGER

Både forventninger og fordomme til andre mennesker kan være begrænsende for dem, der bliver set på. Desuden kan forventninger og fordomme gøre den, der ser, blind for, hvad der rent faktisk er at se. Forventninger og fordomme er ofte knyttet til bl.a. alder, køn og etnicitet.

Hvilke forventninger møder du tit?

Hvilke fordomme møder du tit?

DISKUTER OG NOTÉR

"Mennesket er født frit, og det er overalt i lænker".

(Jean-Jacques Rousseau, 1700-tallet)

Kom med bud på, hvad "lænkerne" kan være:

a _____

b _____

c _____

d _____

SE PÅ FORDOMME I SPROGET

Sprog er en form for magt. Så når man har ordet i sin magt, gælder det om at forvalte det med forsigtighed.

En ting er, hvad man siger – end anden ting er, hvordan man siger det, og hvilke ord man vælger at bruge. Mange ord er ladet med enten negativ eller positiv betydning.

Hvilke betydningsforskelle er der på at kalde en person med anden etnisk baggrund end dansk for "anden/tredje-generations-indvandrer" eller "første/anden-generations-dansker"?

Find synonymer for “dreng” og “pige”. Hvilke fordomme ligger der i de forskellige ord?

PIGE

DRENG

LÆS ARTIKELUDDRAG OG SKRIV ET DEBATINDLÆG

I Danmark har vi ikke et ”supportcenter” til rådighed til at hjælpe soldater, der har været i krig, og som har fået psykiske problemer af det. Derfor får kun dem, der selv henvender sig til Forsvaret, hjælp med deres problemer. Men det er de færreste, der melder sig.

”...I alt for mange år har soldater lidt under, at de er mænd, og rigtige mænd piver ikke”.

”Hvis vi havde et supportcenter, så ville det blive mere legitimt at erkende, at man havde psykiske problemer, efter at have været udsendt som dansk soldat...”

En soldats udtalelser fra artiklen

”Jimmy på slotspladsen”, Information 17.09.08

DEBATINDLÆG

Et debatindlæg er et indlæg, hvor man prøver at overbevise eller overtale andre om den mening, man har. Man skal selvfølgelig komme med gode argumenter for sit synspunkt.

Det er altid en god ide at fortælle, hvad man ved (modsat tror), og dermed overbevise andre med saglighed. Men nogle debatterer også usagligt med fx overdrivelser og værdiladede ord som ”kæmpeidioter”. Du kan overveje, hvilken effekt det kan have, om du er saglig og holder dig til, hvad du ved – eller ej?

Hvilke forventninger til mandekønnet giver den tidligere soldat udtryk for?

Soldater er mennesker, der har været i krig, og som ofte har gennemlevet voldsomme oplevelser. Er det ikke naturligt, at mange har brug for hjælp? Har det noget med køn at gøre?

Kan du nikke genkendende til forventningen om, at det ikke er legitimt for drenge og mænd at vise svaghed, hvis man fx har brug for hjælp? Eller bare vise, at man er ked af det?

VURDER OG DEBATTER EN CASE OM EN PIGEBANDE

Det forventes ikke, at piger kan være voldelige. Men det kan de, og faktisk er det et stigende problem i samfundet.

1. Del jer i 4 lige store grupper
2. Læs casen, og vurder den ud fra den holdning, din gruppe har fået tildelt
3. Diskuter casen i gruppen
4. Diskuter casen i fællesskab ud fra de 4 grupperes synspunkter

CASE

Det er erhvervspraktikuge i København. I løbet af ugen bliver en pige løbende generet af nogle af de andre piger på praktikpladsen. De taler ikke til hende, sender hende bare ubehagelige blikke, går ind i hende med vilje og ignorerer hende eller gør hende til grin foran alle de andre, hvis hun siger noget.

Fredagen, da praktikugen er slut, og pigen siger farvel og går ud fra praktikpladsen, står de piger, der har generet hende hele ugen afventende ude på gaden.

Men de står ikke alene – de har fået følgeskab af 7 andre piger, som pigen aldrig før har set. Pigebanden siger: ”Nåh, er det hende dér med tørklædet, der skal ha nogle bank?”

UNGDOMSKRIMINALITET (BEGÅET AF PIGER)

Ungdomskriminalitet siges at være generelt faldende. Til gengæld er antallet af piger, som bliver dømt for såkaldt simpel vold steget fra 57 i 1998 til 178 i 2003 og endnu flere i dag. Den samme tendens gør sig gældende ved alvorligere vold. Det vil sige, at der er tale om mere end en tredobling af vold begået af piger i løbet af ca. 10 år.

www.dst.dk og www.regioner.dk

KÆRESTEVOLD

Vold i parforhold forventes at foregå blandt voksne.

Men ti pct. af unge kvinder og fire pct. af unge mænd har det seneste år været udsat for fysisk eller seksuel vold fra en nuværende eller tidligere kæreste.

www.lige.dk

SKRIV OM FORDOMME OG EKSTREMISME

Mange menneskers holdninger beror på, hvad de tror - ikke på hvad de ved.

Skriv, hvilke konsekvenser du tror, det kan have at blive mødt med alvorlige fordomme på grund af ens etnicitet eller religiøse tilhørsforhold, som fx når den offentlige debat sætter lighedstegn mellem muslimer og ekstremister?

Undersøgelser viser, at forhold, som kan have indflydelse på, at nogle mennesker udvikler ekstremistiske holdninger, kan være manglende uddannelse, manglende kontakt med danskere eller få venner blandt danskere og andre etniske minoriteter. Det kan også være dårlige danskkundskaber, og ikke mindst følelsen af at blive diskrimineret og ikke være repræsenteret positivt hverken i den politiske debat eller i pressen, da disse ofte kun fortæller de ekstreme historier.

I Danmark taler vi meget om bekæmpelse af ekstremisme. Men hvis vi kender årsagerne til, at nogle mennesker udvikler ekstremistiske holdninger, kunne man så ikke forebygge i stedet for at putte plaster på såret? Skriv om, hvad du tænker kunne forebygge?

EKSTREMISME - FUNDAMENTALISME - RADIKALISERING

- er ord, der ofte bliver brugt i medierne. Det er stærke ord, der alle tre betyder noget ekstremt i en eller anden forstand.

FUNDAMENTALISME er det eneste begreb, der direkte refererer til religion. Det betyder altså en ekstrem tolkning af religion.

EKSTREMISME bruges om den mest yderligtgående enten filosofiske, politiske eller religiøse holdning eller handling.

RADIKALISERING beskriver en proces, hvor en person i stigende grad accepterer anvendelsen af udemokratiske eller voldelige midler i forsøget på at opnå et bestemt politisk eller ideologisk mål.

Muslimer i Danmark har ikke mere ekstremistiske holdninger end ikke-muslimske etniske minoriteter. Det vil sige, at det at være muslim ikke er bestemmende for, hvor vidt man har ekstremistiske holdninger eller ej.

UNDERSØG FORDOMME

Bag fordomme, der tager afsæt i generaliseringer, ligger der ofte en proces som beskrevet i skemaet nedenfor:

1. KATEGORISERING/ GRUPPERING	2. STEREOTYP OPFATTELSE FØLGER	3. FORESTILLING AF SAMMENHÆNG
Man sætter en person i en bestemt gruppe fx på baggrund af udseende, køn, religion, seksualitet eller etnicitet. Eks. Han er muslim.	"Alle i den pågældende gruppe har samme træk". Eks. Alle muslimer er ekstremister.	Fordi personen nu er kategoriseret, mener vi at vedkommende har samme træk som resten af gruppen. Eks. Han er ekstremist.

Find selv på eksempler, hvor fordommene tager afsæt i andre kategorier (fx køn, miljø, klasse, etnicitet), og sæt dem ind i skemaet.

UDSKOLING / ELEV

LAV REKLAMESPOT
ELLER SKRIV EN TALE
MOD FORDOMME
OMKRING KØN OG
ETNICITET

1. LAV REKLAMESPOT MOD FORDOMME

Hvordan kan man medvirke til at nedbryde fordomme omkring køn og etnicitet?

Alle oplever at blive mødt med fordomme på den ene eller den anden måde. Mange oplever sig uretfærdig behandlet og misforstået på grund af deres køn eller etniske baggrund.

Hvis tro kan flytte bjerge, så nytter det at tro på, at det hjælper at gøre en indsats.

”Different Languages, One Goal: No To Racism”

Den europæiske fodboldorganisation UEFA har givet udtryk for, at de synes, der skal gøres noget imod uretfærdigheder forbundet med racisme. Derfor har de lavet denne reklamespot, der er gået verden over.

UDSKOLING / ELEV

2. SKRIV EN TALE MOD FORDOMME

Hvad kan nedbryde fordomme omkring køn og etnicitet?

Som inspiration kan du overveje, hvorvidt det kan have betydning for fordomme verden over omkring race og etnicitet, at den amerikanske præsident er den første sorte præsident i USAs 44 præsidenters historie siden 1789.

Eller overvej fx, om det kan have betydning for fædre verden over, at Barack Obama som præsident har ønsket at vise sig som far og familiemenneske, og ikke kun som hård, stærk og ambitiøs mand.

Kan det sende et ligestillings-signal helt hjem til familien Petersen om, at vi skal være hele mennesker, som skal have mulighed for både et arbejds- og et familieliv? Og at både fædre og mødre er berettiget til, og har ansvar for, at være der for deres børn?

Kan det mon få betydning for fremtidens idealmand, at Obama ikke lever op til den stereotype mand, men netop signalerer mange flere nuancer?

ER ALT SOM SKINNER GULD?

- OM RELIGIØSE OG VERDSLIGE SYMBOLER

EMNEORD

- * KVINDE- OG MANDETEGN
- * BEKLÆDNING
- * SYMBOLSKE GENSTANDE
- * SYMBOLSKE HANDLINGER

FORMÅL

Identitet, tro og magt kan udtrykkes på mange måder i både religiøse og ikke religiøse arenaer. Normer og symboler skifter udtryk alt efter hvilke nationale, kulturelle, religiøse og historiske fællesskaber, man indgår i. Hensigten med temaet er, at eleverne får viden, redskaber og metoder til kritisk og reflekteret at analysere udvalgte religiøse og verdslige symbolers betydning. Desuden er sigtet rettet mod at bidrage til, at eleverne i højere grad kan møde både symbolet og mennesket med forståelse for, at mennesker konstitueres af mange faktorer - og at nuancerne er mangefacetterede.

TRINMÅL

Forløbet leder frem mod, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til:

DANSK (efter 9. kl.) DET TALTE SPROG • udtrykke fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i en sammenhængende og disponeret form • lytte aktivt og forholde sig åbent, analytisk og vurdrende til andres mundtlige fremstilling DET SKREVNE SPROG – SKRIVE • skrive reflekterende og argumenterende og udtrykke sig med varieret, nuanceret ordforråd og sætningsbygning • layoute tekster, så det fremmer kommunikation og viden om æstetisk bevidsthed SPROG, LITTERATUR OG KOMMUNIKATION • beherske ord og begreber fra mange forskellige fagområder • fortolke, vurdere og perspektivere tekster og andre udtryksformer ud fra såvel umiddelbar oplevelse som analytisk forståelse • vurdere og perspektivere værdier og værdiforestillinger i andres udsagn samt i tekster og andre udtryksformer • udtrykke sig i billeder, lyd og tekst i komplekse produktioner – nu og tidligere, og for-	holde sig til kristendommens rolle i kultur og samfund, herunder folkekirkens organisation og betydning • diskutere og forholde sig til symboler og ritualer IKKE-KRISTNE RELIGIONER OG ANDRE LIVSOPFATTELSER • beskrive og forholde sig til brugen og betydningen af symboler og ritualer i forskellige religioner HISTORIE (efter 9. kl.) UDVIKLINGS- OG SAMMENHÆNGSFORSTÅELSE • give eksempler på, at en periodes fremherskende værdier og holdninger kan forklare afgørende begivenheder og samfundsforandringer • karakterisere forskellige typer af ind- og udvandring og diskutere kulturmødets positive og negative sider • kunne beskrive forskellige tidsaldres former for magt- anvendelse og diskutere begivenheder og konsekvenser • kende forskellige måder at løse konflikter på i tid og rum og vurdere effekten af forskellige fredsbevarende og konfliktløsende aktiviteter	KRONOLOGISK OVERBLIK • kunne sammenligne egne livsbetingelser med foregående slægtleds og diskutere, hvilke forhold der er ens, hvilke der er forskellige og baggrunden herfor FORTOLKNING OG FORMIDLING • formulere historiske problemstillinger og præsentere løsningsforslag hertil SAMFUNDSFAG (efter 9. kl.) POLITIK. MAGT. BESLUTNINGSPROCESSER OG DEMOKRATI • give eksempler på demokratiske og ikke-demokratiske styreformers og aktionsformer • gøre rede for forskellige former for magt og ressourcer, og give eksempler på hvordan de har betydning for borgernes mulighed for politisk deltagelse og hvordan de kan have indflydelse på politiske beslutningsprocesser lokalt, nationalt og globalt • give eksempler på internationale organisationer og aftaler, som Danmark deltager i, og diskutere FN's og NATO's betydning for konflikt og samarbejde på globalt plan	• give eksempler på og forklare hvordan politiske synspunkter kan være knyttet til social og økonomisk placering, til alder og køn og etnicitet og religion SOCIALE OG KULTURELLE FORHOLD. SOCIALISERING, KULTUR OG IDENTITET • give eksempler på sociale institutioner og sociale normer • give eksempler på sociale konflikter i det moderne samfund • give eksempler på forhold, der medvirker til dannelsen af forskellige roller i samfundet • reflektere over, hvad egne og andres opfattelser af mennesker med anderledes levevilkår, levevis, tilhørsforhold og forestillinger betyder for gensidig accept og samspil i hverdagslivet • anvende deres viden og om sociale og kulturelle forhold som baggrund for at diskutere sociale problemer og konflikter.
---	--	---	--

FORLØB

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT "ER ALT SOM SKINNER GULD?"

Tal i fællesskab om, hvad et ordsprog er, og hvilken funktion de har.
Hvorfor er ordsproget i titlen mon et spørgsmål, og hvad kan spørgsmålet betyde?
Evt. kan eleverne sammenligne ordsprogets oprindelige betydning *Det er ikke alt guld, der skinner* med ordsproget som spørgsmål.
Hvilke konsekvenser kan det have, hvis man lader sig forblænde af et første (flot) indtryk?
Kender eleverne evt. andre talemåder eller ordsprog, der handler om det samme?
Brug forsideillustrationen i samtalen.

ORDSPROG

Ordsprog er sproglige vendinger eller anonyme sætninger med almengyldige karakterer. Ordsprog har ofte en billedlig form og udtrykker en bestemt forklaring eller vurdering af en given menneskelig situation.

LÆS OG ANALYSÉR SYMBOLER

Eleverne skal få begreb om verdslige og religiøse symboler, og lave en kort symbolanalyse, hvor de får blik for, at symboler kan være mere eller mindre universelle, men også betyde noget forskelligt afhængigt af konteksten og af den, som skal forholde sig til symbolet. Verdslige og religiøse symboler optræder som forskellige udtryk for, hvordan verden opfattes, og hvilke ting, der tillægges værdi.
Fx kan rosen symbolisere skønhed, lidenskab og Kristus. Bilen kan symbolisere status, fællesskab og magt.
Diskuter i den forbindelse, hvilken betydning det har at "style" sin bil med fx skinnende fælge og mange detaljer. Kan man sige, at bilen repræsenterer et felt, hvor det mandlige køn har en mulighed for legitimt at krydse de ellers traditionelle grænser for, hvad der opfattes som feminint, og hvad der opfattes som maskulint?

DEBAT OM SLIPS OG STILETTER SOM SYMBOLSKE UDTRYK

Eleverne skal arbejde med slips og stiletter som eksempel på verdslige symboler og analysere deres forskellige idemæssige baggrund. Desuden skal eleverne få blik for, hvordan symbolerne repræsenterer henholdsvis femininitets- og maskulinitetsidealer.

Medbring slips og stiletter – gerne flere eksemplarer. Stil dem så alle elever kan betragte dem.

Hvis eleverne har mod på det, kan de eventuelt iføre sig henholdsvis slips og stiletter og mærke symbolikken på egen krop.
Sæt uret på 3 minutter og lad eleverne hurtigskrive alle deres associationer og viden om først slips og derpå stiletter.

Fortæl om slipsets historie:

*Slipsets historie siges at have sin oprindelse som resultat af en krig for flere hundrede år siden. I midten af 1600-tallet i Paris ankom et regiment af kroatisk lejersoldater, der havde farverige halstørklæder bundet om halsen, og disse skulle efter sigende være faldet i den franske konges smag, og derefter skulle franske soldater også bære slipsetørklædet, som blev fornemmere alt efter hvilken militærrang, man havde.
Det franske ord for slips "cravat" udspringer af ordet "cravate", som er en nedsettende måde at udtale ordet "kroat" på.
Efterfølgende spredte den nye herremode sig til store dele af verden og kunne antage alle mulige former; nogle så groteske at man ikke kunne dreje hovedet uden at dreje hele overkroppen.
I starten af 1900-tallet begyndte slipset at se ud, som vi kender det i dag.*

Fortæl om stilettens historie:

*Stiletten er traditionelt set en hæl til en kvindesko. Høje hæle er gentagne gange i historiens løb blevet identificeret med overklassen. Rent bogstaveligt er man jo med et par stiletter på fødderne hævet over skidtet...
Under renæssancen i 1400-tallet blev skoene i England op til 15 cm brede - måske inspireret af, at den franske konge, Charles VII, var født med seks tæer på hver fod.
Den skotske dronning Mary Stuart forbød de høje hæle i midten af 1500-tallet, fordi de var udtryk for forfængelighed og grådighed, som er to af de syv dødssynder fra Biblen.
Efter den franske revolution i slutningen af 1700-tallet, hvor den enevældige konge og adelen mis-tede magten, symboliserede de flade sko folkets idealer om frihed, lighed og demokrati.
I 1970'erne var det herhjemme moralsk ukorrekt at gå i sko, der ikke signalerede unisex.*

Efterfølgende skal eleverne debattere spørgsmålene ud fra deres hurtigskrivningsnoter. De skal sammenligne de 2 symbolske udtryk, og drøfte deres tolkninger. Eleverne skal derigennem se på forskellen mellem de forskellige symbolers (historiske eller værdimæssige) betydninger, og vurdere hvorvidt symbolerne kan sige noget om dét at være mand eller kvinde.

Eleverne skal få forståelse for at både symbolers betydning og kulturelle kønsforhold er historisk forankrede og samtidig dynamiske og foranderlige. Et eksempel på begge dele er adelsmanden med høje hæle.
Traditionelt set hører slipset til det mandlige køn, men er med tiden også blevet et legitimt

statussymbol, som nogle modige kvinder kan tage på, i både formelle og uformelle sammenhænge. Stiletten derimod hører stadig udelukkende til det kvindelige køn. Perspektivér i den forbindelse både til fotografiet af en adelsmands sko i 1700-tallet, hvor de fornemme herrer gik i høje hæle, som legitimt udtryk for deres maskulinitetsideal, samt til Helle Thorning-Schmidts drejning af udtrykket ”at sove med støvlerne på”. Udover at betone det kampklare element, betoner Helle Thorning-Schmidts drejning også, at hun er repræsentant for en moderne udgave af Socialdemokratiet, og ikke mindst at hun er kvinde.

HVEM GEMMER SIG INDENI? - GÆT EN PÅKLÆDNINGSDUKKE

Opgaven skal skabe indsigt i, at mennesker konstitueres af mange faktorer, og ikke kun af de umiddelbart visuelt tilgængelige symboler. Desuden handler opgaven om at opdage, at nogle symboler analyseres og benyttes på en kollektiv måde, mens andre analyseres og benyttes alsidigt - netop fordi mennesker er forskellige.

Saml forskellige blade og aviser med billeder i, og del dem ud til eleverne. De skal i små grupper lade sig inspirere, og klippe ansigter, hatte, bluser, mm. ud til at skabe en figur/påklædningsdukke ud fra egne refleksioner omkring køn, væremåde, alder, baggrund, mm. Når dukken er færdig skal grupperne bytte dukke, og de skal gætte på den fremmede dukkes personlighed, osv. gennem spørgsmålene. Eleverne behøver ikke blive enige om svarene. De skal vælge en sekretær, der skriver gruppens forslag ned.

Fælles i klassen gennemgås gruppernes bud på en personkarakteristik af den enkelte dukke. Klassen kan efterfølgende diskutere, hvor meget eller lidt gruppernes karakteristik stemmer overens med dukkens ejermands oprindelige tanker. Derudover kan eleverne diskutere, hvor meget man kan sige om et fremmed menneske udover de visuelt synlige sider? Og reflektere over, hvorvidt og hvorfor det evt. var nemt eller svært at blive enige om dukkens type og personlighed?

SKRIV ET LÆSERBREV ELLER EN KOMMENTAR. VÆLG ÉN AF FØLGENDE DEBATTER:

Eleverne skal sætte sig ind i en af de to debatter, og skrive et læserbrev eller en længere kommentar til en fiktiv avis. De kan have en ambition om at forsøge at indsende det til en faktisk avis. I så fald skal de huske at undersøge, hvor mange anslag et læserbrev/kommentar må have i den avis, de skriver til. Eventuelt kan eleverne printe en relevant artikel ud fra nettet og forholde sig til den direkte.

Debatten om præsternes håndtryk blev afsluttet i december 2007, da Biskop Karsten Nissen besluttede at ændre praksis, så alle tilstedeværende præster og ordinanter fremover skulle

give hinanden hånden. Men debatten kan stadig bruges som udgangspunkt for elevernes refleksioner om kønnets og symbolets betydning. Det skal understreges, at Paulus’ tekster fra Bibelen er nogle af de mest tydeligt kvindenedsættende. Ikke desto mindre er det interessant, at disse findes i den kristne kulturkreds’ religiøse skrifter - i den kulturkreds, der kritiserer muslimske kulturkredse for at have en kvindenedsættende kultur, ikke mindst med sløret som symbol på dette.

Tørklædet er stadig en aktuel debat, og præget af modsatrettede holdninger. Kritikere spørger bl.a. retorisk, at eftersom Danmark er et sekulariseret samfund, er det så ok, at tørklædet som religiøst symbol må præge, inspirere eller indgå i dialog med det offentlige rum? Reelt kan et krav om at eliminere religiøse symboler fra det offentlige rum, som fx lovforslaget om hvorvidt dommere må bære tørklæde, anses som værende et direkte brud på FN’s menneskerettighedskonvention. Jævnfør artikel 18 i Verdenserklæringen om Menneskerettighederne. Det samme kan præsternes modstand mod at give kvinderne hånden jf. samme artikel og Ligestillingsloven.

Det er vigtigt at støtte eleverne i at finde gode og saglige argumenter, og i at få opbygget en relevant form. Lad eleverne læse læserbrevene op i klassen, og synliggør for alle elever de respektive hovedargumenter i hvert brev. Skriv argumentmodellen på tavlen og udfyld P, B og H hver gang.

BRUG DIN STEMME! DESIGN ET NYT TEGN

Eleverne skal designe et nyt tegn, der kan symbolisere deres idéer, tanker, holdninger mm. til kvinde eller mand. På baggrund af deres forudgående arbejde med forskellige symboler og deres betydninger skal eleverne inddrage disse erfaringer i udformningen af symbolet. Det kan være eleverne synes, at deres symbol på køn skal suppleres med en eller flere faktorer, som de synes påvirker kønsforhold. Det kan fx være seksualitet. Vær opmærksom på, at opgaven stilles åbent, således at eleverne så vidt muligt kan stille sig fri for heteronormative (forestillingen om at den heteroseksuelle identitet og livsstil er og skal være den dominerende samfundsnorm) eller andre normative forestillinger, og ikke skal ligge under for reproduktioner af kulturelle kønsforventninger.

Stil forskellige materialer til elevernes rådighed og evt. sikkerhedsnåle og lignende, så de efterfølgende kan bære dem som en slags smykke eller badge.

ER ALT SOM SKINNER GULD?

-OM RELIGIØSE OG VERDSLIGE SYMBOLER

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT: "ER ALT SOM SKINNER GULD?"

LÆS OG ANALYSÉR SYMBOLER

Symboler kan defineres som tegn, der står i stedet for noget andet. Symboler kan ofte rumme flere betydninger, som får forskellige følelser frem i os, alt efter hvilket forhold vi har til symbolet.

I symbolet kan der ligge forskellige tanker og idéer, som har baggrund i enten religiøse, kulturelle eller historiske sammenhænge. Der er altså religiøse symboler og ikke-religiøse symboler. Ikke-religiøse symboler kalder man verdslige symboler.

På den måde kan symboler bruges som forskellige udtryk for, hvordan verden kan opfattes eller som signal om, hvad eller hvilke genstande/værdier man tillægger en særlig værdi.

Skriv jeres umiddelbare svar. I må gerne svare flere ting, da symboler jo ofte har flere betydninger, afhængigt af, hvem der benytter dem.

Find selv på flere symboler:

	Hvad betyder symbolet?	Hvem betyder symbolet noget for?	Er symbolet: a) religiøst b) individuelt c) fælles kulturelt
Bil			
Due			
Hjerte			
Kors			
Dannebrog			
Cirkel			
Rose			
Månen			

DEBAT OM SLIPS OG STILETTER SOM SYMBOLSKE UDTRYK

Se på slipset og skriv, alt hvad du kan sige om det på 3 minutter.

Se på stiletterne og skriv, alt hvad du kan sige om dem på 3 minutter.

Hvad symboliserer slips i dag? I hvilke sammenhænge bruger man slips?

Hvad symboliserer stiletter i dag? I hvilke sammenhænge bruger man stiletter?

Helle Thorning-Schmidt sagde under valgkampen i 2007, at hun "sov med stiletterne på", imens tv-kameraerne filmede, hvordan hun iført stiletthæle gik ned ad en trappe. Udtrykket er en omskrivning af at "sove med støvlerne på", som markerer, at man er kampklar.

Brug spørgsmålene i debatten:

Hvad er slips og stiletter symbol på?

Er symbolerne knyttet til køn?

Bliver kvinden mindre feminin af ikke at tage høje hæle på? Bliver hun mere magtfuld ved at tage dem på?

Bliver manden mindre maskulin af at tage sit slips af? Bliver han mere magtfuld ved at tage det på?

Hvorfor er den høje hæl ikke (for)blevet et fælles statussymbol?

Hvem dikterer, hvad der er "normalt" og acceptabelt for fx magtfulde kvinder eller mænd at klæde sig i?

Og ser det sådan ud over hele verden? Og til alle tider?

Siger symbolerne noget om det at være mand eller kvinde i dag?

EKSEMPLER PÅ FORSKELLIGE SYMBOL-BETYDNINGER

Jesus er i kunsten gennem tiden blevet fremstillet på mange symbolske måder - som kriger, som offerlammet, som den sejrende Kristus, som vismanden eller som den lidende Kristus.

Slangen bliver brugt som symbol for livsfornyelse og lægekunst, men den bruges også som symbol på kløgt eller ondskab i Biblen, og som symbol på jalousi og misundelse i Buddhismen.

HVEM GEMMER SIG INDENI? - GÆT EN PÅKLÆDNINGSDUKKE

Saml blade og aviser med billeder i. I skal lave en påklædningsdukke og opfinde dens identitet. Derefter skal I bytte med hinanden i små grupper, og forsøge at gætte dukkernes personlighed.

1. Tegn og klip en påklædningsdukke. Vælg selv hvilket køn. Sæt et lille skilt på dukken med dukkens navn. Inden du vælger tøj og udtryk til din dukke, skal du overveje, hvilken type dukken skal vise og være. Du kan vælge alt fra fx sportsudøver og popidol til familiemenneske eller politiker. Og du skal tænke over, hvad dukken spiser, dyrker, går op i, holder af, er bange for, osv.
2. Byt dukker med de andre grupper, således at I ikke har jeres egne dukker.
3. Diskuter i små grupper, og gæt på dukkens personlighed. I behøver ikke at nå til enighed i gruppen.
4. Vælg én, der skriver jeres forslag ned.
5. Fremlæg dukkerne for resten af klassen.

Er X glad? Går X i skole? Er X en pige eller dreng? Hvordan er X stil?
Hvornår står X op? Hvornår går X i seng? Hvor gammel er X? Hvad laver X? Arbejder X? Hvilken musik kan X lide? Hvad er X livret?
Har X en kæreste? Er X gift? Er X interesseret i kunst? Dyrker X sport? Er X religiøs? Hvilken baggrund har X? Hvilken mobiltelefon har X? Hvad ser X i fjernsynet? Hvad er det vigtigste i livet for X?
Er/var X dygtig i skolen? Har X mange venner? Er X et rart menneske? Hvilken bil kan X lide?

SKRIV ET LÆSERBREV ELLER EN KOMMENTAR. VÆLG ÉN AF FØLGENDE DEBATTER:

1. HÅNDRYK SOM SYMBOLSK HANDLING

Der var i 2007 en sag i den danske folkekirke, hvor en række mandlige præster ikke ville give deres kvindelige kolleger hånden i forbindelse med ordinationen (dvs. når de nye skal indvies som præster). I Viborg Stift havde det indtil da været lovligt ikke at give hånd til de kvindelige præster, men i slutningen af 2007 ændrede biskoppen den praksis.

Udgangspunktet for de mandlige præsters modstand mod hilseceremonien, når den gjaldt kvinderne, fandt de hos Paulus i Det Nye Testamente.

Paulus skrev i Første Korintherbrev 14, vers 34 og 35:

"Som i alle de helliges menigheder skal kvinderne tie stille i menighederne. De må ikke tale, men skal underordne sig, sådan som loven også siger. Men hvis de vil have noget at vide, skal de spørge deres mænd hjemme, for det sømmer sig ikke for en kvinde at tale i menigheden."

Paulus uddyber dette synspunkt i Første Timotheusbrev 2, vers 11 og 12:

"En kvinde skal lade sig belære i stilhed og underordne sig alt; men at optræde som lærer tillader jeg ikke en kvinde, heller ikke at bestemme over sin mand; hun skal leve i stilhed."

Bibelen, Det Danske Bibelselskab, 1996

2. TØRKLÆDET SOM SYMBOLSK GENSTAND

Der findes forskellige synspunkter i Danmark – bl.a. meget modsatrettede opfattelser af kvinders beklædning. Nogle ønsker et forbud mod, at muslimske piger bærer tørklæde. Nogle ønsker indgreb mod seksuelt udfordrende tøj.

Læs interviewet med Alaa Abdol-Hamid, projektleder og muslim:

"Jeg synes, det er på tide, at vi begynder at se ud over vores egen lille næsetip. Det er på tide, vi indser, at mennesker er forskellige. Hvis man ikke anerkender menneskers forskellighed, så har vi jo et seriøst problem, for vi er jo forskellige. Vi er også forskellige, hvis vi kommer fra henholdsvis Sønderjylland eller København.

Jeg synes, det er på tide, at man begynder at lytte til muslimske kvinder. Det kan godt være, man har et billede af, hvad tørklædet er, men når jeg som muslimsk kvinde går ud og siger, at jeg selv har valgt at bære mit tørklæde, og at det er en frihed for mig at have det på, så forventer jeg da, at der bliver lyttet til, hvad jeg siger. I stedet for at man på forhånd har konkluderet, at jeg er en stakkels undertrykt kvinde."

"Amazonen fra Vollsmose" i Kvinden & Samfundet nr.3, 2008 s.10

Alaa Abdol-Hamid / Privatfoto

Tag udgangspunkt i argumentationsmodellen, når du skriver dit læserbrev eller din kommentar. Argumenter for dine synspunkter.

ARGUMENTMODEL:

P PÅSTAND: Det synspunkt, som du ønsker din modtagers tilslutning til.

Hvad vil du have, din modtager skal give dig ret i?

Eks. "Nora dumper til eksamen".

B BELÆG: Din information eller støtte til påstanden.

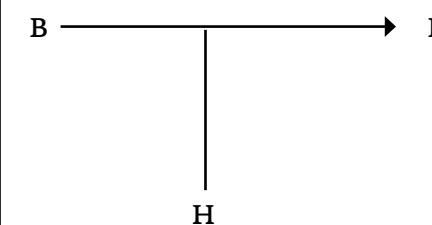
Hvad bygger du din påstand P på?

Eks. "Hun har ikke læst på sine lektier".

H HJEMMEL: Forbinder P og B. Hjemmel danner en slags bro imellem de to.

Indholdet er et generelt synspunkt – en regel, der deles af afsender og modtager.

Eks. "En elev der ikke læser lektier dumper til eksamen".

Se bl.a. Praktisk argumentation, Charlotte Jørgensen & Merete Onsberg, Nyt Teknisk Forlag 2008

§ 1. Lovens formål er at fremme ligestilling mellem kvinder og mænd, herunder lige integration, lige indflydelse og lige muligheder i alle samfundets funktioner med udgangspunkt i kvinders og mænds lige værd. Lovens formål er desuden at modvirke direkte og indirekte forskelsbehandling på grund af køn, samt at modvirke chikane og sexchikane.

Ligestillingsloven, 2007

UDSKOLING / ELEV

DESIGN ET NYT TEGN

Forestil dig, at du har fået til opgave at designe den nye generations mande- og/eller kvindetegn.

Hvordan vil du udtrykke dine tanker og idéer om mand og/eller kvinde i et tegn?

Det kan være, at du synes, de skal samles i ét tegn eller i to adskilte tegn, der hænger sammen, eller i et helt fjerde symbol, der viser, hvordan du ser på køn.

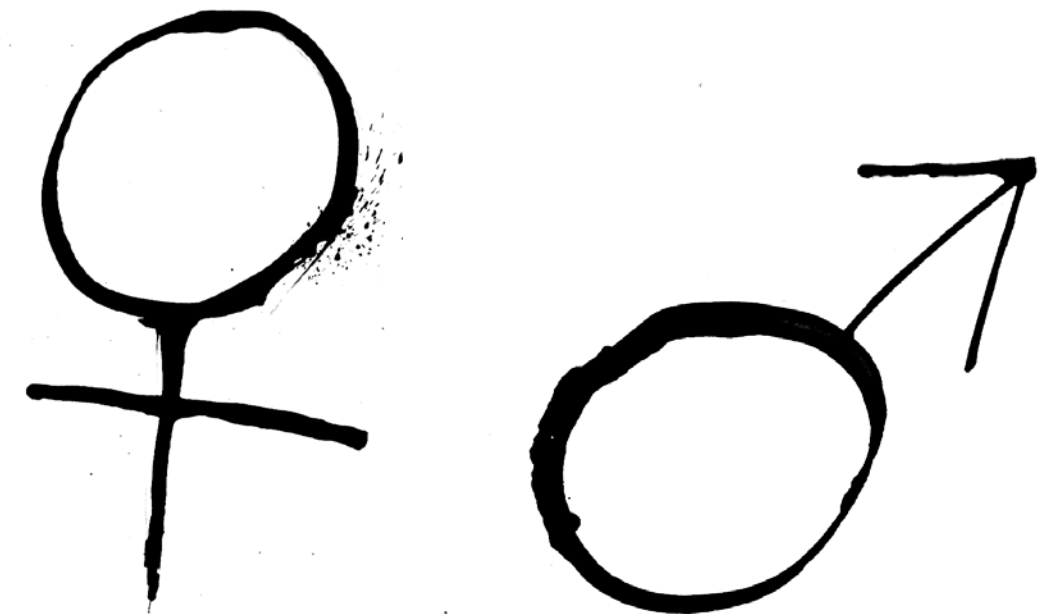
Design enten:

- a. Kvindetegn
- b. Mandetegn
- c. Fælles tegn
- d. ?

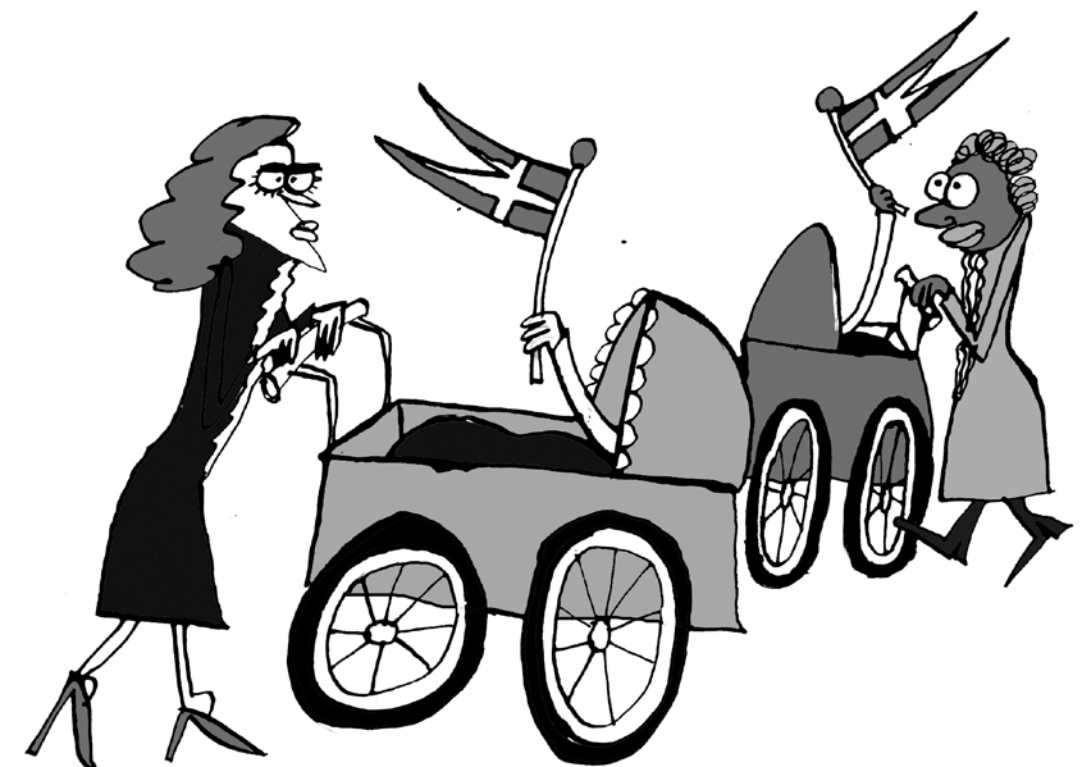

UDSKOLING / ELEV

Tag afsæt i de forskellige symboler og refleksioner, I har været omkring i de andre opgaver. Tænk over hvordan dit symbol bedst udtrykker sit indhold/budskab via farver, form, og materiale.

HAR KÆRT BARN MANGE NAVNE? - OM "DANSKHED"

EMNEORD

- * INKLUDERENDE OG EKSKLUDERENDE DANSKHED
- * DANSKE KENDETEGN?
- * DEMOKRATISKE KANALER
- * POLITISK DEBAT

FORMÅL

Der er mange meninger om, hvad ”danskhed” er for en størrelse. Der er også stærke meninger om, hvad der er den sande fortolkning. Nogle vil begrænse ”danskhed”. Andre vil gerne brede ”danskheden” ud. Hvorfor er der disse forskelle?

Formålet med temaet om danskhed er at bidrage til elevernes evne til at analysere og fortolke danskhed som en kategori, der kan antage mangeartede former og udtryk - afhængigt af hvem, der definerer den. Desuden skal eleverne kunne diskutere og vurdere, hvilke konsekvenser et henholdsvis inkluderende og ekskluderende danskhedsbegreb vil give samfundet. Sigtet er således også rettet mod at nuancere elevernes interkulturelle kompetence.

TRINMÅL

Forløbet leder frem mod, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til:

DANSK (efter 9. kl.) DET TALTE SPROG • kunne lede møder og styre diskussioner • udtrykke fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i en sammenhængende og disponeret form • lytte aktivt og forholde sig åbent, analytisk og vurderende til andres mundtlige fremstilling • bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel afpasset efter genre og kommunikationssituation DET SKREVNE SPROG – LÆSE • anvende varierede læsemåder afhængigt af genre og sværhedsgrad DET SKREVNE SPROG – SKRIVE • bruge skrivning bevidst og varieret som støtte for tænkning SPROG, LITTERATUR OG KOMMUNIKATION • karakterisere sproget og bruge det bevidst til kommunikation, argumentation, problemløsning og formidling af viden • vise indsigt i sprogets spændvidde fra hverdagsprog til kunstneriske udtryksformer • fortolke, vurdere og perspektivere tekster og andre udtryksformer ud fra såvel umiddelbar oplevelse som analytisk forståelse • vurdere og perspektivere værdier og værdiforestillinger i andres udsagn samt i tekster og andre udtryksformer • anvende viden om litteraturens foranderlighed gennem tiderne og om, at litteratur afspejler den tid, den er blevet til i • udvikle sproglig og kulturel kompetence til brug i en globaliseret verden	KRISTENDOMS-KUNDSKAB (efter 9. kl.) LIVSFILOSOFI OG ETIK • identificere forskellige menneske- og natursyn og forholde sig til dem på baggrund af normer, etikker og bagvedliggende værdier • diskutere og forholde sig til egen og andres opfattelse af tilværelsen på et fagligt grundlag IKKE-KRISTNE RELIGIONER OG ANDRE LIVS-OPFATTELSER • kende til og forholde sig til centrale dele af udvalgte religioner og livsopfattelser med særlig betydning for danske forhold herunder deres relation til det omgivende samfund	HISTORIE (efter 9. kl.) UDVIKLINGS- OG SAMMENHÆNGSFORSTÅELSE • give eksempler på, at en periorodes fremherskende værdier og holdninger kan forklare afgørende begivenheder og samfundsforandringer • karakterisere forskellige typer af ind- og udvandring og diskutere kulturmødets positive og negative sider • kende forskellige måder at løse konflikter på i tid og rum og vurdere effekten af forskellige fredsbevarende og konfliktløsende aktiviteter FORTOLKNING OG FORMIDLING • formulere historiske problemstillinger og præsentere løsningsforslag hertil	SAMFUNDSFAG (efter 9. kl.) POLITIK. MAGT. BESLUTNINGSPROCESSER OG DEMOKRATI • give eksempler på demokratiske og ikke-demokratiske reformer og aktionsformer • give eksempler på og forklare hvordan politiske synspunkter kan være knyttet til social og økonomisk placering, til alder og køn og etnicitet og religion SOCIALE OG KULTURELLE FORHOLD. SOCIALISERING, KULTUR OG IDENTITET • give eksempler på sociale klasser eller grupper og på sociale og kulturelle fællesskaber • give eksempler på sociale konflikter i det moderne samfund • give eksempler på forhold, der medvirker til dannelsen af forskellige roller i samfundet • reflektere over, hvad egne og andres opfattelser af mennesker med anderledes levevilkår, levevis, tilhørsforhold og forestillinger betyder for gensidig accept og samspil i hverdagslivet
---	--	---	--

FORLØB

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT "HAR KÆRT BARN MANGE NAVNE?"

Tal i fællesskab om, hvad et ordsprog er, og hvilken funktion det har.

Hvorfor er ordsproget i titlen mon et spørgsmål, og hvad kan spørgsmålet betyde?

Eleverne kan sammenligne ordsprogets oprindelige betydning med ordsproget formuleret som spørgsmål.

Kender eleverne andre talemåder eller ordsprog, der handler om det samme?

På et samfundsmæssigt niveau kan navngivning eller specifikke benævnelser af begreber eller personer være et væsentligt magtmiddel i forhold til, hvem der inkluderes, og hvem der ekskluderes. Hvorfor er diskussioner om danskhed blevet så påtrængende i de senere år?

Kan man finde en definition, der kan rumme mangfoldigheden i det moderne Danmark?

Brug forsideillustrationen i samtalen.

ORDSPROG

Ordsprog er sproglige vendinger eller anonyme sætninger med almen gyldige karakterer. Ordsprog har ofte en billedlig form og udtrykker en bestemt forklaring eller vurdering af en given menneskelig situation.

TÆNK PÅ "DANSKHED", OG SAMMENLIGN MED HINANDEN

Eleverne skal individuelt tænke over seks aspekter, som de synes udgør væsentlige eller vigtige sider af danskhed. Derpå skal de sætte de seks ting/forhold på listen i en prioriteret rækkefølge med det vigtigste aspekt øverst og det mindst vigtige nederst. Forslagene kan være alt fra foreningsliv, frisind og H. C. Andersen til røde pølser.

Lad eleverne 2 og 2 forklare, hvorfor de har valgt netop de kategorier, de har gjort, og hvorfor de har valgt netop den rækkefølge.

Tal om, hvordan og hvorfor listerne ser forskellige ud, og om man kan afgøre, hvorvidt noget er mere væsentligt dansk end andet, og hvem der i så fald har retten til at tage disse afgørelser.

DISKUTER KUNST OG POLITISK BUDSKAB OM DANSKHED

Opgaven skal vise hvordan kunst med politiske budskaber kan bruges som en demokratisk mulighed for at få indflydelse på den politiske dagsorden.

Plakaten fra Superflex tog del i debatten om danskhed og multikulturalitet. Den blev udsat for kritik af mennesker, der ikke brød sig om at blive stemplet som fordomsfulde danskere, og personer som syntes, plakaten var direkte racistisk mod mennesker med etnisk dansk baggrund.

Eleverne skal i 3 grupper analysere, hvad plakaten handler om, og hvilken danskhed plakaten beskriver og kritiserer.

Analysen foregår ved, at Gruppe 1 *forsvarer*, Gruppe 2 *forklarer* og Gruppe 3 *kritiserer*. Lad hver gruppe blive enig om en start-sætning, der repræsenterer dens pålagte ståsted, til at åbne diskussionen med fx "Vi mener, at...".

ILLUSTRER DANSKHED I ÉN STOR COLLAGE

Læg redskaber og materialer til rådighed til at skabe en fælles vægcollage.

Eleverne skal i fællesskab få visualiseret deres egne opfattelser af danskhed på baggrund af de to forrige opgaver.

De skal samarbejde om at udfærdige én stor vægcollage, som kan illustrere, at danskhed kan antage mange former og udtryk. De kan både arbejde individuelt og hjælpes ad med at male, klippe og finde fotos, tekst, artikler, reklamer fra blade, aviser eller internettet.

Eleverne kan lade sig inspirere af alt fra "Den danske sang" fra 1924 og Natasjas sang "Gi' mig Danmark tilbage" (2007) til fx Dansk Folkepartis brug af samme udtryk "Gi' os Danmark tilbage" fra deres kampagne fra 2008.

Alle elever kan byde ind med såvel bøgetræer som moskéer, og der må gerne optræde flere ens ting, hvis eleverne synes. Enhver har ret til at give udtryk for, hvad danskhed er for ham/hende.

Når collagen er afsluttet reflekteres over de forskellige bidrag til collagen.

Eventuelt kan eleverne efterfølgende udbygge collagen, hvis de i forbindelse med de andre opgaver kommer på flere idéer.

DISKUTER DANSKHED I GRUPPER

Opgaven følger op på vægcollagens billedliggørelse af elevernes umiddelbare opfattelser af danskhed.

Klip diskussionsoplæggene nedenfor ud og dan 5 gruppeborde, som grupperne kan flytte rundt imellem og diskutere. Alle grupper skal igennem hvert oplæg. Aftal en tidsramme, så alle skifter diskussion samtidig.

- a. Er det vigtigt at blive enige om vores opfattelser af danskhed? Hvorfor/hvorfor ikke?

✂-----

- b. Hvorfor kan det være svært at acceptere andres opfattelser af danskhed, når den strider imod ens egen?

✂-----

- c. Kan der være en risiko for, at jo mere vi får defineret danskhed, des sværere bliver det at føle sig dansk? Hvorfor/hvorfor ikke?

✂-----

- d. Hvordan har opfattelsen af danskhed mon ændret sig gennem historien?

✂-----

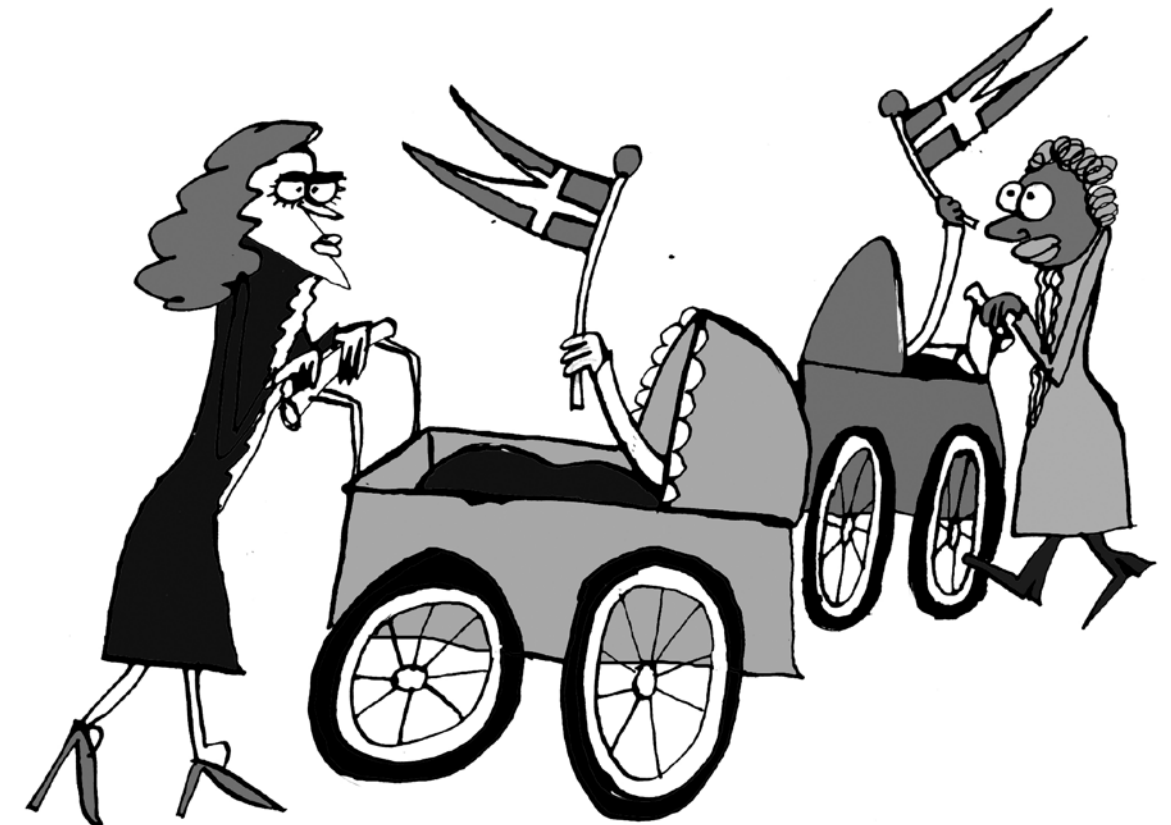
- e. Kan vi blive enige om noget, som er selvfølgeligt dansk?

✂-----

BRUG DIN STEMME! OPRET EN AKTIV FORENING

Klassen skal lære om foreningslivet og dets demokratiske spilleregler ved at oprette deres egen forening. Som inspiration til eleverne kan uddeles forskellige brochurer fra eksisterende foreninger, eller de kan søge på nettet og selv finde information om, hvad foreningslivet breder sig over. Støt undervejs eleverne i (som den overordnede godkendende instans) at formulere formål og vedtægter, der kunne være realistiske at gennemføre ud fra elevernes egne idéer og forslag.

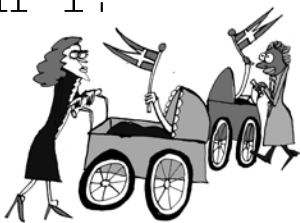
HAR KÆRT BARN MANGE NAVNE?

- OM "DANSKHED"

TAL OM TEMAETS OVERSKRIFT:
"HAR KÆRT BARN
MANGE NAVNE?"

TÆNK PÅ "DANSKHED", OG
SAMMENLIGN MED HINANDEN

Hvad er danskhed for dig? Skriv det væsentligste først.

1

2

3

4

5

6

DISKUTER KUNST OG POLITISK
BUDSKAB OM DANSKHED

Plakaten blev udformet af kunstgruppen Superflex i 2002, og blev sat op i forbindelse med kunstudstillinger i forskellige byer i Danmark og andre steder i verden.

Superflex 2002, Graphic design Rasmus Koch

Del jer i 3 grupper, som henholdsvis forsvarer, forklarer og kritiserer danskhedsbegrebet i Superflex plakat.

ILLUSTRER DANSKHED I ÉN STOR COLLAGE

I skal lave en stor fælles collage med fotos, tekst, citater, farver, der illustrerer jeres opfattelser af, hvad danskhed kan være. Alle kan byde ind, og samme fotos kan eksempelvis optræde flere gange forskellige steder.

I kan lade jer inspirere af de to forskellige sange om Danmark og ”danskhed” nedenfor.

GI MIG DANMARK TILBAGE

Hey Danmark – hvad sker der for dig?
Jeg savner dig jeg vil ha dig tilbage
ligesom i de gamle dage hvor en spade var en s.. yo
jeg vil ha dig tilbage ligesom i de gamle dage hvor en fri fugl var fri
og man mente hvad man sagde – hey Danmark
Jeg savner dig, jeg freaking fucking savner dig
Du skræmmer mig jeg vil ha dig tilbage for jeg græmmer mig.

Jeg kan se det ske det ak det ve
Det satan og han lægger kræfterne i
Det nat over dag det dag over ble
Det død over liv det træl over fri
Det kød på kniv det råb det skrig
Det ligner en krig og det spild af politi
Det dødelig gift i min urtethe og
Det noget de ka’ li i det danske parti
Helt fucked up på sne wouuuu
Sagde jeg det?
Meget skal man høre gud bevare mit humør

Så tag lidt luft kom til fornuft og prøv at fat det.
At Staden den var fin og de vil aldrig ku erstat den
Hele folket blev til grin fra den dag da de besat den
Nu det værre en det vilde vest det ku vi ha fortalt dem
Så gir de Ungdomshuset væk til en fanatisk sekt
Med et kors i røven hvor er det frækt

Gi mig mit land tilbage ligesom i de gamle dage
Gi mig frisindet igen der lurer under byens tage
Gi mig København igen min farverige gamle ven
Gi mig Ungeren igen – vi vil ha Ungeren igen! (...)

Af Natasja Saad, 2007, Playground Music

1. strofe af DEN DANSKE SANG

Den danske sang er en ung, blond pige,
Hun går og nynner i Danmarks hus,
hun er et barn af det havblå rige,
hvor bøge lytter til bølgers brus.
Den danske sang, når den dybest klinger,
Har klang af klokke, af sværd og skjold.
Imod os bruser på brede vinger
En saga tone fra heden old.

Af Carl Nielsen, 1926/Kai Hoffmann 1924

DISKUTER "DANSKHED" I GRUPPER

I skal diskutere forskellige oplæg om danskhed i grupper.

1. Gå i grupper
2. Vælg en ordstyrer i hver gruppe
3. Flyt rundt til de forskellige steder, hvor diskussions-oplæggene om danskhed er blevet placeret

UDSKOLING / ELEV

OPRET EN AKTIV FORENING

"Danmark – foreningernes land". Sådan bliver Danmark nogle gange beskrevet, fordi foreninger, som en demokratisk kanal for almindelige borgeres indflydelsesmuligheder, har spillet en vigtig rolle for det danske demokrati.

En forening er en gruppe af personer, der mødes om et fælles formål. Alle kan danne en forening, så længe formålet er lovligt. I Danmark er der foreningsfrihed, og den er sikret via Grundloven. Det kendetegner en forening, at den bygger på frivillighed.

UDSKOLING / ELEV

OPRET EN FORENING, SOM ALLE I KLASSEN ER MEDLEMMER AF

I kan også vælge at oprette en forening, som andre uden for klassen kunne blive medlemmer af. Det kunne fx være Foreningen for skolens fællesskab.

1. I skal vælge en dirigent
2. I skal vælge en referent
3. Forklare baggrunden for foreningens stiftelse
4. Stille forslag til foreningens mål eller vedtægter
dvs. spillereglerne: Hvad skal foreningen lave, og hvad er meningen med foreningen?
Hvilke mål skal foreningen opnå? Og hvornår? Hvilket menneskesyn og hvilke værdier skal præge foreningen?
5. Stille forslag til fremtidigt arbejde
6. Vælge en bestyrelse på 3 personer: En formand, en næstformand og fx. en talsmand
7. Alle medlemmer skal godkende foreningens vedtægter.
8. Når foreningen er oprettet kan I søge i jeres kommune om at blive godkendt og få støtte som en "frivillig folkeoplysende forening". Man kan også vælge ikke at søge om at blive godkendt, og derved ikke opnå støtte.

Formålet skal ligge indenfor det overordnede formål for frivilligt, folkeoplysende foreningsarbejde, som er: "med udgangspunkt i aktiviteten og i det forpligtende fællesskab at styrke folkeoplysningen og dermed medlemmernes evne og lyst til at tage ansvar for eget liv og til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet"

Folkeoplysningsloven, §14, stk. 1, 2004

Der er ca. 300.000 foreninger i Danmark. Foreninger kan være alt lige fra fodboldklubber, handicapforeninger, politiske organisationer og hjælpeorganisationer til fx skaterforeningen Copenhagen Skatepark eller KRAFTWERKET, som er et projekthus for unge. Foreningerne er kendetegnet ved, at man mødes om noget fælles, fx en holdning, en livsstil eller en kultur.

Læs evt. mere på www.kk.dk,
www.kvindervalgret.dk eller
www.dr.dk/nyheder/politikskolen

FORFATTERE:
Cecilie Nørgaard & Bonnie Vittrup

EKSTERN KONSULENT:
Anette Faye Jacobsen
Chefkonsulent ved Institut for Menneskerettigheder

ILLUSTRATIONER:
Jenz Koudahl / SpildafTid

DESIGN OG LAYOUT:
Olga Bramsen

TRYK:
Jannerup Offset
2009

